

ATHENS voice

Airbnb και «κατοικία»

Του Αντώνη Παγκράτη

Τεχνητή νοημοσύνη

Μία επανάσταση στην Υγεία

Του Λουκά Βελιδάκη

**Πολιτιστική Προτεύουσα
της Ευρώπης 2023**

Γιατί η Ελευσίνα;

Του Χάρη Ξηρουχάκη

Χάρης Ρώμας

Ο δημοφιλής σκηνοθέτης
και ηθοποιός εξομολογείται

Της Πηνελόπης Μασούρη

**Ραντεβού
στα Μανιάτικα**

Του Τάκη Σκριβάνου

Έχεις σκεφτεί να γίνεις vegan;

Της Νατάσσας Καρυστινού

Οδοιπορικό στην πληγωμένη πλευρά της πόλης

με τον Γιώργο Σταμάτη, Γ.Γ. Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΓΚΡΟΥΣ

ONASSIS STEGI

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΡΡΗΣ

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ

01.02—05.02.23 | 20:30

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

ONASSIS.ORG

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΙΟΥ ΣΥΝΘΕΤΗ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥΣ ΗΧΟΥΣ ΚΑΙ
ΣΥΝΤΗ, ΛΟΥΠΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.

ΤΟ ΟΜΟΤΙΤΛΟ ΑΛΜΠΟΥΜ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΤΙΣ 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗ UNITED WE FLY.

«ΡΕΖΕΡΒΑ»

Πώς πήγε το βιβλίο του πρίγκιπα Χάρι στην Ελλάδα;

Η εκδότρια των εκδόσεων Πεδίο, Γιούλη Παπαχριστοφίλου, μας δίνει ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το «Spare»

Της ΕΥΤΕΡΠΗΣ ΜΟΥΖΑΚΙΤΗ

Όλη τη ζωή του ο πρίγκιπας Χάρι ένιωθε η «ρεζέρβα» του αδελφού του Ουίλιαμ, έξου και ο τίτλος της πολυσυζητημένης αυτοβιογραφίας του που κυκλοφόρησε στις 10 Ιανουαρίου. Η αγγλόφωνη έκδοση με τις πολύ προσωπικές αποκαλύψεις του πρίγκιπα Χάρι για τη βρετανική βασιλική οικογένεια ήδη από την πρώτη μέρα της κυκλοφορίας της πούλησε πάνω από 1,4 εκατομμύρια αντίτυπα. Η Γιούλη Παπαχριστοφίλου, εκδότρια του Πεδίου, του εκδοτικού οίκου που ανέλαβε την κυκλοφορία του βιβλίου στα ελληνικά, μας αποκαλύπτει ότι το βιβλίο που σπάει το ένα ρεκόρ μετά το άλλο, έχει γίνει ανάρπαστο και στη χώρα μας.

Ποια είναι η εικόνα που έχουμε για την κυκλοφορία του «Spare» και ποια τα πρώτα δεδομένα; Είναι πολύ νωρίς για να μιλήσουμε ακόμα με σιγουριά, αλλά οι πρώτες μέρες της κυκλοφορίας του βιβλίου του πρίγκιπα Χάρι πήγαν εξαιρετικά καλά. Ίσως μιλάμε για το μεγαλύτερο best seller των τελευταίων ετών παγκοσμίως. Στη χώρα μας, το ενδιαφέρον του κόσμου ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Για τα ελληνικά δεδομένα, το στοιχείο της 1ης έκδοσης επιτεύχθηκε μέσα σε διάστημα μόλις δύο ημερών, με τα 10 χιλιάδες αντίτυπα να έχουν διανεμηθεί στα βιβλιοπωλεία και να έχουν εξαντληθεί. Οπότε πολύ σύντομα θα προβούμε στη 2η έκδοση των 10 χιλιάδων.

Περιμένετε ότι θα πάει τόσο καλά; Το ενδιαφέρον φάνηκε ήδη από τον αυξημένο αριθμό παραγγελιών, ενώ το εξώφυλλο με το πορτρέτο του δούκα του Σάσεξ που έχει τοποθετηθεί στις βιτρίνες των βιβλιοπωλείων, πιστεύουμε ότι θα προσελκύσει ακόμα περισσότερους αναγνώστες, λόγω της αναγνωρισιμότητάς του.

Ποια είναι τα σχόλια του κόσμου; Ως τώρα είναι θετικά τα σχόλια που λαμβάνουμε. Παρατηρούμε ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον από το ελληνικό κοινό, παρά το γεγονός ότι οι αποκαλύψεις των μυστικών που φυλάσσονταν πίσω από τις πύλες του Μπάκιγχαμ – και τροφοδοτούν τα βρετανικά tabloids – δεν επηρεάζουν άμεσα τη δική μας καθημερινότητα. Φυσικά, ένα τέτοιο βιβλίο διχάζει και είναι λογικό να λαμβάνει και αρνητικά σχόλια.

Ποια είναι η δική σας άποψη για το βιβλίο; Πρόκειται για ένα καλογραμμένο και ισορροπημένο βιβλίο από τον Αμερικανό μυθιστοριογράφο και βραβευμένο με Πούλιτζερ δημοσιογράφο Τζ. Ρ. Μέρινγκερ. Ένα βιβλίο που φέρνει ουρές στα βιβλιοπωλεία, έχει πάντα θετικό πρόσημο. Είναι ένα προϊόν πολιτισμού και μόνο έτσι πρέπει να το αντιμετωπίζουμε.

Δύο πρόσωπα που παρακολούθησαν την κηδεία και κανείς δεν αναγνώρισε

Δύο σπάνιες φωτογραφίες από την κηδεία του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου

Ο **Σπύρος Νιάρχος**, ο μεγαλύτερος σύγχρονος ευεργέτης της χώρας, κάθεται με σταυρωμένα χέρια στην πλευρά με τους Έλληνες εφοπλιστές

Η **Φαράχ Ντιμπά Παχλαβί**, τέως αυτοκράτειρα του Ιράν, χήρα του τελευταίου Σάχη της Περσίας

ΣΤΥΛΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ © ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΟΜΙΝΙΣ / POOL/ANADOLU AGENCY VIA GETTY IMAGES / ΦΑΡΑΧ ΠΑΧΛΑΒΙ © COSTAS BALTAZ/ANADOLU AGENCY VIA GETTY IMAGES

Info~DIET Rebel Rebel

Με αφορμή την κηδεία του τέως βασιλιά στην Αθήνα

Η κηδεία του τέως βασιλιά στην Αθήνα και όλα όσα διαδραματίστηκαν ήταν (κυρίως) μια κοσμική εκδήλωση. Όλες οι εκδηλώσεις των βασιλικών Οίκων, εξάλλου, είναι σήμερα μια κοσμικές εκδηλώσεις που τροφοδοτούν με πλούσιο gossip τόσο τα life style περιοδικά όσο και το αδηφάγο Instagram. Ριζτε μια ματιά στον ελληνικό Τύπο και τα social media αυτών των ημερών. Θα βρείτε ένα δύο άρθρα σοβαρά που αναλύουν τα έργα, τις ημέρες και τα λάθη του Κωνσταντίνου, και όσοολλα τα υπόλοιπα να αναλύουν με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες τα statement outfits και τα αξεσουάρ που διάλεξαν να φορέσουν οι παρευρισκόμενοι. Παρακολούθησα (φυσικά με τις φίλες μου σε ανοικτή ακρόαση) τις αναμεταδόσεις των καναλιών την ημέρα της κηδείας και εννοείται πως την κάναμε λαχείο με όλα όσα άκουγαν και βλέπαν τα ματάκια μας. Γελάσαμε με όλους εκείνους που φρικαρισμένοι σχολίαζαν το πώς τόσο νέοι άνθρωποι περίμεναν στα πεζοδρόμια της Μητροπόλεως. Καλά οι Μεσσήνιοι παπούδες και γιαγιάδες που έφτασαν στην Αθήνα με κρεμασμένα κάδρα του πρώην βασιλικού ζεύγους στον λαιμό τους για να προσκυνήσουν. Αλλά τα παιδιά; Τι δουλειά έχει εκεί η νεολαία; Ιδέα δεν έχει η νεολαία, λέω εγώ. Πες στον νεολαίο «Ιουλιανό» και θα νομίσει πως του μιλάς για καινούργιο Φεστίβάλ στη Μαλακιάσα. Πες του «Αποστασία» και θα ρωτήσει... «ραπ γκρουπάκι»; Οι νεολαίοι σήμερα δεκάρα τσακιστή δεν δίνουν για όλα αυτά που συνέβησαν πριν 3 εκατομμύρια χρόνια. Οι νεολαίοι ήταν εδώ απλά και μόνο για να δουν και να καταγράψουν στο κινητό τους ζωντανές σκηνές από το ελληνικό Crown που εκτυλίσσονταν μπροστά τους. Να δουν τη Μαρία-Ολυμπία, το κορίτσι που διαφημίζει τις τελευταίες τσάντες της Louis Vuitton, με σάρκα και οστά. Από τα δέκα μέτρα, από τα πέντε, από το ένα, δίπλα τους, μπίνγκο! Και μετά να τινάζουν τη μπάνκα του ινσταγκράμ τους στον αέρα.

Παρακολουθώντας με την παρέα μου τη κηδεία είχαμε όμως κι εμείς εδώ μερικές σοβαρές απορίες: Πώς γίνεται, σχολιάζαμε, να είναι όλοι τόσο ίδιοι και ΤΟΣΟ αδύνατοι; Βλέπαμε εκείνη τη Λετίθια και λέγαμε ανορέξια νερόβζα σίγουρα! Βλέπαμε τη Μαρί Σαντάλ το ίδιο. Τη Μαργαρίτα της Δανίας παρομοίως. Εκεί που μας είχε πιάσει η μαύρη η μαυρίλα, ήρθε η θεάρα, η Μεγάλη Δούκισσα Μαρία Βλαδιμίροβνα με εκτόπισμα πασών των Ρωσίων και, ΕΥΤΥΧΩΣ για όλες μας, έβαλε τα πράγματα στη σωστή τους διάσταση...

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το φωτογραφίζει ο **Κωνσταντίνος Πίττας**. Το 1984 αρχίζει να φωτογραφίζει στους δρόμους της πόλης και το 1985 τις χώρες της Ευρώπης του Ψυχρού Πολέμου για ένα βιβλίο που θα τις περιλαμβάνει όλες. Το 1989 με την πτώση του Τείχους εγκαταλείπει το σχέδιο. Η δουλειά του θα βγει στο φως το 2015. Το 2016 γίνεται μεγάλη έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη. Βιβλία του που κυκλοφορούν: «Αθήνα, πόλη των γυναικών» (2017), «Εικόνες μιας άλλης Ευρώπης» (2018).

ATHENS VOICES

ΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣΤΗΚΑΝ ΔΗΜΟΣΙΩΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

-Καλημέρα.
Τι να σας φέρω;
-Ένα περιέ, παρακαλώ.
-Να σας φέρω
και νεράκι μαζί;
(Σε café του Ψυρρή, Σάββατο μεσημέρι)

«Βάλε μου
300 γραμμάρια
από αυτό
το γκούντις».

(Ηλικιωμένη κυρία στον πάγκο των τυριών, σε σούπερ μάρκετ. Αλεξάνδρας, Τετάρτη πρωί)

-Είναι γκέι φρέντλι
το μαγαζί;
-Τι φρέντλι,
παιδί μου, αδελφάτο
κανονικά είναι.

(Αγόρια συζητούν έξω από μπαρ, Γκάζι, Πέμπτη βράδυ)

Δύο σεκιουριτάδες,
αρκετά ευτραφείς.
Ο ένας πάει να φύγει
και λέει στον άλλο:
«Εγώ πάω. Εσύ κάτσε
εδώ, χοντρέ.
Στρογγυλή απειλή!»

(Ηλεκτρικός, Ταύρος, Σάββατο πρωί)

«Νεαρέ μου,
απάντησε μ' ένα ναι
ή μ' ένα όχι κι άσε
τις οικογενειακές ιστορίες.
Έχεις ή δεν έχεις
εισιτήριο;»

(Μετρό, Δουκίσσης Πλακεντίας, Κυριακή απόγευμα)

«Μαριά, αν πλησιάσει
να με αρπάξει εμένα
κανένας, θα του δώσω
μπουνιά στους όρχεις».

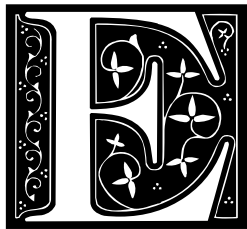
(7χρονος πιτσιρίκος, έτοιμος για αυτοάμυνα, Μαρούσι, Τρίτη πρωί)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ
panikoval500@gmail.com

Αν μια νύχτα του χειμώνα,

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ **ΑΡΗΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ** ΘΥΜΑΤΑΙ ΤΗ ΒΡΑΔΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΑΝΤΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟΝ ΤΕΩΣ

ΝΑ ΜΕΣΗΜΕΡΙ ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ, κάπου δώδεκα χρόνια πριν, κι ενώ ετοιμαζόμουν να πέσω στο κρεβάτι για τη σιέστα μου, χτυπάει το τηλέφωνο. Στην άλλη άκρη της γραμμής ήταν ο εκδότης του Κάκτου, ο γνωστός **Οδυσσέας Χατζόπουλος**, ο άνθρωπος που έβαλε στόχο της ζωής του να κυκλοφορήσει ολόκληρη την Αρχαία Ελληνική Γραμματεία σε μετάφραση. Είχα

γίνει θαμών του εκδοτικού του οίκου καθώς είχα βαλθεί εκείνον τον καιρό να εντρυφήσω στους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς.

«Έχεις να κάνεις κάτι το βράδυ;» με ρωτάει. «Αλλά κι αν έχεις, ακύρωσέ το», συνεχίζει με τον επιτακτικό τόνο που ενίοτε υιοθετούσε. «Έχω δείπνο απόψε στο σπίτι μου και θέλω να έρθεις».

Ποτέ δεν λέω όχι σε παρόμοιες προσκλήσεις. Η παρασιτική φύση του χαρακτήρα μου με ωθεί πάντα να αποδέχομαι προτάσεις που αφορούν αρχοντικά δείπνα σε επαύλεις.

«Ασφαλώς και θα έρθω», λέω προσπαθώντας να κρύψω τον ενθουσιασμό μου – στο ψυγείο μου με περίμεναν κάτι απομεινάρια φακής.

«Μόνο μην το πεις παραέξω» μου λέει «το δείπνο είναι μυστικό».

«Απαιτείται dress code;» ερωτώ – εκείνη την εποχή διάβαζα το «*Σαβουάρ βιβρ*» του Ζαμπούνη.

Ο Χατζόπουλος που κυκλοφορούσε πάντα με ένα χαχόλικο τζιν και ένα ξεχειλωμένο πουλόβερ, γρύλισε κάτι του τύπου «Βρε, δεν μας παρατάς κι εσύ!»

Είχε νυχτώσει για τα καλά όταν έφτασα στην έπαυλη του εκδότη, στο Παλαιό Ψυχικό. Μου άνοιξε μια καμαριέρα με στολή αψηγάδιαστη. Αμέσως έσπευσε κοντά μου ο Χατζόπουλος. Ήταν ελαφρώς ταραγμένος. «Σε λίγο φτάνει ο επίσημος καλεσμένος μας» λέει. «Ζήτησε να υπάρχει κι ένας συγγραφέας στην παρέα, εξού και η πρόσκλησή σου».

«Μα, ποιον περιμένουμε;» ρώτησα.

«Τον βασιλιά» μου λέει.

«Τον Κωνσταντίνο;»

«Αυτοπροσώπως» ομολογεί.

Ήξερα ότι ο έκπτωτος μονάρχης βρισκόταν στην Ελλάδα εκείνο τον καιρό με κάποια μέλη της οικογένειάς του, ψάχνοντας να αγοράσει κατοικία – το Τατόι δεν του ανήκε πλέον.

Στο σαλόνι υπήρχαν ήδη ο Λυκουρέζος χωρίς τη Λάσκαρη, ένας δημοσιογράφος που δεν ζει πια, η γυναίκα του εκδότη, η Αθηνά, κι ένας εσμός από υπηρέτες και σερβιτόρους – ο Χατζόπουλος είχε παραγγείλει κέτερινγκ από το Ιντεάλ, που δυστυχώς έχει πια κλείσει.

Στις εννέα ακριβώς χτύπησε το κουδούνι της πόρτας. Μπήκε ο Κωνσταντίνος με τον πρίγκιπα Νικόλαο.

«Πώς θα αποκαλώ τον βασιλιά;» είχα ρωτήσει λίγο πριν τον Χατζόπουλο.

«Μη με σκοτίζεις με τέτοια» είχε απαντήσει.

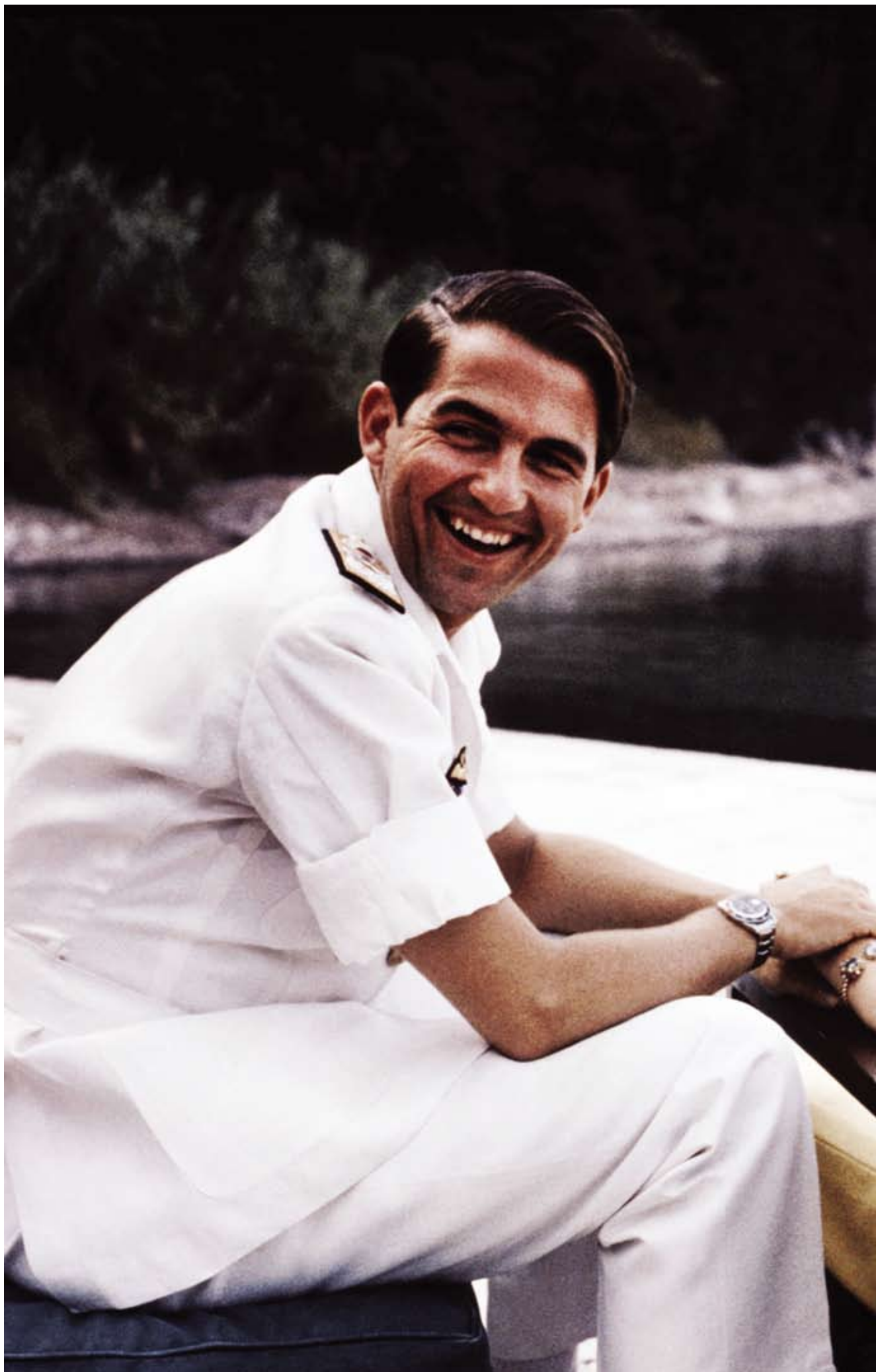
Όμως δεν μπορούσα βέβαια να απευθύνομαι στον άνακτα ως Μεγαλειότατο αφού δεν ήταν πλέον, ούτε ως Κύριο Γκλύξμπουργκ (μου φαινόταν γελοίο και ευτελές), αλλά σαφέστατα δεν γινόταν να τον προσαγορεύω απλώς Κωνσταντίνο – δεν υπήρχε τέτοια οικειότητα. Οπότε;

«Βασιλεύ, τιμή μου που σας γνωρίζω» είπα όταν έγιναν οι συστάσεις.

Ο Κωνσταντίνος πρέπει να ήταν γύρω στα εβδομήντα τότε, κομψός μες στο σκούρο κουστούμι του, προσηνής, καλοξυρισμένος, με παπούτσια που γυάλιζαν και τσάκιση στο παντελόνι. Δεν θυμάμαι την υφή του χεριού του όταν κάναμε χειραψία. Η φωνή του ήταν απαλή, χωρίς διακυμάνσεις και το μαλλί του καλοχτενισμένο. Δεν έφερε κάποια καρφίτσα στο πέτο και δεν φορούσε γραβάτα πάνω από το άσπρο πουκάμισό του.

Είχαν στρωθεί δύο στρογγυλά τραπέζια. Εγώ τοποθετήθηκα με την πλέμπα, ήγουν με τον δημοσιογράφο και τη συνοδό του, τη γυναίκα του εκδότη και τον πρίγκιπα Νικόλαο (τον αριθμό τηλεφώνου του οποίου φρόντισα αργότερα να πάρω, just in case).

Οι σερβιτόροι του Ιντεάλ άρχισαν να φέρνουν πιάτα. Εγώ έπινα κόκκινο κρασί – κι ας είχε ψάρι το μενού – και παρατηρούσα με λοξό μάτι το διπλανό τραπέζι όπου καθόταν

ένας βασιλεας...

ΒΑΣΙΛΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΣΕ ΜΙΑ ΒΙΛΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΨΥΧΙΚΟΥ

Το τέως βασιλικό ζεύγος Κωνσταντίνος και Άννα Μαρία στο μπαλκόνι της θερινής τους κατοικίας στην Κέρκυρα, το καλοκαίρι του 1964

ο Κωνσταντίνος. Το Ιντεάλ έφτιαχνε την καλύτερη αθηναϊκή μαγιονέζα της πρωτεύουσας και φρόντιζε να την τιμήσω δεόντως. Ο δημοσιογράφος αναφερόταν σε κάποιο πρόσφατο πολιτικό σκάνδαλο. Ο πρίγκιπας Νικόλαος κοιτούσε πότε πότε το κινητό του χωρίς να μιλάει. Η οικοδέσποινα έκανε συνέχεια νοήματα στους σερβιτόρους οι οποίοι έστεκαν στις γωνιές σαν κέρβινα ομοιώματα πριν εξακοντιστούν να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες της. Πάντα μου άρεσαν οι επαύλεις, ιδιαίτερα όταν συνοδεύονταν από ένα υπάκουο προσωπικό. Στο τζάκι, η φωτιά τριζοβολούσε.

Το κρασί που έπινα με έκανε τολμηρό. Κοίταξα το ρολόι μου, είχε πάει δέκα η ώρα. Σηκώθηκα και τράβηξα την καρέκλα μου ως το διπλανό τραπέζι. Θρονιάστηκα δίπλα στον Κωνσταντίνο. «Βασιλεύ» είπα με ύφος δουλόφρονος αυλικού «θα ήθελα να μου κάνετε μια χάρη».

Εκείνος με κοίταξε με ευγένεια. «Τι χάρη;» ρώτησε ενώ ο Χατζόπουλος από την απέναντι πλευρά του τραπεζιού μου έκανε νοήματα να μην αποτολμήσω καμιά βλακεία. «Ε, χμ, ξέρετε» ξεκίνησα, «η μητέρα μου είναι βασιλόφρων και εσάς ιδίως σας αγαπά βαθύτατα. Μάλιστα έχει ένα σπιρτόκουτο με τη φωτογραφία σας σε περίοπτη θέση στο σκρίνιο του σπιτιού μας στο Ηράκλειο. Στο δημοψήφισμα είχε ψηφίσει υπέρ της παραμονής της δυναστείας. Λατρεύει την Άννα Μαρία και ήλπιζε να σας δει στο πρόσφατο ταξίδι σας στην Κρήτη αλλά δεν τα κατάφερε». Πήρα μια ανάσα. «Θα ήθελα, αν γίνεται, να τηλεφωνήσουμε τώρα στο πατρικό μου και να της πείτε μια καλησπέρα».

Ο Κωνσταντίνος με κοίταξε χαμογελώντας. «Μα και βέβαια», είπε κι έψαξε το κινητό του. Ο Χατζόπουλος πετάχτηκε από τη θέση του κι έσπευσε να προσφέρει το δικό του. «Όχι, θα πάρω από το δικό μου» είπε ο βασιλιάς. Τότε δεν με ενδιέφεραν τα κινητά κι έτσι δεν πρόσεξα τι μάρκα ήταν το βασιλικό τηλέφωνο.

Είπα στον τέως το νούμερο του σπιτιού μας στην Κρήτη. Εκείνος έκανε λίγο πίσω την καρέκλα του και πληκτρολόγησε. Πέρασαν μερικά δευτερόλεπτα αγωνίας (δικής μου) κι ύστερα άκουσα τη φωνή της μάνας μου να απαντά. Ο τέως είπε: «Εδώ ο Κωνσταντίνος, ο τέως βασιλιάς, τρώω μαζί με τον γιο σας και μου ζήτησε να σας τηλεφωνήσω». Φαντάστηκα τη μάνα μου να κρατάει εμβρόντητη το ακουστικό στον παγωμένο διάδρομο του σπιτιού – γιατί εκεί ήταν εγκαταστημένη η συσκευή.

Ωστόσο, την άκουσα να απαντάει: «Σας κατάλαβα από τη φωνή!» Στη συνέχεια μίλησαν για αρκετή ώρα, σίγουρα πάνω από δέκα λεπτά, ενώ όλοι στο τραπέζι είχαν μείνει να ακούνε με τα πιρούνια δίπλα στα πιάτα.

Κάποτε η συνομιλία τελείωσε, όπως τελείωσε και το δείπνο, κι αποσυρθήκαμε στο καθιστικό όπου πιάσαμε κουβέντα για το πώς ήρθε τότε η χούντα, για το πώς επιχείρησε ανεπιτυχώς ο Κωνσταντίνος να την ανατρέψει, μας μίλησε για το νεαρό της ηλικίας του, για τα λάθη του – που αν είχε περισσότερη πείρα θα είχε πιθανόν αποφύγει. Δεν διέκρινα πικρία στη φωνή του και δεν τόλμησα να τον ρωτήσω για τη σχέση του με τη Βουγιουκλάκη – ήταν κι ο γιος του εκεί δίπλα.

Η παρέα διαλύθηκε περασμένα μεσάνυχτα. Είχε αρχίσει να βρέχει όταν βγήκα στον δρόμο. Το Παλαιό Ψυχικό έμοιαζε έρημο. Οδήγησα αργά ως τους Αμπελόκηπους. Το δυαράκι μου δεν είχε τζάκι (από επιλογή), ούτε υπηρετικό προσωπικό (από αδυναμία συντηρήσεως). Δεν θυμάμαι να με περίμενε κάποια κοπέλα – εξάλλου, μια ζωή μόνος έμενα. Διάβασα λίγο από τα «Δοκίμια» του Μονταίνια κι έσβησα το φως.

Το άλλο πρωί πήρα τηλέφωνο τη μάνα μου. «Λοιπόν, πώς σου φάνηκε η χθεσινोβραδινή έκκληξη;» ρώτησα.

«Αχ, δεν μπόρεσα να πρεμίσω όλη νύχτα» είπε. «Ούτε που ξάπλωσα, περπατούσα ώρες πέρα δώθε στο διάδρομο. Δεν έκλεισα μάτι όλο το βράδυ». Έκανε μια παύση. «Να μιλήσω με τον βασιλιά! Ήταν το ωραιότερο δώρο που μου έκανες ποτέ».

Μέχρι τότε το ωραιότερο δώρο που της είχα κάνει, όπως ισχυριζόταν η ίδια, ήταν η κόρη μου – και εγγονή της. Δεν προσεβλήθην, ωστόσο, από αυτή την επαναξιολόγηση – παρά τα δημοκρατικά μου αισθήματα.

Τον τέως βασιλιά δεν τον είδα έκτοτε, τη μάνα μου για λίγα ακόμα χρόνια. Χάθηκαν κι οι δύο στο τέλος. **Α**

© PHOTO BY KEVSTONE/GETTY IMAGES

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΩΠΙΔΕΣ

Πόσο καλά τα πηγαίνει η ελληνική οικονομία; Σε αυτή τη μίνι σειρά άρθρων, ο **Μάνος Ματσαγγάνης** και η **Σοφία Τσαρούχα** ρίχνουν μια ψύχραιμη ματιά στην πρόσφατη πορεία, στις σημερινές προοπτικές, στα νέα δεδομένα, καθώς και στα παλιά άλυτα προβλήματα.

2

Το χαμένο έδαφος

Στο προηγούμενο άρθρο μας σχολιάσαμε τις θετικές εξελίξεις (επιτάχυνση της ανάπτυξης, άνοδος των εξαγωγών, διεθνείς επιχειρηματικές δραστηριότητες) που τεκμηριώνουν τη βασική αισιοδοξία για την πορεία της οικονομίας. Στο δεύτερο άρθρο της μίνι σειράς περιγράφουμε το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο πρέπει να αξιολογηθούν αυτές οι θετικές εξελίξεις: χωρίς περιστροφές, πρόκειται για τη μεγάλη υστέρηση του βιοτικού επιπέδου της χώρας σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη, σε βάθος δεκαπενταετίας.

Πράγματι, σύμφωνα με τις επίσημες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ακόμη και εάν επιβεβαιωθούν οι θετικές προβλέψεις για την επόμενη διετία (βλ. προηγούμενο άρθρο), σε όρους αγοραστικής αξίας το διαθέσιμο εισόδημα των Ελλήνων το 2024 θα είναι 32% χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 κρατών μελών.

Δεν είναι δύσκολο να εντοπιστούν οι λόγοι για τη μεγάλη υστέρηση του βιοτικού επιπέδου της χώρας.

Πρώτον, η ύφεση της ελληνικής οικονομίας την περίοδο 2007-2014 ήταν ασυνήθιστα βαθιά και ασυνήθιστα παρατεταμένη. Αντίθετα, οι εθνικές οικονομίες των άλλων χωρών ανέκαμψαν συντομότερα μετά από μικρότερη υποχώρηση (ή συνέχισαν να αναπτύσσονται χωρίς διακοπή). Εάν συνυπολογίσουμε την αναιμική ανάπτυξη της περιόδου 2015-2019, και στη συνέχεια την κρίση του κορωνοϊού, θα διαπιστώσουμε ότι από το 2007 έως το 2021 η ελληνική οικονομία συρρικνώθηκε κατά σχεδόν ένα τέταρτο (μείωση ΑΕΠ 24,4%). Την ίδια περίοδο, η ευρωπαϊκή οικονομία, παρά τα скаμπανεβάσματα, συνέχισε να μεγαλώνει (αύξηση ΑΕΠ 11,9%). Η συνέπεια αυτής της εξέλιξης είναι το χάσμα ανάμεσα στην Ελλάδα και στα υπόλοιπα κράτη μέλη που έχει διευρυνθεί σημαντικά.

Δεύτερον, τα (ακαθάριστα) εισοδήματα στη χώρα μας δεν κατέρρευσαν απλώς εξαιτίας της ύφεσης. Την ίδια

στιγμή, στο πλαίσιο των προγραμμάτων λιτότητας, αυξήθηκαν οι φόροι και οι εισφορές, ενώ επίσης μειώθηκαν οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (συντάξεις και άλλα επιδόματα). Το αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν ότι το διαθέσιμο οικογενειακό εισόδημα υποχώρησε περισσότερο από ό,τι το ΑΕΠ, μεγαλώνοντας ακόμη περισσότερο την απόκλιση από τα άλλα κράτη-μέλη.

Τρίτον, παρότι τα μνημόνια προέβλεπαν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και στις αγορές προϊόντων, με σκοπό την περίφημη «εσωτερική υποτίμηση», στην πράξη οι πρώτες προχώρησαν πολύ περισσότερο από τις δεύτερες. Έτσι, ενώ τα συνδικάτα και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις αποδυναμώθηκαν (διευκολύνοντας τη μείωση των μισθών), τα επιχειρηματικά λόμπι αντιστάθηκαν με επιτυχία στις απόπειρες τόνωσης του ανταγωνισμού (εμποδίζοντας τη μείωση των τιμών), εξέλιξη που συνεχίστηκε και μετά την αποχώρηση της Τρόικας, μέχρι και στις μέρες μας.

Το συνδυαστικό αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν ότι το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων —εάν το μετρήσουμε με όρους αγοραστικής δύναμης των

νοικοκυριών, συνυπολογίζοντας τη μείωση των εισοδημάτων, την αύξηση των φόρων και την άνοδο των τιμών— έχει αποκλίνει πολύ από το βιοτικό επίπεδο των άλλων Ευρωπαίων.

Όπως λέγαμε παραπάνω, το 2024 το διαθέσιμο εισόδημα των Ελλήνων θα είναι στο 68% του μέσου όρου της ΕΕ. (Το 2009 ήταν στο 94%.) Εδώ και αρκετά χρόνια, με κριτήριο το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών, η Ελλάδα είναι μία από τις φτωχότερες χώρες της ενωμένης Ευρώπης. Για την ακρίβεια: βρίσκεται στην 25η θέση, πάνω μόνο από τη Σλοβακία και τη Βουλγαρία.

Το αβίαστο συμπέρασμα είναι ότι η πρόσφατη επιτάχυνση δεν αρκεί. Η ανάπτυξη παραμένει υπερβολικά αναιμική ώστε να ανακληθεί το έδαφος που χάθηκε την προηγούμενη δεκαπενταετία. Οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας απέχουν ακόμη πολύ από το να μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικές. **■**

Ο **Μάνος Ματσαγγάνης** είναι καθηγητής δημόσιας οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου και επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΠ. Η **Σοφία Τσαρούχα** είναι οικονομολόγος (πτυχίο ΟΠΑ, μεταπτυχιακό LSE), και υποψήφια διδάκτωρ ΕΜΠ.

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελάς

Σύμβουλος Έκδοσης
Σταυρούλα ΠαναγιωτάκηΔιευθύντρια Σύνταξης
Αγγελική ΜπιρμπίληΓενική Διεύθυνση Διαφήμισης
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πechλιβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Αρχισυνταξία
Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide)
Ελένη Μπεζιριάνογλου

Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντισιμάς

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρους
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλούντζου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Μ. Βελέντζας, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελάς, Μ. Γκανά, Ι. Γκομούζα, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Θ. Ευθυμίου, Τ. Ζαράβελ, Μ. Ζουμπούλακη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Α. Κερώση, Γ. Κοροβέσης, Β. Κορωναίος, Σπ. Λαμπρόπουλος, Μ. Μανωλοπούλου, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Ευ. Μουζακίτη, Γ. Μπελεσιώτης, Γ. Νένης, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Μ. Προβάτας, Τζ. Ρουσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρή, Α. Τριανταφυλλίδη, Σ. Τριανταφύλλου, Λ. Τρούγκου, Zarastro, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Γ. Ψυχας

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos
LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαζώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάτσος, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκέζη, Πέτρος Νικόλτσος

Account Director Digital & Print
Γιώτα Αθανασοπούλου
Account Digital Director
Γιάννης Γαλανός

Creative Marketing Director Βασιλική Κώτσου

Direct Market Advertising Managers
Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου,
Νώντας Νταμπάνης

Advertising Manager ATHENS VOICE Radio 102,5
Μαρία Μαθιουδάκη

Υποδοχή Διαφήμισης Νίκη Σκαμάγκα
Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη
marketing@athensvoice.gr
Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη
Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη,
Βασίλης Νάκος, Μαίρη Λυκούση

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση
«Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.
Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369
fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530,
fax: 210 3617.310
Athens Voice Radio 102.5: 210 3648.213
Αγγελίες: 210 3617.369
Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρείτε την Α.Β. στα σημεία διανομής,
επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369
Κωδικός εντύπου: 7021
ISSN 1790-6164

ATHENS

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

«ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΑΝ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ;»

Το Τατόι, ο Κρόμγουελ και η συμφιλίωση με την Ιστορία

ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

Στα 22 χρόνια που ζω στην Αγγλία, κάθε φορά που έρχεται ένας φίλος ή συγγενής από την Ελλάδα ακούω το ίδιο παράπονο, σαν να έχει κολλήσει η βελόνα. Κάθε φορά που επισκεπτόμαστε μία απ' τις εκατοντάδες επαύλεις, παλάτια, πύργους, κάστρα, ή σπίτια-μουσεία που υπάρχουν σε όλη τη χώρα –είτε ανήκουν στο National Trust, είτε στο English Heritage, είτε σε άλλον φορέα, είτε σε οικογένειες ευγενών ή και ιδιωτών– κάθε φορά που μπαίνουμε στους άρτια διατηρημένους, συντηρημένους και διακοσμημένους χώρους –εκεί που νομίζεις ότι έχει σταματήσει ο χρόνος στο 1730 ή στο 1830 ή στο 1930–, κάθε φορά που περπατάμε ή ξεκουραζόμαστε στις μικρές οάσεις των κήπων ή των εκτάσεων γύρω από τις επαύλεις αυτές, κάθε φορά που τρώμε το μεσημεριανό μας στους στάβλους που έχουν μετατραπεί σε καντίνα ή που ψωνίζουμε στο κελάρι που έχει μετατραπεί σε πωλητήριο, κάθε φορά που μαθαίνουμε δέκα πράγματα για την ιστορία της εκάστοτε οικογένειας αριστοκρατών ή καλλιτεχνών ή πολιτικών που ζούσαν εκεί, και για τους αρχιτέκτονες που έχτισαν το σπίτι, και για το πώς αποκτήθηκαν και άλλαξαν χέρια οι πίνακες, οι πορσελάνες και τα ασημικά του σπιτιού, και για το τι έτρωγαν και πώς διασκέδαζαν οι άνθρωποι τότε (όποτε και να είναι το τότε), και το ποιος ήταν ο ρόλος του υπηρετικού προσωπικού, για την ιστορία του τόπου και του κτιρίου και τα όσα διαδραματίστηκαν εκεί –μικρά ή μεγάλα, ανθρώπινα ή επικά– κάθε φορά δηλαδή που απολαμβάνουμε τον συνδυασμό φύσης, αρχιτεκτονικής, διακόσμησης, τέχνης, πολιτικής και ιστορίας, ακούμε το ίδιο σχόλιο σαν να έχει κολλήσει η βελόνα:

«

Εμείς στην Ελλάδα γιατί να μην έχουμε τέτοιους χώρους; Γιατί να μην μπορούμε να αναδείξουμε τα μνημεία και την ιστορία μας με τέτοιο τρόπο;»

Γιατί το Τατόι να είναι ένα εγκαταλελειμμένο, μισοκαμένο ερείπιο; Γιατί λίγα 24ωρα πριν από την κηδεία του Κωνσταντίνου να ζούμε έναν σουρεαλισμό που θυμίζει ταινία του Νίκου Περράκη, με συνεργεία να τρέχουν να απομακρύνουν τα αποκαΐδια και να στρώνουν όπως όπως χαλίκια πάνω στα οποία θα περπατήσει η πομπή;

Αν θέλουμε να απαντήσουμε τις ερωτήσεις αυτές, ας κοιταχτούμε στον καθρέφτη. Ας διαβάσουμε τα όσα εμείς οι ίδιοι γράφουμε αυτές τις μέρες με αφορμή τον θάνατο και την κηδεία του Κωνσταντίνου. Ας αντιληφθούμε ότι έχουμε μία εντελώς κομπλεξική σχέση με την ίδια μας την ιστορία· ότι όχι μόνο δεν έχουμε ξεπεράσει τα τραύματα και τους διχασμούς

Βασιλική ανάκτορα, Τατόι

του παρελθόντος, αλλά ζούμε από τον διαιωνισμό τους. Αυτό μας τροφοδοτεί: η ιδιότητα του θύματος· η ανάμνηση του τραύματος, ακόμα κι αν το τραύμα δεν το υποστήκαμε καν εμείς, αλλά το κληρονομήσαμε μέσα από προφορικές μαρτυρίες των παππούδων μας. Απολαμβάνουμε το ξύσιμο των πληγών, την κόντρα με τους Άλλους – όποιοι και να είναι αυτοί οι Άλλοι. Επιζητάμε την ηθική επιβεβαίωση και την αίσθηση του ανήκειν, όχι μέσα από την ανώνυμη και ανιδιοτελή συνεισφορά στην κοινότητα, αλλά μέσα από τον οπαδισμό και την ταπείνωση των Άλλων. Δεν μας νοιάζει να προχωρήσουμε, γιατί αυτό απαιτεί ατομικό κόπο. Η συναισθηματική εκτόνωση είναι σαφώς πιο εύκολη από την αποστασιοποίηση, τον συμβιβασμό (πόσο παρεξηγημένη, κακοποιημένη έννοια) και την επίτευξη του επόμενου βήματος.

Δεν υπήρχε κανένας αντικειμενικός λόγος, κανένα φυσικό ή οικονομικό ή άλλο μη πολιτικό εμπόδιο, ώστε το Τατόι να μην είχε ήδη γίνει μία οάση φύσης, πολιτισμού και ιστορίας εφάμιλλη όλων των αντίστοιχων πρώην και νυν ανακτόρων άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Κανένας τέτοιος λόγος. Οι μελέτες που θα καθιστούσαν ένα τέτοιο πρότζεκτ εφικτό και βιώσιμο, υπάρχουν εδώ και χρόνια. Κοινότητες φίλων, υποστηρικτών και χρηματοδοτών

της ιστορικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνης ανάπλασης της περιοχής, επίσης υπάρχουν. Καθώς και το ενδιαφέρον από χιλιάδες πολίτες που –μέχρι και τις φωτιές του 2021– απολάμβαναν περιπάτους και ανεπίσημες ξεναγήσεις στο πρώην βασιλικό κτήμα. Και σίγουρα δεν υπήρχε κανένας λόγος το Τατόι να μην έχει, εδώ και πολλά χρόνια, επαρκή εξοπλισμό και σχέδιο πυροπροστασίας.

Το τεράστιο δίκτυο ιστορικών κτιρίων και κτημάτων μη κερδοσκοπικών οργανισμών, όπως το National Trust και το English Heritage, συντηρείται από εκατομμύρια (ναι, σωστά διαβάσατε, εκατομμύρια) μέλη –απλούς πολίτες όλων των ηλικιών και των τάξεων– που επιλέγουν να πληρώνουν κάθε χρόνο μία όχι αμελητέα συνδρομή της τάξεως των 100 ευρώ, ώστε να μπορούν να διασώζονται και να φροντίζονται οι χώροι αυτοί. Το δίκτυο αυτό συντηρείται επίσης από δεκάδες χιλιάδες εθελοντές

(πολλοί εκ των οποίων είναι είτε φοιτητές, είτε άνθρωποι μεγάλης ηλικίας, συνταξιούχοι) που στελεχώνουν τα μουσεία και τις επαύλεις αυτές, τους κήπους, τα πωλητήρια και τις καφετέριες τους – σε κάθε δωμάτιο υπάρχει ένας εθελοντής που περνάει την ημέρα του εκεί και η μόνη δουλειά του είναι να σε καλωσορίζει στον χώρο και να απαντάει στις απορίες

σου για την προέλευση του τάδε πίνακα ή της καθημερινές συνήθειες της δεινα κόμισσας που ζούσε στο δωμάτιο αυτό πριν δύο αιώνες.

Πόσοι, αλήθεια, από εμάς είμαστε διатеθειμένοι να πληρώσουμε από την τσέπη και το υστέρημά μας συνδρομή για να διασωθεί, να συντηρηθεί και να ανοίξει για το κοινό ένα ιστορικό κτίριο και κτήμα σαν το Τατόι ή σαν το σπίτι της Μαρίας Κάλλας;

Πόσοι από εμάς θα είχαμε την ταπεινότητα να ξεβουλευτούμε και να πάμε να δουλέψουμε εθελοντικά για μερικές ώρες την εβδομάδα, ώστε κάποιοι άλλοι –άγνωστοι σ' εμάς, που δεν είναι φίλοι ή συγγενείς μας, και μπορεί να ψηφίζουν κάτι διαφορετικό ή να έχουν άλλη ερμηνεία της ιστορίας, που μπορεί να είναι τουρίστες ή μετανάστες ή ακόμη και άσχετοι– να μπορούν να επισκεφθούν και να απολαύσουν τον χώρο αυτό ή οποιονδήποτε άλλο χώρο;

Πόσοι από εμάς, ακόμη κι αν δεν μπορούμε ή δεν θέλουμε να συνεισφέρουμε, θα εκτιμούσαμε, έστω, τον κόπο και την προσπάθεια που χρειάζεται για να λειτουργήσει ένας τέτοιος (ή ένας οποιοσδήποτε άλλος) χώρος, ώστε όταν μπαίνουμε μέσα να λέμε στους υπαλλήλους ή τους εθελοντές που μας σερβίρουν «καλημέρα», «παρακαλώ», «ευχαριστώ», «συγγνώμη», «αντίο», αντί να φερόμαστε σαν τη Μαντάμ Σουσού;

Και κάτι τελευταίο. Στις αρχές του 17ου αιώνα, ο Όλιβερ Κρόμγουελ πρωτοστάτησε στον αγγλικό Εμφύλιο Πόλεμο που οδήγησε στην κατάργηση της μοναρχίας και στην εκτέλεση του Βασιλιά Καρόλου Α'. Ο Κρόμγουελ ανέλαβε την εξουσία (ουσιαστικά σαν δικτάτορας) και κυβέρνησε από το 1653 μέχρι το 1658, ενώ πολέμησε λυσσαλέα τους Καθολικούς. Τρία χρόνια μετά τον θάνατο του Κρόμγουελ, μετά την παλινόρθωση της μοναρχίας με την επάνοδο του βασιλιά Καρόλου Β' (γιου του Α'), οι αρχές ξέθαψαν ότι είχε απομείνει απ' το πτώμα του, και το υπέβαλαν σε «μεταθανάτια εκτέλεση»: το κρέμασαν με αλυσίδες, το πέταξαν σε έναν λάκκο, του έκοψαν το κεφάλι, και το κάρφωσαν σ' ένα παλούκι, αφήνοντάς το σε δημόσια θέα για καμιά εικοσαριά χρόνια.

Από το 1899 (και μέχρι σήμερα), στην αυλή του Βρετανικού Κοινοβουλίου, στη «Μπτέρα των Κοινοβουλίων» αλλά και στη χώρα που έχει μοναρχία από τον 10ο αιώνα μέχρι και σήμερα, βρίσκεται το άγαλμα του Όλιβερ Κρόμγουελ. Ακριβώς απέναντι, στην άλλη πλευρά του δρόμου, βρίσκεται η προτομή του Βασιλιά Καρόλου Α'. **Α**

**ΜΑΣ ΤΡΟΦΟΔΟΤΕΙ
Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ
ΘΥΜΑΤΟΣ·
Η ΑΝΑΜΝΗΣΗ ΤΟΥ
ΤΡΑΥΜΑΤΟΣ, ΑΚΟΜΑ
ΚΙ ΑΝ ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ
ΔΕΝ ΤΟ ΥΠΟΣΤΗΚΑΜΕ
ΚΑΝ ΕΜΕΙΣ.**

ΤΑ ΝΟΥΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Του ΣΤΑΜΑΘΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

5 βασιλιάδες και 2 διάδοχοι βρέθηκαν τη Δευτέρα στην Αθήνα για το ύστατο χαίρε στον τέως βασιλιά της Ελλάδος, Κωνσταντίνο. Ειρήσθω εν παρόδω, το «τέως» είναι επίρρημα και ως εκ τούτου δεν κλίνεται...

11 βασιλικοί οίκοι από όλη την Ευρώπη εκπροσωπήθηκαν στην κηδεία.

14 ιδιωτικές πτήσεις μετέφεραν τους γαλαζοαίματους.

180 άτομα έλαβαν πρόσκληση για να παραβρεθούν στη Μητρόπολη Αθηνών, προκειμένου να παρακολουθήσουν την εξέδικο ακολουθία. Χιλιάδες κόσμου συγκεντρώθηκαν έξω από τη Μητρόπολη ή περίμεναν στωικά στην ουρά για το «λαϊκό προσκύνημα» ενώ αρκετοί ακολούθησαν την πομπή και στο Τατόι.

250 άνθρωποι ήταν προσκεκλημένοι στο γεύμα που παρέθεσε η οικογένεια του θανόντος στο ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία, μετά την τελετή.

40 χρόνια ήταν γραμματέας του Χρήστου Καλογρίτσα η κυρία Ευθαλία Διαμαντή, η οποία κατέθεσε ενόρκως στο ειδικό δικαστήριο ότι «Εφευγαν φάκελοι και τσάντες με χρήματα από το γραφείο του κ. Καλογρίτσα τα οποία ήταν χρήματα για βοήθεια προς το κόμμα (ΣΥΡΙΖΑ). Χρήματα δινόντουσαν και σε δημοσιογράφους και σε άλλα πρόσωπα, τα οποία σχεδίαζαν τη λειτουργία του καναλιού και εφημερίδας».

100.000 δολάρια συγκεντρώθηκαν μέσω Tik Tok προς όφελος του 82χρονου Warren Marion, ταμία της αλυσίδας Wal Mart, προκειμένου να μπορέσει να βγει στη σύνταξη.

300.000 ακολούθους έχει ο λογαριασμός του επιχειρηματία Rory McCarty στο Tik Tok. Ο άνθρωπος αυτός ξεκίνησε τη διαδικασία συγκέντρωσης χρημάτων, στην οποία ανταποκρίθηκαν οι χρήστες.

50.000 ευρώ πρόστιμο επιβλήθηκε στην εταιρεία Intellexa που εμπορεύεται το Predator από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού

© SILVER SCREEN COLLECTION/GETTY IMAGES

95 περιστροφές γύρω από τον ήλιο έκανε η ιέρεια του ιταλικού σινεμά, Τζίνα Λολομπριτζίτα. Η «Λα Λόλο» άφησε τον μάταιο τούτο κόσμο τη Δευτέρα.

21 θέση κατέλαβε στα καλλιστεία miss Roma και 3η θέση στα καλλιστεία miss Italia. Αόμματοι ήταν οι κριτές;

5 εκατομμύρια δολάρια δώρισε η «Μόνα Λίζα του 20ού αιώνα» το 2013 για την έρευνα της θεραπείας με βλαστικά

κύτταρα. Ήταν μία από τις πλουσιότερες γυναίκες στον κόσμο καθώς μεταξύ άλλων είχε αποκομίσει τεράστια κέρδη από τις επενδύσεις της σε χρηματιστήρια.

12 ημέρες πέρασε κάνοντας παρέα με τον Φιντέλ Κάστρο, κατά την πρώτη της επίσκεψη στην Αβάνα. «Με ενδιέφερε σαν άντρας» είχε δηλώσει και κατέστρεψε χιλιάδες άνδρες που άφησαν αμέσως ατημέλητα μούσια.

1,85 δισ. ευρώ μικρότερο ήταν το πρωτογενές έλλειμμα το 2022.

12 επιπλέον μήνες παράταθηκε η θητεία του Αρχηγού Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ), Στρατηγού Κωνσταντίνου Φλώρου, όπως αποφάσισε το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας (ΚΥΣΕΑ). «Θέτει σε διακινδύνευση ακόμη και την εθνική ασφάλεια» ήταν το σχόλιο του ΣΥΡΙΖΑ.

1,2 εκατ. ευρώ κόστισε η αγορά οικίας από τον αρχηγό ΓΕΕΘΑ, σύμφωνα με «αποκάλυψη» εφημερίδας η οποία βασίζεται σε «απόρρητη έκθεση» την οποία με κάποιον περιέργο τρόπο η εφημερίδα υποστηρίζει ότι είχε στη διάθεσή της. Δεν θα ήταν και τόσο απόρρητη.

600.000 ευρώ μάλιστα δόθηκαν «μαύρα», σύμφωνα με το πρωτοσέλιδο. Μέσα στο άρθρο, βεβαίως, αναφέρεται ότι το

σπίτι αγόρασε ο γαμπρός του, μήπως για να βολεύει το αφήγημα της ερευνητικής δημοσιογραφίας;

3% ήταν η ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας το 2022. πρόκειται για τη χαμηλότερη επίδοση τα τελευταία 40 χρόνια. Πριν η ανάπτυξη ήταν όσο προέβλεπε η «πολιτιστική επανάσταση».

80% έφθασε πανελλαδικά η κάλυψη του δικτύου 5G της Cosmote σε όλη την Ελλάδα. Ισχύει φυσικά και ο νόμος του Μέρφι. Όταν χρειάζεσαι σήμα, βρίσκεσαι πάντα στο υπόλοιπο 20%.

37 πόλεις, μεταξύ των οποίων η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, έχουν κάλυψη 90%.

33% των ερωτηθέντων θέλουν να δώσουν 2η ευκαιρία στον Κυριάκο Μητσοτάκη, σύμφωνα με δημοσκοπήση της εταιρείας Alco.

41% είναι το ποσοστό αυτών που θέλουν αυτοδύναμη κυβέρνηση, πάντα σύμφωνα με την ίδια δημοσκόπηση.

9 ευρώ κοστίζει πλέον μια εξάδα νερά, σύμφωνα με τον βουλευτή Σύριζα Χρήστο Παννούλη. Ο βουλευτής μάλιστα δήλωσε αυτόπτης μάρτυρας στη συναλλαγή.

6,20 ευρώ κόστιζε προηγουμένως η εξάδα. «Ήταν μεγάλη», συμπλήρωσε ο βουλευτής.

1,18 ευρώ εντόπισα μια εξάδα νερών ιδιωτικής ετικέτας στη μεγαλύτερη αλυσίδα super market της χώρας.

1,15 ευρώ κοστίζει η εξάδα σε γνωστή αλυσίδα εκπαιδευτικών super market.

90.000 ευρώ η φιάλη κοστίζει το νερό Beverly Hills 90H20 - Luxury Collection Diamond Edition που προέρχεται από τα βουνά της Βόρειας Καλιφόρνιας. Λίγο ακριβότερο από εμφιαλωμένο μισόλιτρο σε πλοίο, πριν τη διατίμηση.

250 μαύρα διαμάντια αλλά και λευκά διαμάντια «ντύνουν» το μπουκάλι, ενώ το καπάκι είναι κατασκευασμένο από λευκό χρυσό 14 καρατίων.

VERBA VOLANT

ΠΕΤΗ ΠΕΡΚΑ

«Δεν θέλουμε Ευρώπη φρούριο. Ο φράκτης δεν εξυπηρετεί τίποτα πραγματικά».

Η Γ.Γ. του Υπουργείου Μετανάστευσης επί Ειδομένης (όταν είχαν απομακρυνθεί οι δημοσιογράφοι) κατακραυμώνει τον φράκτη με επιχειρήματα. Το 2015 οι μεταναστευτικές ροές είχαν φτάσει τα 874.735 άτομα. Το 2020 μόλις 14.848. Αν ο σκοπός μας είναι να έρθουν όσοι περισσότεροι γίνεται, όντως ο φράκτης δεν εξυπηρετεί.

ΕΥΡΥΠΙΑΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

«Προτιμώ τον τσαμπουκά της νέας γενιάς μας από τη μαλθακότητα των συμβιβασμένων».

Ο συμπαθής ακρίτας πολιτικός συναντήθηκε με εκπροσώπους της ΟΝΝΕΔ και της ΔΑΠ. Έβγαλε μάλιστα και τις σχετικές φωτογραφίες. Στα υπόλοιπα social media η αναφορά ήταν τυπική. Στο Instagram, όμως, κάποιος «ειδικός» του συνέστησε να γράψει κάτι πιο νεανικό και το αποτέλεσμα θυμίζει τον «θείο που κάθεται με τη νεολαία».

ΠΟΠΗ ΤΣΑΠΑΝΙΔΟΥ

«Κρίσιμες οι επόμενες εκλογές. Θα κρίνουν το μέλλον των παιδιών μας».

Η νέα εκπρόσωπος του ΣΥΡΙΖΑ μπήκε γερά για να καλύψει το κενό του Νάσου Ηλιόπουλου. Αναρωτιέμαι αν κάποιος θα μπει στον πειρασμό να τη ρωτήσει ποιες ήταν εκείνες οι εκλογές που δεν θεωρήθηκαν κρίσιμες αλλά «εκλογές ρουτίνας».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΠΟΥΤΖΙΑΝΗΣ

«Αν σταματήσουν να με βλέπουν επειδή είμαι gay, λυπάμαι που ήταν κοινό μου».

Βεβαίως άπαντες έβλεπαν και θαύμαζαν τον εξαιρετικό ηθοποιό και σεναριογράφο, γνωρίζοντας προφανώς ότι είναι gay.

Ένας θάνατος και μια κηδεία με άρωμα αναδυόμενου αναθεωρητισμού

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Να κοιτάξουμε στα μάτια την Ιστορία (με κεφαλαίο) και να συζητήσουμε με ειλικρίνεια μαζί της, μας προέτρεπαν τα δημοσιεύματα των τελευταίων ημερών. Λες και ο διάλογος με την Ιστορία είναι μία προσωπική (και μόνον) υπόθεση. Κάτι σαν «φλερτ» με τη μνήμη, σαν μία ιδιότυπη συνεδρία με το «συλλογικό υποσυνείδητο» να κάθεται στην πολυθρόνα του ψυχοθεραπευτή.

Το ανώτατο στάδιο της πολιτικής ενσωμάτωσης ενός ατόμου στον σύνθετο αλγόριθμο της κοινωνικής δραστηριότητας είναι προφανώς ο βαθμός συμφιλίωσής του με την Ιστορία (με κεφαλαίο πάντα). Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγουν όλοι όσοι αναλώθηκαν στη συγγραφή άρθρων υπό τύπον παραινήσεων προς τους πολίτες προκειμένου να διαχειριστούν αυτήν την επώδυνη (όπως φαίνεται) διαδικασία. Η «συμφιλίωση» είναι η ολοκλήρωση μιας βασανιστικής πορείας (προφανώς προς την αλήθεια) η οποία καταλήγει σε κάποιον τόπο χλοερό και αναπαύσεως συνειδήσεων και όχι ψυχών. Κατά τα φαινόμενα δεν πρόκειται για υποθετική διαδικασία. Αντιθέτως. Οι συγγραφείς των πονημάτων που κατέκλυσαν τα εντόπια ΜΜΕ, ανέλυσαν με οξυδέρκεια τις δυσκολίες που υπάρχουν πίσω από το εγχείρημα. Προειδοποιούσαν πως η «συμφιλίωση» είναι μία condition sine qua non για την ανάληψη της ατομικής συνείδησης στη στρατόσφαιρα ενός θεωρητικά υπαρκτού συλλογικού Νιρβάνα. Εκεί όπου όσα συνέβησαν στο παρελθόν εντάσσονται στην κοινοκτημοσύνη του αθροίσματος των βασανιστικών διαδρομών που ακολούθησαν οι προηγούμενες γενιές. Συμφιλίωση σημαίνει πως ο υπό συμφιλίωση πολίτης περνά μέσα από έναν κλίβανο καθάρσεως όπου του εξηγούνται όλοι οι λόγοι που τον έστειλαν στο Καθαρτήριο και του εγχειρίζονται όλα τα στοιχεία που αποδεικνύουν την ενοχή του. Η ενοχή του είναι αυτή που τον οδήγησε στο κολαστήριο απ' όπου εξέρχεται επιτέλους «καθαρός» και «συμφιλιωμένος».

Είναι εντυπωσιακό. Οι άνθρωποι οι οποίοι επιμένουν εμμονικά στην ανάγκη της συμφιλίωσης των πολιτών με την Ιστορία, ανήκουν σε εκείνη την ομάδα των πολιτών (ή των απογόνων τους) οι οποίοι αντιμετώπιζαν την αντίπαλη ομάδα ως εθνικό μίσμα. Αντιθέτως, πολύ λίγες είναι οι φωνές οι οποίες παροτρύνουν προς μία fast truck δι-

αδικασία συμφιλίωσης με την Ιστορία από την πλευρά των... μιανών.

Οι παρατηρητές της ροής των γεγονότων είναι πεπεισμένοι πως θαύματα δεν έγιναν ποτέ και πως οι «λεπροί της Κοιλιάδας του Θανάτου» παρέμειναν λεπροί και πως οι κραυγές απόγνωσης από τους ζοφερούς θαλάμους Καθαρτηρίου καθώς και το αγωνιώδες αγκομαχικό των παιδιών ενός κατώτερου θεού που ψάχνουν για μία διέξοδο, ακούγεται ως ιστορικός ήχος, σαν ένα ιστορικό-πληκτικό αποτύπωμα στο διάβα του χρόνου.

Οι «συμφιλιωτές», εγκάρδιοι και προσπνεείς, εξακολουθούν να παροτρύνουν τους υπόλοιπους (ή τους απέναντι) να τα βρουν με τον συλλογικό δικαστή (την Ιστορία). Τι εννοούν ωστόσο; Πως η ετυμολογία του συλλογικού (και αυστηρού) δικαστή θα πρέπει να είναι οπωσδήποτε ξεκάθαρη. Πως οι «νικητές» έχουν δίκιο. Πως οι ηττημένοι δεν έχουν μόνον άδικο αλλά είναι και ηθικά καταρακωμένοι, εις το διηνεκές. Το έγκλημα είναι διαχρονικό και όχι στιγμιαίο.

Ποιο είναι το «έγκλημα» λοιπόν; Προφανώς η ήττα. Ποια είναι η «τιμωρία»; Προφανώς η διαδικασία καθάρσης. Ποια είναι η μέθοδος; Αναμφισβήτητη εκείνη της συμφιλιώσεως. Το πλέον «ανήθικο» τηλεοπτικό προϊόν που μεταδόθηκε ποτέ από τηλεοπτική πλατφόρμα ήταν αναμφισβήτητα τα «Casa de Papel». Η παραδοσιακή αντίληψη των αναρχοσυνδικαλιστών της CNT-FAI περί συλλογικού πλούτου και διαχείρισής του, καθώς και περί συλλογικής-ατομικής ευθύνης και συνδυασμό με το δόγμα «Θα νικήσουμε» (Venceremos), που σημαίνει αναγκαστικά πως «θα επανέλθουμε» αργά ή γρήγορα. Αρκεί βεβαίως να το επιτρέψουν ή να το επιβάλουν οι ιστορικές συνθήκες. Πρόκειται για την επιτομή της ανθρωποκεντρικής άποψης ως προς την ιστορική εξέλιξη που βρίσκεται στον πυρήνα αυτής της ιδιότυπης «ανηθικότητας» της τηλεοπτικής σειράς.

Το σκηνοθετικό κλειδί είναι η χρήση της συλλογικής ιστορικής συνείδησης, εκείνης τουλάχιστον που αναφέρεται στον Ισπανικό Εμφύλιο. Ο σκηνοθέτης και το σενάριο απορρίπτουν κάθε «συμφιλίωση». Αντιθέτως. Λειτουργούν ως «συντηρητές της μνήμης». Από το παρελθόν. Υπάρχουν λογαριασμοί δηλαδή που πρέπει να πληρωθούν. Πρόκειται βεβαίως για σινεμά, ή χειρότερα ακόμη για τηλεοπτική σειρά. Αυτά δεν συμβαίνουν ποτέ στην κανονική ζωή. Ούτε όμως στην κανονική ζωή απαντάται ως απαραίτητο δόγμα για την κοινωνική πρόοδο η «συμφιλίωση», πόσο δε μάλλον όταν λειτουργεί ως εφεύρημα για την άνευ όρων παράδοση (απονεύρωση) κάποιων κατευθυντήριων νευρώνων της ροής της

ιστορίας. Είπαμε, αυτά συμβαίνουν μόνο στο σινεμά και τα αποτεφρωτήρια σκέψης εκείνων που θυμούνται την Ιστορία (με κεφαλαίο) μόνον όταν χρησιμοποιείται ως εκδικητής ή τιμωρός.

Υπάρχει άραγε «ανήθικη ιστορία»; Προφανώς. Ο Ιεροξεταστής στη Σεβίλλη ήταν ολοφάνερα συμφιλιωμένος με την ιδέα της άνευ όρων υπεράσπισης της ισχύος και του πλούτου της εκκλησίας. Ακόμη και εάν η βαναυσότητα ήταν το χρήσιμο εργαλείο για να εκμαιευτούν ομολογίες. Ο σταλινικός ανακριτής ήταν απολύτως συμφιλιωμένος με την ιδέα της εφαρμογής της βαρβαρότητας ως αναγκαίας συνθήκης για τη μετάβαση στον Σοσιαλισμό. Ο Γερμανός επικεφαλής στρατοπέδου συγκέντρωσης ήταν απολύτως συμφιλιωμένος με την ιδέα των μαζικών εκτελέσεων Εβραίων, Ρομά, Κομμουνιστών και Ομοφυλοφίλων.

Υπάρχει «ηθική στην ιστορία»; Προφανώς και όχι. Η ιστορία είναι το άθροισμα συνειδητών ανήθικων ενεργειών από τότε που ο «νοήμων» άνθρωπος άρχισε να ελέγχει το πεπρωμένο του. Υπάρχει όμως σε αντιτάξιμο και το άθροισμα των ηθικών παρεμβάσεων της ανθρωπίνης σκέψης η οποία σχεδόν αδιάλειπτα προκαλούσε τη βαναυσότητα των ανήθικων.

Κάποιοι σχεδόν εμμονικά παρένβησαν τα τελευταία εικοσιτετράωρα απαιτώντας μέσω της «συμφιλιώσεως» να αποδοθεί σε όποιους επιχείρησαν (και πέτυχαν ανά περιόδους) να κηλιδώσουν τη συλλογική μνήμη, όσα τους αφαιρέθηκαν όταν και όποτε οι ιστορικές συνθήκες επέβαλαν την εξισορρόπηση και την ορθολογική αποκατάσταση κοινωνικών δεδομένων. Διότι

εξορθολογισμός στο μέτρο του δυνατού και εν τω πλαίσιω παθογενούς βαλκανικού ανορθολογισμού ήταν η Μεταπολίτευση. Δεν ήταν βέβαια ανατροπή.

Θα έλεγε κάποιος πως αυτές τις ημέρες παρατηρήθηκε η προσπάθεια εκκόλαψης ενός νεοπαγούς αναθεωρητισμού με επίκεντρο, σαν πρώτο βήμα τουλάχιστον, την αναγνώριση ως ιστορικού κληροδοτήματος του θεσμικού πλαισίου ενός τέως μονάρχη. Η συντριπτική (ηθική) ήττα της Αριστεράς σε συνδυασμό με την εκλογική της ήττα το 2019, συνέτεινε στη διαμόρφωση συνθηκών αναθεώρησης του συνόλου σχεδόν των αριστερών οπτικών σε όλο το φάσμα της πολιτικής και της πολιτισμικής ζωής. Η ενοχοποίηση της Αριστεράς τείνει να γίνει αυτοσκοπός μιας κατηγορίας διαχειριστών της πολιτικής πραγματικότητας. Προσοχή διότι κάθε αναθεωρητισμός ο οποίος αναπόφευκτα φλερτάρει με την υπερβολή, προκαλεί ανασύνταξη των υπό αναθεώρηση δυνάμεων. Η συμφιλίωση δεν μπορεί να είναι μέθοδος επιβολής αυτού του αναθεωρητισμού. Και πάντως δεν μπορεί η συμφιλίωση να είναι μία μονόπλευρη διαδικασία. **A**

Χανίφ Κιουρέισι Αναπάντεχα, κάποιες φορές η ελπίδα έρχεται από τα social media

Της ΜΥΡΣΙΝΗΣ ΓΚΑΝΑ

Έπεσα τυχαία στην είδηση για το ατύχημα που είχε ο Βρετανός συγγραφέας και σεναριογράφος Χανίφ Κιουρέισι, τραυματίζοντας τη σπονδυλική του στήλη, με αποτέλεσμα να μην μπορεί, προς το παρόν, να κουνήσει τα χέρια και τα πόδια του. Μου ήταν οικεία και το όνομα και το πρόσωπό του, και ένιωσα ένα μικρό σοκ και θλίψη στη σκέψη ότι βρίσκεται σε αυτή την κατάσταση, και στο μυαλό μου άρχισαν να παίζουν στη διαπασών όλες αυτές οι κλισιέ φράσεις για το ότι «ποτέ δεν ξέρουμε τι μας ξημερώνει», ό,τι πρέπει για κρίση πανικού, μια που καθόλου δεν «πήγαινε γυρεύοντας», κάνοντας σκι, ξέρω γω, ή αλεξίπτωτο πλαγιάς. Το έπαθε στο σπίτι του. Τα περισσότερα ατυχήματα, ως γνωστόν, συμβαίνουν στο σπίτι μας ή σε οικείες διαδρομές, αλλά αυτό προτιμώ να μην το σκέφτομαι.

Η συνέχεια της είδησης όμως ήταν που με ξάφνιασε. Ο Χανίφ Κιουρέισι δεν είναι φυτό, έχει παραλύσει. Και να σκεφτεί μπορεί, και να μιλήσει. Και επιστράτευσε τον γιο του για να επικοινωνήσει με τον έξω κόσμο, ενώ βρισκόταν παράλυτος σε ένα νοσοκομείο της Ρώμης χωρίς να μιλάει ιταλικά. (Τώρα έχει μεταφερθεί σε ένα κέντρο αποκατάστασης και ίσως μπορέσει να ανακτήσει κάποιες λειτουργίες). Όπως ήταν φυσικό, μπήκα στο Twitter για να δω τι μπορεί να γράφει ένας άνθρωπος, ένας συγγραφέας που υπαγορεύει στον γιο του από το κρεβάτι του νοσοκομείου.

Ο Χανίφ Κιουρέισι ίσως να έχει έτοιμο ένα βιβλίο όταν μπορέσει να επιστρέψει στο σπίτι του. Οι αναρτήσεις του, σε συνέχειες, είναι συναρπαστικές επιστολές προς τους φίλους του, τους αναγνώστες του, τον κόσμο, την ίδια τη ζωή. Είναι σπαρακτικές, αστείες, βαθυστόχαστες, εκφράζουν, όπως θα φανταζόταν κανείς, απόγνωση, αλλά ταυτόχρονα και ελπίδα, και με έναν παράξενο τρόπο με έκαναν να νιώσω χαρά. Όχι επειδή ο συγγραφέας είναι τόσο εξαιρετικά γενναίος απέναντι σε αυτό που του έχει συμβεί. Στις κακές μέρες δηλώνει ότι θέλει να πεθάνει, ότι θέλει να ξαναγυρίσει στο γραφείο του, με τα βιβλία του, θέλει να γράψει, δεν νιώθει ότι αντέχει να το αντιμετωπίσει όλο αυτό, δεν θέλει να ζήσει έτσι. Και τις καλές μέρες υπόσχεται σε όσους τον διαβάζουν στο Twitter περισσότερη αισιοδοξία και περισσότερα αστεία, και μιλάει για τις συζητήσεις του με τον Ιταλό γιατρό του και αφηγείται ιστορίες από το παρελθόν του.

Όμως, τη μεγαλύτερη συγκίνηση μου προκάλεσαν οι μέρες που βρίσκεται σε στοχαστική διάθεση και μιλάει απολύτως ειλικρινά για το πώς δεν υπάρχει ποτέ, κανένας, πουθενά, που να μην τον έχει αγγίξει κάποια καταστροφή. Για το πώς σε μια τέτοια κατάσταση, αναγκάζεται κανείς να επαναδιαπραγματευτεί όλες του τις σχέσεις, για την αγωνία του να μην μπορείς να ξύσεις τη μύτη σου, να πρέπει να σε ταΐζουν, να σε πλύνουν, να σε ποτίζουν, να είσαι απόλυτα εξαρτημένος από τους άλλους, για το πώς «το να βρίσκεσαι σε αυτή τη θέση σημαίνει να αναγκάζεσαι να υπομένεις ταυτόχρονα την αδυναμία και την αγανάκτηση».

Ή όταν μιλάει για τον φόβο, που «είναι ο κινητήρας της τέχνης, ο κινητήρας της συζήτησης και της αγάπης». Και για τους καλλιτέχνες, που δημιουργούν πάντα μέσα από τη συνεργασία. «Κι αν δεν συνεργάζεσαι με κάποιο συγκεκριμένο άτομο, συνεργάζεσαι ασφαλώς με την ιστορία του μέσου [που υπηρετείς], και συνεργάζεσαι επίσης με την εποχή, την πολιτική κατάσταση και την κουλτούρα μέσα στην οποία υπάρχουν. Δεν υπάρχουν μεμονωμένα άτομα».

Και απευθυνόμενος σε όσους τον διαβάζουν στο Twitter γράφει: «Με κρατάτε ζωντανό», και είναι απ' αυτές τις φορές που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αυτά που καθημερινά κατηγορούμε για όλα σχεδόν τα δεινά της σύγχρονης ζωής, επιτελούν πραγματικά κοινωνικό έργο. Μας φέρνουν κοντά, μας θυμίζουν ότι υπάρχουμε μόνο σε σχέση με, και για, τους άλλους. Εκεί βρίσκουμε ταυτότητα, χαρά και ελπίδα –αυτοί μας κρατούν ζωντανούς κι εμείς εκείνους– κι αυτό είναι, ίσως, το μόνο νόημα της ύπαρξής μας. **A**

*Τα βιβλία του Χανίφ Κιουρέισι κυκλοφορούν στα ελληνικά από τις εκδόσεις Καστανιώτη

Το **Airbnb**, ως έννοια και συνθήκη ζωής, κατέχει μια ενδιαφέρουσα θέση στις ζωές μας εδώ και μια δεκαετία, αν και ξεκίνησε νωρίτερα –πού αλλού;– στις *Ηνωμένες Πολιτείες*: τη χώρα που αποτελεί την αιχμή του δόρατος, αν όχι αποκλειστικά το δόρυ, του παγκόσμιου πολιτισμού. Στις μέρες μας τα προβλήματα που έφερε μαζί της αυτή η νέα κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα, ακριβώς λόγω της μεγάλης της επιτυχίας, υποδεικνύουν την ανάγκη πολιτικής παρέμβασης και την οργανωμένη αντιμετώπισή τους. Δεν πρόκειται πια για δραστηριότητα που συνιστά μια μικρή βοήθεια ως προς το ατομικό εισόδημα· έχει γίνει επάγγελμα και ως τέτοιο θα πρέπει να γίνει αντιληπτό και να κατηγοριοποιηθεί. Ο **Δημήτρης Μέλισσας** είναι **Καθηγητής στο Ε.Μ.Π. με ειδίκευση στο Δίκαιο Πολεοδομίας, Δίκαιο Χωροταξίας και Δίκαιο Περιβάλλοντος**. Ασκεί δικηγορία στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στα Διοικητικά Εφετεία. Έχει συγγράψει 20 μελέτες και 60 άρθρα στα ελληνικά, στα γερμανικά και στα αγγλικά. Στη συζήτησή μας, θα προσπαθήσουμε να διασαφηνίσουμε τα δεδομένα και τις ερμηνείες τους σχετικά με κάτι που είναι καινούργιο για μας.

«Το Airbnb ξεκίνησε το 2007 από το Σαν Φρανσίσκο και κατά την άποψή μου είναι η μετεξέλιξη των επιπλωμένων ενοικιαζομένων δωματίων. Παλιότερα, ο ιδιοκτήτης των ενοικιαζομένων δωματίων (Rooms to let) πλησίαζε τους τουρίστες κατά την άφιξη του πλοίου στο λιμάνι ή του λεωφορείου στο σταθμό του ΚΤΕΛ προσπαθώντας να βρεί πελάτες. Σήμερα, τον ρόλο αυτόν έχει αναλάβει το διαδίκτυο και η οικονομία του διαμοιρασμού. Παλαιότερα δηλαδή, ο μεσάζων ήταν ταυτοχρόνως ο μεσίτης. Στην περίπτωση που το εξετάζουμε, μεσίτης είναι πλέον η ηλεκτρονική πλατφόρμα που ανήκει σε κάποια εταιρεία βραχυχρόνιας μίσθωσης».

—Τι είναι η οικονομία του διαμοιρασμού;

Προσωρινή χρήση αγαθών και υπηρεσιών που παρέχουν ιδιώτες μέσω διαδικτύου. Ξεκίνησε από το δωμάτιο, προχώρησε στην ενοικίαση ενός διαμερίσματος, στη συνέχεια στη μίσθωση μιας κατοικίας και σήμερα πλέον εταιρείες ενοικιάζουν ή αποκτούν κτίρια σε περιοχές – ασχέτως αν επιτρέπεται σε αυτές τις περιοχές από τον νόμο και τον πολεοδομικό σχεδιασμό η δραστηριότητα του τουριστικού Airbnb, δηλαδή των επιπλωμένων ενοικιαζόμενων δωματίων.

—Ποια είναι η έννοια της κατοικίας;

Έχει τέσσερις διαστάσεις. Η πρώτη και βασικότερη είναι η μονιμότητα. Η δεύτερη είναι η οικειότητα που διαμορφώνεται μέσα από αυτήν την σταθερότητα. Μένω σε μια γειτονιά, βλέπω κατ' ανάγκη και κατά συνέπεια τους ίδιους ανθρώπους με τους οποίους συνάπτω σχέσεις οικειότητας. Δημιουργούνται άτυπες κοινωνικές πρακτικές, κατά κανόνα προσωπικές, που ωστόσο συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή της γειτονιάς παρά τις ιστορικές διαφοροποιήσεις της. Η τρίτη διάσταση είναι η αυτόνομη διαμόρφωση και συντήρηση του νοικοκυριού, σοβαρό στοιχείο ταυτότητας του κατοίκου.

—Στις μέρες μας λέμε συχνά ότι η γειτονιά και η οικειότητα που την χαρακτήριζε έχουν προ πολλού τελειώσει.

Καθόλου δεν συμφωνώ. Παρόλο που οι σχέσεις δεν είναι δεσμευτικές όσο παλαιότερα, υπάρχουν ακόμα και μάλιστα δημιουργούν ένα επίπεδο συναναστροφής που έχει χαρακτήρα ταυτότητας. Γεννήθηκαν και μεγάλωσα στα Εξάρχεια, λέει κάποιος, και αμέσως προδιαγράφει την εικόνα του, αν όχι τον χαρακτήρα του. Στην επαρχία, η ένταση της κοινωνικής συναναστροφής της γειτονιάς είναι σαφώς εντονότερη.

—Στο Ψυχικό και κάθε είδους κηπούπολη μια τέτοια κατάσταση είναι ιδιαιτέρως άτονη. Ακόμα ίσως στη σημερινή Κηφισιά ή στη Γλυφάδα.

Πράγματι στο Ψυχικό, σε περιοχές της αποκλειστικής κατοικίας δηλαδή της επιλογής απομονώσεως ως αξίας ζωής, αυτού του είδους η οικειότητα μπορεί να

μην είναι τόσο ανεπτυγμένη. Όμως στην πλειονότητα των ελληνικών πόλεων και των χωριών η οικειότητα υπάρχει.

—Φυσικά, η έλευση πλήθους μεταναστών αλλοίωσε τη συνοχή της γειτονιάς και την οικειότητα η οποία απορρέει από αυτή.

Οι εντάσεις που υπάρχουν με τους μετανάστες είναι κάτι εντελώς διαφορετικό, αν και σε βάθος χρόνου εξομαλύνονται, οπότε ως έναν βαθμό δημιουργούνται σχέσεις καλής γειτονιάς και κατ' επέκταση η οικειότητα για την οποία συζητάμε.

—Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που δεν θέλουν να έχουν μόνιμη κατοικία, που αντιθέτως προτιμούν τη «νομαδική» ζωή ως αξιακό πλαίσιο εντός του οποίου επιθυμούν να ζουν...

Έχουν όμως αισθητικά πρότυπα τα οποία μιμούνται, τα οποία αποκτούν οντότητα στο περιστασιακό σπίτι που διαμένουν. Ακόμα και οι ψηφιακοί νομάδες έχουν μια κάποια εγκατάσταση. Πάντως φαίνεται ότι η μεγάλη πλειονότητα των κατοίκων έχουν ως στοιχείο ταυτότητας τη διακόσμηση και τη συντήρηση του σπιτιού τους. Το τέταρτο στοιχείο είναι ο εκούσιος χαρακτήρας της διαμονής. Επιλέγω και θέλω να μείνω εδώ. Σε αντίθεση βρίσκεται το καθεστώς των μεταναστών και των προσφύγων που δεν μπορούν να επιλέξουν την κατοικία τους αλλά μεταφέρονται σε εγκαταστάσεις προσωρινής κράτησης ή φιλοξενίας.

—Στον σύγχρονο κόσμο κλονίζονται οι τέσσερις πυλώνες της κατοικίας, όπως τους θέτει;

Διαφοροποιούνται, αλλά ακόμα και στην πιο ακραία περίπτωση μετακινούμενου ανθρώπου υπάρχει η ανάγκη διαμορφώσεως κάποιας ελάχιστης οικειότητας. Ο «ψηφιακός νομάς» έχει μια κατοικία στην οποία πληρούνται τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματά της, τα οποία αναφέραμε παραπάνω, στο βαθμό που έχει κάποια μονιμότητα ή διάρκεια στον χρόνο η παραμονή του σε ένα μέρος το οποίο αποτελεί το επίκεντρο των ζωτικών του συμφερόντων. Σε αυτόν τον χώρο επιδιώκεται η ηρεμία και η ησυχία για να μείνει και να εργαστεί για το χρονικό διάστημα που έχει επιλέξει. Διότι η κατοικία συνυπήρχε, νόμιμα μέχρι χτες, με το γραφείο και με την άσκηση οποιουδήποτε ελεύθερου επαγγέλματος (μηχανικού, γιατρού, δικηγόρου). Όπως, κατά τη διάρκεια της πανδημίας και μετά από αυτή, είναι ευνόητη η τηλεργασία στην κατοικία, θεωρώ αυτόνομη την κατοικία και για τους ψηφιακούς νομάδες. Πάντως οι «νομάδες» αναζητούν χώρους διαμονής φθηνότερους από εκείνους των Airbnb.

—Οι πελάτες του Airbnb είναι τουρίστες;

Το Airbnb απευθύνεται, στο μεγαλύτερο ποσοστό, σε τουρίστες. Ένα ποσοστό είναι έφηβοι που κάνουν πάρτι σε «ξένα» σπίτια. Τρίτη περίπτωση είναι ζευγά-

Δημήτρης Μέλισσας Airbnb και «ΚΑΤΟΙΚΙΑ»

*Πώς οι βραχυχρόνιες μισθώσεις
αλλάζουν τον τουρισμό
και τις συνοικίες των πόλεων*

Του ΑΝΤΩΝΗ ΠΑΓΚΡΑΤΗ

ΤΑ AIRBNB ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΧΩΡΟΙ ΟΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΟΥΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΔΕΝ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΚΑΝΕΝΑΝ ΕΛΕΓΧΟ

για που αναζητούν χώρο συνευρέσεως – τα παλαιότερα ξενοδοχεία ημιδιαμονής ή οι «γκαρσονιέρες». Τέλος, τα Airbnb γίνονται χώροι όπου μπορούν να αναπτυχθούν δραστηριότητες οι οποίες δεν υπόκεινται σε κανέναν έλεγχο, όπως συμβαίνει στα ξενοδοχεία και στα επιπλωμένα ενοικιαζόμενα δωμάτια.

—Τελικώς, το Airbnb ανήκει στη δραστηριότητα του τουρισμού;

Για να απαντηθεί το ερώτημα πρέπει να αποσαφηνίσουμε τα είδη των υπηρεσιών που διατίθενται σε αυτήν τη βραχυχρόνια μίσθωση. Καθαρισμός δωματίου, αλλαγή κλινοσκεπασμάτων, μεταφορά των πελατών από και προς τους σταθμούς, υπηρεσίες γενικότερου πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Με άλλα λόγια είναι τουριστικά καταλύματα που ανταγωνίζονται ευθέως τα συμβατικά τουριστικά καταλύματα.

—Ο ιδιοκτήτης ενός τέτοιου διαμερίσματος θα σε χαρακτηρίσει, τουλάχιστον, υπερβολικό. Θα σου έλεγε πως κάνεις υπερβολική φασαρία για ένα εισόδημα 5.000 ευρώ το έτος.

Η νομοθεσία του 2014 και του 2016 κατατάσσει τις βραχυχρόνιες μισθώσεις σε επιπλωμένα ενοικιαζόμενα δωμάτια ή διαμερίσματα, και νομίζω πολύ σωστά. Δηλαδή η χρήση είναι τουριστική – που επιτρέπεται σύμφωνα με τη νομοθεσία στις γενικές πολεοδομικές λειτουργίες του πολεοδομικού κέντρου, της γενικής κατοικίας και του τουρισμού αναψυχής.

—Κατά τη γνώμη σου το Airbnb είναι τουρισμός και είναι ασύμβατο με την έννοια της κατοικίας την οποία καταπιέζει και υπονομεύει;

Οι ψηφιακές πλατφόρμες του Airbnb προσφέρουν τουριστικές δραστηριότητες. Νομίζω είναι σαφές. Ο τουρίστας συμπεριφέρεται εξ ορισμού ως τουρίστας. Είναι γνωστό σε όλους τι σημαίνει αυτό. Επαφίεται στην καλή συμπεριφορά του η ψυχία των άλλων κατοίκων και όχι στο πλαίσιο που θα τον περιόριζε στον ρόλο του. Δεν έχει ούτε δικαιώματα ούτε υποχρεώσεις απέναντι στους άλλους ενοίκους μιας πολυκατοικίας. Ακριβώς επειδή είναι τουρίστας. Δεν έχει τη ρουτίνα που καθιστά «κατοικία» την κατοικία.

Οι βραχυχρόνιες μισθώσεις, όπως το Airbnb, αυξάνουν τα μισθώματα και αναγκάζουν τους κατοίκους σε μετακίνηση σε άλλα μέρη. Μπορεί όλο το Κουκάκι να γεμίσει τουρίστες; Ή να φύγουν οι κάτοικοι της Πλάκας; Η Πλάκα είναι μια περιοχή αποκλειστικής κατοικίας εντός της οποίας ειδικό διάταγμα (την πρωτοβουλία για τη θέσπιση του οποίου είχε ο Στέφανος Μάνος) κατάφερε να επιβάλει οποιαδήποτε άλλη χρήση, εκτός από την κατοικία, να αναπτυχθεί μόνο σε συγκεκριμένους δρόμους, όπως η Αδριανού και η Κυδαθηναίων. Με το Airbnb αυτό αλλάζει, θα πάψουν οι περιοχές να είναι «κατοικία». Υπάρχει πλέον αυτός ο ορατός κίνδυνος. Επίσης, για παράδειγμα, στα νησιά δεν υπάρχουν χώροι ενοικιάσεως για τους υπαλλήλους, τους γιατρούς, τους δασκάλους, τους στρατιωτικούς. Προς το παρόν επιτρέπεται παντού το Airbnb διότι παραμένει ακόμα στη λογική της κατοικίας. Αυτή η συνθήκη πρέπει να τροποποιηθεί και να δοθούν συγκεκριμένες περιοχές για χρήση βραχυχρόνιας κατοικίας, για χρήση Airbnb. **A**

Ραντεβού
στα

ΜΑΝΙΑΤΙΚΑ

Μια βόλτα στη συνοικία της Αγίας Σοφίας του Πειραιά με το καινούργιο μετρό

Του ΤΑΚΗ ΣΚΡΙΒΑΝΟΥ - Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Η καλύτερή μου είναι να ακούω ιστορίες – κι αν έρχονται από μια άλλη, όχι μακρινή εποχή, ακόμα καλύτερα. Το ραντεβού μας με τον **Στέφανο Μίλεση** ήταν έξω από τον νέο σταθμό του μετρό «Μανιάτικα», ο οποίος δόθηκε στην κυκλοφορία στις 10 Οκτωβρίου. Στενοί δρόμοι, μεγάλες ανηφόρες και κατηφόρες, χαμηλά σπίτια, πάρκα πουθενά και η αύρα μιας κλασικής εργατικής συνοικίας. Έτσι είναι τα Μανιάτικα, την ιστορία των οποίων μου διηγήθηκε ο Στέφανος Μίλεσης, ερευνητής της ιστορίας του Πειραιά, δημιουργός του **pireorama.blogspot.gr** και πρόεδρος της Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς.

Οι πρώτοι Μανιάτες

Η πόλη του Πειραιά ιδρύθηκε το 1835 και το αρχικό σχέδιο ήταν να εποικηθεί από Υδραίους και Χιώτες, επειδή ήταν από αυτούς που συνεισέφεραν τα μέγιστα στην Επανάσταση του 1821. Οι Υδραίοι ήρθαν κατά εκατοντάδες κι «έπιασαν» όλη την περιοχή προς τη Φρεατύδα και τον Άγιο Βασίλη. Αντίθετα οι Χιώτες δεν ανταποκρίθηκαν ιδιαίτερα. Είχαν τον λόγο τους: μετά την καταστροφή του νησιού τους από τους Τούρκους, πήγαν κατά χιλιάδες κι εγκαταστάθηκαν στη Σύρο, ιδρύοντας, κατά κάποιον τρόπο, την Ερμούπολη. Ο βασιλιάς, τότε, αποφάσισε να κάνει μια τροποποίηση του σχεδίου, προβλέποντας συνοικίες για παροίκους, οι οποίοι άρχισαν να καταφθάνουν στον Πειραιά από τα νησιά και την Πελοπόννησο. Ανάμεσά τους ήταν και οι Μανιάτες, οι οποίοι αρχίζουν να φτάνουν μαζικά από τη δεκαετία του 1880. Καθώς οι Κρήτες είχαν ήδη προλάβει να «πιάσουν» το λόφο του Προφήτη Ηλία, στην Καστέλλα, οι Μανιάτες, που ήθελαν να βρίσκονται κοντά στο λιμάνι, εγκαταστάθηκαν στον αντικριστό λόφο, τον λόφο του Βώκου. Εκεί που βρίσκονται σήμερα τα Μανιάτικα.

Οι πρώτες δουλειές και ο «έλεγχος» του λιμανιού

Σκληροτράχηλοι τύποι οι Μανιάτες, ήρθαν στον Πειραιά για την αναζήτηση εργασίας και μιας καλύτερης ζωής, αλλά κι επειδή μεταξύ τους υπήρχαν εσωτερικές έριδες. Πολλές φορές και βεντέτες. Στην αρχή δούλευαν σε λατομεία και σε καμίνια όπου έφτιαχναν ασβέστη, γρήγορα, όμως, έγιναν αχθοφόροι. Εκείνη την περίοδο στον Πειραιά τα πλοία δεν μπορούσαν να δέ-

Στενοί δρόμοι, μεγάλες ανηφόρες και κατηφόρες, χαμηλά σπίτια και η αύρα μιας κλασικής εργατικής συνοικίας

σουν στο λιμάνι. Αγκυροβολούσαν στα ανοικτά και βάρκες μετέφεραν επιβάτες και προϊόντα στη στεριά. Έτσι, δύο ήταν οι βασικές ειδικότητες: αυτοί που δούλευαν στις βάρκες και οι αχθοφόροι, που έπαιρναν τα προϊόντα με το που έφταναν στη στεριά για να τα μεταφέρουν στον προορισμό τους. Πλοία και επιβάτες έπρεπε να πληρώνουν «δικαιώματα», τα αχθοφορικά και τα βαρκαδιάτικα. Τότε ήταν που οι Μανιάτες πήραν τα ντάνια από τους Μαλτζέζους και μαζί και τις δουλειές τους. Έγιναν εκείνοι αχθοφόροι.

Ο «εμφύλιος» ανάμεσα σε Μανιάτες και Κρήτες

Κάποιος επιβάτης που κατέβαινε στο λιμάνι, α-κόμη κι αν κουβαλούσε μόνος τα πράγματά του, έπρεπε να πληρώσει τους αχθοφόρους. Τον Φεβρουάριο του 1906 κατέφτασε στον Πειραιά το ιταλικό ατμόπλοιο «Φλόριο», όπου ανάμεσα στους επιβάτες βρίσκονταν και 15 Κρητικοί αγωνιστές που είχαν πολεμήσει στο πλευρό του Καπετάν Βάρδα, στην Κρητική Επανάσταση. Ένας από αυτούς αρνήθηκε να πληρώσει τον Μανιάτη αχθοφόρο (λέγεται ότι μετέφερε ένα κοφίνι πορτοκαλίων), ο Μανιάτης τράβηξε το μαχαίρι του και τον χτύπησε. Τīs επόμενες τρεις ημέρες το λιμάνι βάφτηκε στο αίμα. Κρήτες από τον προφήτη Ηλία και Μανιάτες από τον λόφο του Βώκου συμπλέκονταν στο λιμάνι και αλλού κι έσπαζαν ο ένας τα μαγαζιά του άλλου, με τις εφημερίδες της εποχής να κάνουν λόγο για «εμφύλιο». Μέχρι και παρέμβαση του τότε πρωθυπουργού, Γεώργιου Θεοτόκη, υπήρξε, και τα επεισόδια έληξαν με την παρέμβαση του ιππικού.

Η Αγία Σοφία

Ψηλά στον λόφο του Βώκου το 1898 άρχισε να οικοδομείται η εκκλησία της Αγίας Σοφίας, η οποία λειτούργησε το 1900. Η εικόνα της τότε ήταν η ίδια με τη σημερινή. Δεν ονομάστηκε Αγία Σοφία λόγω κάποιου αιτήματος των Μανιατών, αλλά προς τιμήν της συζύγου του δημάρχου Πειραιά, Τρύφωνα Μουτσόπουλου, ο οποίος την έχτισε. Η εκκλησία αγιογραφήθηκε και διακοσμήθηκε περίπου το 1960 από τους Σούτσο και Γραϊκό, ενώ οι εικόνες του τέμπλου έχουν αγιογραφηθεί από τον π. Αχίλλειο Κρίθαρη, ο οποίος για πολλά χρόνια ήταν εφημέριος του ναού. «Αγία Σοφία» είναι και η «κανονική» ονομασία αυτής της συνοικίας του Πειραιά, η ονομασία Μανιάτικα επικράτησε, ας πούμε, στην καθομιλουμένη.

Η μεγάλη τραγωδία στο σινέ «Καλιφόρνια»

Μοντέρνα καφέ και μπαράκια στα Μανιάτικα δεν υπάρχουν. Ούτε νεοκλασικά και εκλεπτυσμένα κτίρια. Είναι μια λαϊκή γειτονιά με χαμηλά σπίτια και πολλές απλές μονοκατοικίες, στη μεγάλη τους πλειοψηφία χτισμένα τις δεκαετίες του '50, του '60 και του '70. Με τον Στέφανο καθίσαμε και τα είπαμε σ' ένα καφέ στην οδό Παλαμψιδίου, η οποία κατά κάποιον τρόπο είναι ο εμπορικός δρόμος της περιοχής. Ακριβώς απέναντι από το εμβληματικό σινεμά «Καλιφόρνια». Όπως λέει ο Στέφανος, το «Καλιφόρνια» αρχικά ήταν κινηματοθέατρο και το έφτιαξε ο Νικόλας Μάμας, γυρνώντας από την Αμερική, από την Καλιφόρνια, όπου είχε πάει να δουλέψει – φαίνεται πως κατάφερε κι έβγαλε χρήματα. Το «Καλιφόρνια» λειτούργησε στις 25 Ιανουαρίου 1931 και για την εποχή του θεωρούνταν ένα υπερσύγχρονο κινηματοθέατρο. Ο Μάμας πέθανε το 1941 και άφησε το «Καλιφόρνια» στον Δήμο Γαλαξιδίου, τόπο καταγωγής του, και ο δήμος με το ενοίκιο που εισέπραττε από τους επιχειρηματίες που το εκμεταλλεύονταν σπούδαζε τα άπορα κορίτσια της πόλης. Την περίοδο της Κατοχής ήταν από τα ελάχιστα σινεμά που συνέχισαν να λειτουργούν γιατί είχε καταφύγιο. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις διαφημίσεις για τα έργα που επρόκειτο να παιχτούν η σημείωση ότι υπήρχε καταφύγιο ήταν γραμμένη με μεγαλύτερα γράμματα από την ταινία. Το 1950 συνέβη μια μεγάλη τραγωδία. Η μηχανή προβολής υπερθερμάνθηκε και πήρε

Υπερσύγχρονο ήταν στην εποχή του το κινηματοθέατρο «Καλιφόρνια», το οποίο λειτούργησε για πρώτη φορά το 1931

Η Αγία Σοφία στον λόφο του Βώκου

Η μικρή εμπορική αγορά της γειτονιάς

Η ηρώδα Μανιάτισσα, έξω από το μετρό

Στις 10 Οκτωβρίου λειτούργησε το μετρό «Μανιάτικα»

φωτιά. Από τον καπνό επικράτησε πανικός και στην είσοδο του σινέ «Καλιφόρνια», στη γωνία Παλαμψιδίου και Βλαχάκη, ποδοπατήθηκαν και σκοτώθηκαν 8 άνθρωποι. Η ταινία που παιζόταν εκείνη την ημέρα ήταν το «Criss Cross» με τον Μπαρτ Λάνκαστερ και καθώς οι εφημερίδες έγραφαν για τη μεγάλη τραγωδία, η εταιρεία που τη διακινούσε στα σινεμά άλλαξε το όνομά της σε «Ο κόκκινος διάβολος του Λος Άντζελες». Όπως και άλλα μεγάλα σινεμά του Πειραιά, το «Κάπιταλ» και το «Παλλάς» στο Πασαλιμάνι, έκλεισαν τη δεκαετία του 1990 με την έλευση της βιντεοταινίας, κι έγιναν σούπερ μάρκετ, έτσι έκλεισε και το σινέ «Καλιφόρνια», το οποίο ερμώνει μέρα με τη μέρα.

Η μανιάτικη βεντέτα

Τα χρόνια της περιόδου του Μεσοπολέμου, κυρίως, φατρίες ολόκληρες ξεκληρίζονταν στα Μανιάτικα σε βεντέτες, είτε για διαφορές που είχαν δημιουργηθεί πίσω στην πατρική γη είτε για προσβολές και λόγια που είχαν ειπωθεί εντός της συνοικίας. Οι Μανιάτες, όπως μας λέει ο Στ. Μίλεσης, ονόμαζαν τη βεντέτα «γδικιωμό», δηλαδή δικαίωση. Ο «γδικιωμός» ήταν κληρονομικός. Αν σκότωναν τον πατέρα μιας οικογένειας και δεν υπήρχε άλλος άνδρας να αποκαταστήσει την τιμή, τότε τα αγόρια από μικρά παιδιά ακόμα μάθαιναν για την αποκατάσταση της τιμής της οικογένειας, ενώ παράλληλα εκπαιδεύονταν για να είναι έτοιμα όταν ερχόταν η κατάλληλη στιγμή. Και αυτή δεν ήταν μακρινή, αφού το παιδί θεωρούσαν ότι γινόταν κατάλληλος άνδρας για εκδίκηση ήδη από την ηλικία των 15 ετών. Είναι χαρακτηριστικό ότι έχει συμβεί να σκοτωθούν άτομα μανιάτικης καταγωγής στην Αμερική ή αλλού στο εξωτερικό, χωρίς να γνωρίζουν ότι κάποιο μέλος της δικής τους οικογένειας ή συγγενής τους είχε γίνει δράστης κάποιου εγκλήματος. Υπήρχε, μάλιστα, και συγκεκριμένη οδός, που ήταν το πλέον σύνθημα σημείο για το στήσιμο κάποιων ενέδρας – η οδός Αιτωλικού.

Μανιάτης είναι ο παπάς, Μανιάτης ο αστυνόμος, Μανιάτης και ο νόμος

Το 1931 όλο το λιμάνι του Πειραιά ήταν προσβάσιμο, πλέον, στα πλοία. Αυτό είχε ως συνέπεια να εξαφανιστεί το επάγγελμα του βαρκάρη και να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των αχθοφόρων. Έτσι, οι Μανιάτες άρχισαν να εργάζονται στον νεοσύστατο Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ). Είχαν τόση δύναμη οι Μανιάτες στον ΟΛΠ που λέγεται ότι όταν γεννιόταν αρσενικό παιδί στη Μάνη, στέλνονταν τηλεγράφημα που έγραφε «εγεννήθη αρρεν, κρατήσατε θέση». Μεταπολεμικά, οι Μανιάτες άρχισαν να «εξαπλώνονται» σε πολλά επαγγέλματα. Πολλοί γίνονταν παπάδες ή αστυνομικοί. Έτσι βγήκε και η ρήση «Μανιάτης είναι ο παπάς, Μανιάτης ο αστυνόμος, Μανιάτης και ο νόμος». Σήμερα οι Μανιάτες αποτελούν περίπου το 35% του πληθυσμού του Πειραιά και μαζί με τους Κρήτες αποτελούν τις ισχυρότερες κοινότητες. Φεύγοντας, πέρασα από τον δρόμο της λαϊκής αγοράς. Μεσημέρι, την ώρα που οι έμποροι ρίχνουν τις τιμές για να ξεπουλήσουν κι έρχονται για τα ψώνια τους όσες και όσοι θέλουν να αγοράσουν φθηνά. Καθώς ψιλοχάθηκαν ανάμεσα στα στενά, ρώτησα μια μεγάλη γυναίκα πώς πάνε για το μετρό και με πήρε σχεδόν από το χέρι για να μου δείξει. Το μετρό στα Μανιάτικα δεν είναι όπως οι άλλοι σταθμοί. Η μικρή πλατεία απ' έξω είναι καινούργια και οι δρόμοι τριγύρω μικροί. Έχει τοποθετηθεί και το γλυπτό της Ηρώδας Μανιάτισσας, του γλύπτη Πέτρου Γεωργαρίου. Αναπαριστά μια γυναίκα με το σπαθί ψηλά στον αέρα και το μωρό στην αγκαλιά και η μικρή πινακίδα γράφει ότι η τοποθέτησή του αποτέλεσε μια πρωτοβουλία της Ένωσης Απανταχού Μανιατών. Στο μετρό, με τις κίτρινες αποχρώσεις στους τοίχους, κάθισα απέναντι από μια κοπέλα, ερχόμενη από Δημοτικό Θέατρο, νεαρή, που διάβαζε ένα βιβλιαράκι της εκκλησίας. Και ξεκινώντας ο συρμός, έμεινα να κάνω αυτό που μου αρέσει πολύ: να με φαντάζομαι σ' εκείνη την εποχή. **A**

ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Μία επανάσταση στην υγεία

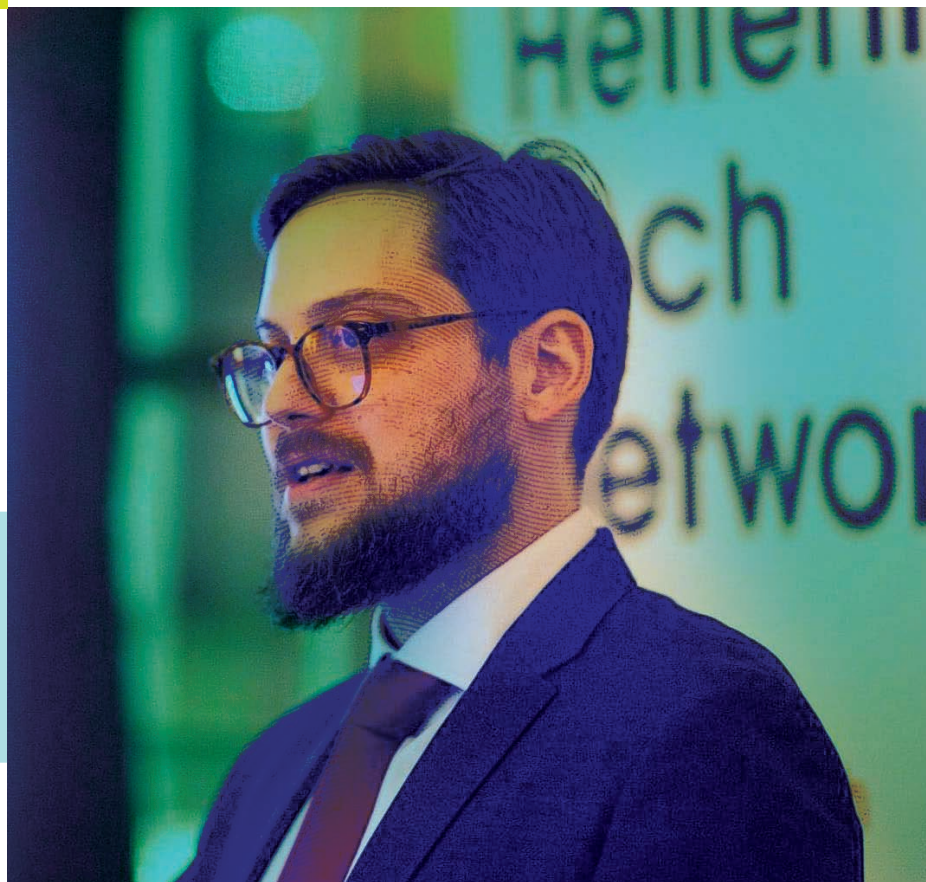
Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

ΘΑ ΞΕΠΕΡΑΣΕΙ Η ΑΙ ΣΕ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΣΤΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ Ή Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΟΥ ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΔΥΝΑΤΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ; Ο **ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ**, ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ IMPERIAL COLLEGE ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΚΒΑΝΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΗΣ JPMORGAN, ΕΞΗΓΕΙ ΟΤΙ «Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ, ΟΔΗΓΩΝΤΑΣ ΣΕ ΠΟΛΥΑΡΙΘΜΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΝΑ ΒΕΛΤΙΩΣΟΥΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ». ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΟΥ ΕΙΧΑΜΕ ΜΑΖΙ ΤΟΥ, ΕΠΙΧΕΙΡΕΙ ΝΑ ΕΚΛΑΪΚΕΥΣΕΙ ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΚΑΙ ΔΥΣΝΟΗΤΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ. Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΔΩ, ΠΡΟΧΩΡΑΕΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ ΤΗΣ ΜΑΣ ΚΑΝΕΙ ΠΙΟ ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΥΣ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑΤΙ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ.

Κ. Παπαδόπουλος εκτιμά ότι ένας από τους πιο υποσχόμενους τομείς της τεχνητής νοημοσύνης στην υγειονομική περίθαλψη είναι η διάγνωση και η ανίχνευση ασθενειών. Μας δίνει ένα παράδειγμα: «Ερευνητές στο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ ανέπτυξαν έναν αλγόριθμο βαθιάς μάθησης (Deep Learning) που μπορεί να ανιχνεύσει με ακρίβεια τον καρκίνο του δέρματος, αναλύοντας εικόνες σπίλων και άλλων δερματικών βλαβών. Ο αλγόριθμος, ο οποίος εκπαιδεύτηκε σε περισσότερες από 100.000 εικόνες δερματικών βλαβών, ξεπέρασε 21 δερματολόγους σε μια κλινική δοκιμή, αποδεικνύοντας τη δυνατότητα της τεχνητής νοημοσύνης να βελτιώσει την ακρίβεια των διαγνώσεων στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης».

Σε ποιους άλλους τομείς της υγείας έχουμε δει βελτίωση; «Ένας άλλος τομέας είναι η πρόβλεψη των αποτελεσμάτων των ασθενών και η βελτιστοποίηση των σχεδίων θεραπείας. Ερευνητές στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο ανέπτυξαν ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης που μπορεί να προβλέψει ποιοι ασθενείς κινδυνεύουν να αναπτύξουν επιπλοκές μετά από χειρουργική επέμβαση, επιτρέποντας στους γιατρούς να λαμβάνουν προληπτικά μέτρα για να μειώσουν την πιθανότητα τέτοιων επιπλοκών. Ομοίως, έχουν αναπτυχθεί αλγόριθμοι τεχνητής νοημοσύνης που μπορούν να βοηθήσουν στη δημιουργία εξατομικευμένων σχεδίων θεραπείας για καρκινοπαθείς, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως ο τύπος και το στάδιο του καρκίνου, καθώς και το ιατρικό ιστορικό και η γενετική του ασθενούς».

«Στη μηχανική βιοϊατρική και στην ανάπτυξη φαρμάκων, η τεχνητή νοημοσύνη και η βιοστατιστική έχουν συμβάλει επίσης ενεργά στην πρόοδο βοηθώντας τους ερευνητές να αναλύσουν και να ερμηνεύσουν μεγάλες ποσότητες δεδομένων (Big Data) πολύ πιο γρήγορα και με ακρίβεια από ό,τι είναι δυνατό με τις

παραδοσιακές μεθόδους. Μοντέλα αναλύουν μοτίβα και σχέσεις που μπορεί να είναι ενδεικτικές ασθένειας ή άλλων καταστάσεων υγείας. Αυτά τα συστήματα AI μπορούν να βοηθήσουν τους ερευνητές να εντοπίσουν πιθανούς στόχους για νέες θεραπείες ή να προβλέψουν την πιθανότητα ανταπόκρισης ενός ασθενούς σε μια συγκεκριμένη θεραπεία», προσθέτει.

Στο εργαστήριο Molly Stevens Bio engineering Lab στο Imperial College London, στο οποίο ο κ. Παπαδόπουλος εργάζεται ως ερευνητής, γίνεται έρευνα για βιοαισθητήρες, που θα μπορούν να χαρτογραφούν μοτίβα δεδομένων ώστε να προβλέπουν πιθανές ασθένειες. Επίσης, πραγματοποιούν έρευνες για τον σχεδιασμό και τη βελτιστοποίηση της παροχής θεραπειών, όπως μέσω της ανάπτυξης έξυπνων νανοσυστημάτων χορήγησης φαρμάκων που μπορούν να χορηγούνται στο σώμα και στοχεύουν συγκεκριμένα κύτταρα ή ιστούς στο σώμα.

Επανάσταση και στην περίθαλψη

«Η τεχνητή νοημοσύνη έχει τη δυνατότητα να φέρει επανάσταση στον τρόπο παροχής της υγειονομικής περίθαλψης, μέσω της χρήσης εικονικών βοηθών και άλλων ψηφιακών τεχνολογιών. Τα συστήματα τηλεϊατρικής που λειτουργούν με τεχνητή νοημοσύνη μπορούν να επιτρέψουν στους γιατρούς να κάνουν εξ αποστάσεως διάγνωση και θεραπεία ασθενών, βελτιώνοντας την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη σε δύσκολα προσβάσιμες περιοχές», μας εξηγεί και δίνει το εξής παράδειγμα: «Στην επεξεργασία φυσικής γλώσσας (NLP) τα παραγωγικά γλωσσικά μοντέλα (Generative Language Models) μπορούν να μιμηθούν το ανθρώπινο γράψιμο και να αντλήσουν γνώση από τα παγκόσμια δεδομένα. Μεγάλα γλωσσικά μοντέλα (LLM) όπως το Chat GPT μπορούν

να συμβάλουν σημαντικά στη βιομηχανία υγειονομικής περίθαλψης, επιτρέποντας την ανάπτυξη εφαρμογών αυτοματοποιημένης συνομιλίας (chat bot) με τεχνητή νοημοσύνη και εικονικούς βοηθούς που μπορούν να παρέχουν στους ασθενείς πρόσβαση σε πληροφορίες και υποστήριξη υγειονομικής περίθαλψης. Αυτοί οι εικονικοί βοηθοί μπορούν να βοηθήσουν τους ασθενείς στη διαχείριση της υγείας τους απαντώντας σε ερωτήσεις, παρέχοντας υπενθυμίσεις για τη λήψη φαρμάκων και προτείνοντας αλλαγές στον τρόπο ζωής για τη βελτίωση της συνολικής υγείας και ευεξίας τους».

«Επιπλέον, τα chat bots και οι εικονικοί βοηθοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πρώτο σημείο επαφής για ασθενείς που αναζητούν ιατρική φροντίδα, προσδιορίζουν τα συμπτώματα και παρέχουν συστάσεις για περαιτέρω φροντίδα, όπως απαιτείται. Με την αυτοματοποίηση αυτών των εργασιών, τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα μπορούν να συμβάλουν στη μείωση του φόρτου εργασίας των επαγγελματιών υγείας και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης στο σύνολό του», συμπληρώνει.

προβλήματα και ανησυχίες

Τι κίνδυνοι μπορεί να συνοδεύουν αυτά τα μοντέλα; «Υπάρχουν ορισμένα προβλήματα και ανησυχίες για την ασφάλεια, σε σχέση με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στην υγειονομική περίθαλψη. Ένα από τα κύρια προβλήματα είναι η πιθανότητα μεροληψίας στα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε ανακριβή ή άδικα απο-

τελέσματα. Για παράδειγμα, εάν ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης για τη διάγνωση ασθενειών εκπαιδεύεται σε δεδομένα που είναι προκατειλημμένα με κάποιο τρόπο (π.χ. περιέχει έναν δυσανάλογο αριθμό συγκεκριμένων εθνικοτήτων ή φύλων), το σύστημα μπορεί να παράγει μεροληπτικά αποτελέσματα όταν εφαρμόζεται σε νέα δεδομένα. Αυτό μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για τους ασθενείς, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες διαγνώσεις ή ακατάλληλη θεραπεία».

Ένα άλλο πρόβλημα είναι η πιθανότητα παραβίασεων δεδομένων και άλλων περιστατικών ασφάλειας, εξηγεί ο κ. Παπαδόπουλος. «Με την αυξανόμενη χρήση ηλεκτρονικών αρχείων υγείας (EHR) και άλλων ψηφιακών τεχνολογιών υγείας, υπάρχει ο κίνδυνος πρόσβασης σε ευαίσθητα δεδομένα ασθενών από μη εξουσιοδοτημένα άτομα. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής και άλλες σοβαρές συνέπειες για τους ασθενείς».

«Συνολικά, ενώ η τεχνητή νοημοσύνη έχει τη δυνατότητα να ωφεληθεί σημαντικά τη βιομηχανία υγειονομικής περίθαλψης, είναι σημαντικό να αντιμετωπιστούν αυτά και άλλα προβλήματα και ανησυχίες για την ασφάλεια, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η τεχνολογία χρησιμοποιείται με υπεύθυνο και ηθικό τρόπο», προσθέτει.

Υπάρχουν τρόποι επίλυσης; «Η ομοσπονδιακή μάθηση (Federated Learning) και η τεχνολογία καταμεμημένου καθολικού (Distributed Ledger Technology - DLT), γνωστή στους περισσότερους ως blockchain, έχουν τη δυνατότητα να ωφεληθούν σημαντικά τον κλάδο της υγειονομικής περίθαλψης. Η ομοσπονδιακή μάθηση είναι μια προσέγγιση μηχανικής μάθησης (Machine Learning) που επιτρέπει σε πολλά

μέρη να εκπαιδεύουν ένα μοντέλο μηχανικής μάθησης με τα δικά τους δεδομένα, χωρίς να αποκαλύπτουν τα δεδομένα τους μεταξύ τους, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα δεδομένα παραμένουν ασφαλή και προστατευμένα. Αυτό είναι ιδιαίτερα χρήσιμο στον κλάδο της υγειονομικής περίθαλψης, όπου το απόρρητο και η ασφάλεια των δεδομένων είναι υψίστης σημασίας. Η τεχνολογία καταμεμημένου καθολικού,

από την άλλη πλευρά, έχει τη δυνατότητα να φέρει επανάσταση στον τρόπο με τον οποίο αποθηκεύονται και μοιράζονται τα δεδομένα υγειονομικής περίθαλψης και που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ασφαλή αποθήκευση και διαχείριση δεδομένων. Στον κλάδο της υγειονομικής περίθαλψης, η τεχνολογία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία μιας ασφαλούς, αποκεντρωμένης πλατφόρμας για την αποθήκευση και την κοινή χρήση ιατρικών αρχείων και άλλων δεδομένων υγειονομικής περίθαλψης. Αυτό θα μπορούσε να βοηθήσει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος, καθώς και στη διασφάλιση του απορρήτου και της ασφάλειας των δεδομένων των ασθενών». **Α**

Γιατί η Ελευσίνα;

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

Στις 4 Φεβρουαρίου 2023 η Ελευσίνα θα ανακηρυχθεί επίσημα Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Θα είναι η τέταρτη κατά σειρά ελληνική πόλη που θα τύχει αυτής της τιμητικής διάκρισης, μετά την ανάδειξη της Αθήνας (1985), της Θεσσαλονίκης (1997) και της Πάτρας (2007). Όμως η ανάδειξη του αρχαίου χώρου όπου τελούνταν τα Ελευσίνια Μυστήρια επί αιώνες ως Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα αποτελεί μian όλως ξεχωριστή επιλογή.

Σε πρώτη ματιά η Ελευσίνα δεν αποκαλύπτει στον σημερινό επισκέπτη ούτε τη μαγεία του τοπίου ούτε την ιστορικότητα των μνημείων που τα διέκριναν κάποτε. Πράγματι η περιοχή έχει υποστεί τις συνέπειες μιας άναρχης εκβιομηχάνισης και της συνακόλουθης περιβαλλοντικής ρύπανσης, ενώ η ισοπέδωση κάθε αρχαίου κτισματος που κοσμούσε παλιά τον ιερό λόφο είναι σχεδόν ολοκληρωτική. Η δε σημερινή πόλη της Ελευσίνας παραμένει χαμηλών τόνων και δεν διακρίνεται για την αρχιτεκτονική της ιδιαιτερότητα. Τότε γιατί αυτή η επιλογή;

Η απάντηση χάνεται, όπως για τόσα μέρη στη χώρα μας, στα βάθη των αιώνων. Πράγματι για πάνω από δύο χιλιετίες η Ελευσίνα φιλοξενούσε μία ιεροτελεστία που δεν ήταν απλώς μια θρησκευτική γιορτή αλλά αποτελούσε την πεμπτουσία της αρχαίας ελληνικής θρησκείας και φιλοσοφίας. Ο μυστηριακός χαρακτήρας των Ελευσίνιων Μυστηρίων αφορούσε τη ζωή και τον προβληματισμό του ανθρώπου μπροστά στον θάνατο, στοιχεία άρρηκτα συνδεδεμένα με την ελληνική ύπαρξη. Παράλληλα, όμως, είναι στοιχεία

κοινά για κάθε άνθρωπο έξω από τον ελληνικό κόσμο κι επομένως συνεκτικός κρίκος για όλο το ανθρώπινο γένος. Οι πολίτες της αρχαίας Αθήνας και των άλλων ελληνικών πόλεων στα Ελευσίνια Μυστήρια εκπροσωπούσαν όχι μόνο τους ίδιους αλλά ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Πώς συνδέθηκε η Ελευσίνα με την τέλεση των Μυστηρίων της Δήμητρας-Μητέρας και της Περσεφόνης-Κόρης; Σύμφωνα με έναν Ομηρικό Ύμνο της προ-ομηρικής εποχής του 9ου αιώνα π.Χ., η Δήμητρα απουσιάζει και η Περσεφόνη έχει φύγει στο Νύσιον Πεδίον, κοντά στην Ελευσίνα. Ξαφνικά η γη ανοίγει και ο Άδης, ο χθόνιος αδελφός του Δία και βασιλιάς του Κάτω Κόσμου που έχει ερωτευθεί την όμορφη Κόρη Περσεφόνη, προβάλλει με το άρμα του, την αρπάζει και φεύγει μαζί της στο βασίλειο των νεκρών. Τους θρήνους της Κόρης ακούει η Εκάτη, κόρη κι αυτή της Δήμητρας, που όμως δεν βλέπει τον απαγωγέα. Ο μόνος που τα βλέπει και τα ακούει όλα είναι ο Ήλιος. Η Μητέρα Δήμητρα όταν μαθαίνει τα θλιβερά νέα πετά το διάδημα της θεάς, φορά πένθημα ρούχα και περιπλανιέται επί εννέα μέρες. Τι δέκατη ημέρα, μαζί με την Εκάτη, επισκέπτεται τον Ήλιο από τον οποίο μαθαίνουν την ταυτότητα τους θεούς και έρχεται στην Ελευσίνα όπου τη βρίσκουν οι κόρες του βασιλιά Κελεού και την παίρνουν στο παλάτι να φροντίζει τον μικρό αδελφό τους, τον Δημοφώντα. Η Δήμητρα συμπαθεί το μικρό παιδί και θέλει να το κάνει αθάνατο – το βάνει πάνω στη φωτιά! Η βασίλισσα Μετάνειρα δεν αναγνωρίζει τη θεά και όταν έντρομη βλέπει το παιδί της να καίγεται της μιλά απότομα. Η Δήμητρα την επιπλήττει και μαζί με αυτήν και ολόκληρη την ανθρωπότητα: «Νηίδες άνθρωποι και αφράδμονες», «ανόητοι άνθρω-

ποι και άφρονες!» Αποσύρεται στον ναό της Ελευσίνας και δεν αφήνει κανένα φυτό να φυτρώσει στη γη. Ο τόπος ερημώνει και οι άνθρωποι σταματούν να προσφέρουν θυσίες στους θεούς. Καθώς η κατάσταση χειροτερεύει, ο Δίας στέλνει τον μαντατοφόρο θεό Ερμή στον αδελφό του, Άδη, με εντολή να επιστρέψει την Περσεφόνη στη μητέρα της. Ο Άδης δέχεται αλλά δίνει κρυφά στην Περσεφόνη έναν σπόρο ροδιού που την υποχρεώνει να επιστρέψει ξανά στον Άδη. Έτσι, τέσσερις μήνες τον χρόνο η Περσεφόνη θα βασιλεύει στον Κάτω Κόσμο χωρίς να επηρεάζει την καρποφορία. Η Περσεφόνη ανεβαίνει με τον Ερμή στο άρμα του Άδη και επιστρέφει στη γη. Μητέρα και Κόρη ξανασιμίζουν. Η θεά Δήμητρα αφήνει τα φυτά να βλαστήσουν και πάλι.

Αλλά τι ήταν ακριβώς τα Ελευσίνια Μυστήρια; Αν και δεν μας είναι γνωστό γιατί καλύπτονταν από τον νόμο της σιωπής, είναι δυνατόν να τα αναπαραστήσουμε, ως έναν βαθμό. Τελούνταν σε δύο φάσεις. Σε μία προκαταρκτική διαδικασία μύησης, τον Απρίλιο, οι μυούμενοι εισάγονταν σε κάποιο ιερό μυστικό. Σύμφωνα με αρχαίους συγγραφείς τα Μικρά Μυστήρια λάμβαναν χώρα στις όχθες του Ιλισού και σχετιζόταν με τον Διόνυσο και τον γάμο της Περσεφόνης στον Άδη. Οι μνημένοι λούζονταν στα κρύα νερά του ποταμού όπου γινόταν θυσίες ζώων. Το ιερατείο της Ελευσίνας συμμετείχε στις τελετές και προετοίμαζε ένα ιερό ποτό, τον κυκεώνα, που προανήγγελλε τα Μεγάλα Μυστήρια για τον Σεπτέμβριο.

Νωρίς το πρωί στα τέλη Σεπτεμβρίου μία πομπή από περίπου τριάντα χιλιάδες ψυχές ξεκινούσε από την Ιερά Οδό και μετά από πορεία δεκαοκτώ χιλιομέτρων έφτανε το δειλινό στην Ελευσίνα. Πρέπει να ήταν μία μαγική εικόνα όταν φθάνοντας κατάκοποι α-

© PINELI GERASIMOU

ΧΩΡΟΥ ΟΠΟΥ ΤΕΛΟΥΝΤΑΝ ΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙ ΑΙΩΝΕΣ ΩΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟ 2023 ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΞΕΧΩΡΙΣΤΗ ΕΠΙΛΟΓΗ Του ΧΑΡΗ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗ*

γνάντευαν από ψηλά το ηλιοβασίλεμα. Την επόμενη μέρα άρχιζαν τα Μεγάλα Μυστήρια στην Ελευσίνα για όσους είχαν μυηθεί στα Μικρά Μυστήρια πριν πέντε μήνες. Αυτοί θα συμμετείχαν στην εποπτεία, μία τελετή ανώτερη από τη μύηση, όπου θα τους αποκαλυπτόταν το μεγάλο μυστικό – πιθανόν μία μορφή οράματος για την οποία δεν έχουμε σαφή ιδέα. Ο νόμος της σιγής ίσχυε από τη στιγμή που οι μύστες συγκεντρώνονταν στο ιερό κι έτσι το άρρητο μυστικό δεν έφτασε ποτέ σε μας.

Πάντως γνωρίζουμε ότι οι μυημένοι έφεραν κλαδιά μυρτιάς, κρατούσαν αναμμένες δάδες και κραύγαζαν «Ίακχος!» – ένα άλλο όνομα του Διόνυσου. Είχαν νηστεύσει εννέα μέρες και τη δέκατη είχαν πιει τον κυκεώνα. Στην τελετή θα πρέπει να ήταν έντονο το μυστηριακό στοιχείο. Ο ομφαλός της Ελευσίνας ήταν ένας τόπος λατρείας που συμβόλιζε, όπως και στους Δελφούς, το δεσμό ουρανού και γης – στην Ελευσίνα βέβαια ήταν ο δεσμός του κάτω κόσμου με τον ουρανό και τη γη. Οι μυημένοι συγκεντρώνονταν στο Τελεστήριο όπου ιερουργούσε ο Ιεροφάντης. Μόνο εικασίες μπορούμε να κάνουμε για την εποπτεία. Φαίνεται ότι προμήνυε τη γέννηση, στη φωτιά, του γιου της Περσεφόνης. Όπως η θεά Δήμητρα είχε βάλει το μικρό Δημοφώντα στη φωτιά για να τον κάνει αθάνατο, έτσι και η γέννηση μέσα στο θάνατο ήταν δυνατή. Οι μουσόμενοι είχαν την αίσθηση ότι συμμετείχαν σε ένα όραμα μακαριότητας.

Το είχαν δει πραγματικά ή ήταν ψευδαίσθηση; Δίχως άλλο υπήρχε έντονο υποκειμενικό στοιχείο αλλά η όλη εμπειρία δημιουργούσε ένα αίσθημα ευτυχίας και συγχρόνως ελπίδας, προσ-

δοκίας για το μέλλον. Οι εκτιμήσεις των αρχαίων συγγραφέων για τα Ελευσίνια Μυστήρια είναι ανάμεικτες. Ορισμένοι μορφωμένοι της εποχής τα θεωρούσαν ιερατική απάτη, ενώ άλλοι θρησκευτική εμπειρία με μήνυμα ελπίδας για τη μεταθανάτια ζωή. Ο Ηρόδοτος τα συνδέει με τη ναυμαχία της Σαλαμίνας, ενώ ο Πλάτων κάνει συχνές αναφορές στα έργα «Φαίδρος», «Πολιτεία», «Συμπόσιο» και «Γοργίας». Ο Αριστοτέλης στο «Περί Φιλοσοφίας και Ποιητικής» διερευνά την εμπειρία της εποπτείας. Ο Ισοκράτης αναφέρεται στην ελπίδα που προσφέρουν στο ανθρώπινο γένος. Ο Σοφοκλής στην τραγωδία «Τριπτόλεμος» μακαρίζει όσους κατέβηκαν στον Άδη έχοντας μυηθεί στα Ελευσίνια Μυστήρια. Το ίδιο και ο Πίνδαρος που μακαρίζει όσους τα είδαν. Ο Ευριπίδης τα αναφέρει στον Ίωνα και ο Πausanias περιγράφει την αρχαία Ελευσίνα. Ο Πλούταρχος αναφέρεται στα Μυστήρια στο «Βίο του Θεμιστοκλή». Η κραυγή «Ίακχος!» κυριαρχεί στην κωμωδία «Βάτραχοι» του Αριστοφάνη.

Η πρώτη μεταλαμπάδευση των Ελευσίνιων Μυστηρίων έγινε στο ελληνοαιγυπτιακό βασίλειο των Πτολεμαίων. Ένα πρόδ-σσιο της Αλεξάνδρειας ονομάστηκε Ελευσίνα και εκεί τελούσαν Μυστήρια αντίστοιχα με αυτά της Ελευσίνας. Αυτοί όμως που τα είχαν πραγματικά εσωτερνισθεί ήταν οι Ρωμαίοι. Ο Κικέρων στο «Περί Νόμων» τονίζει την ελπίδα που προσφέρουν μπροστά στον θάνατο. Ο αυτοκράτορας Αύγουστος είχε μυηθεί και συμμετείχε σε αυτά μετά τη νίκη του στο Άκτιο. Αναφέρονται πολλοί Ρωμαίοι αυτοκράτορες που είχαν μυηθεί στα Μυστήρια όπως ο Αδριανός, ο Αντωνίνος Πίος και ο Μάρκος Αυρήλιος. Ο Ιουλιανός ήταν μάλλον ο τελευταίος αυτοκράτορας που είχε μυηθεί.

Το τέλος, όμως, των Ελευσίνιων Μυστηρίων δεν απέιχε πολύ. Το 396 μ.Χ. οι Γότθοι με τον διαβόητο αρχηγό τους Αλάρικο εισέβαλαν στην Ελλάδα καταστρέφοντας τα πάντα στο διάβα τους. Από τα πρώτα ιερά που ισοπέδωσαν ήταν και αυτό της Ελευσίνας. Μαζί τους είχαν στρατευθεί και πολλοί μοναχοί, οι άνθρωποι με τα «μελανά ενδύματα». Είχαν μέχρι τότε περάσει περίπου δύο χιλιετίες από το 1.500 π.Χ., που είχαν λάβει χώρα οι πρώτες τελετές στο ιερό της Ελευσίνας. Η προέλευση του μύθου της Δήμητρας καθώς και οι τελετές έλκουν την καταγωγή τους από την Κρήτη – όπως μαρτυρεί ο Όμηρος στην «Οδύσσεια» και βεβαιώνει αιώνες αργότερα ο Διόδωρος ο Σικελιώτης που θεωρεί την Κνωσσό κοιτίδα των Ελευσίνιων Μυστηρίων.

Αυτό που παρέμεινε στην ανθρώπινη μνήμη είναι ο απόηχος μιας μυστηριακής θρησκευτικής τελετής που επηρέασε τον παγκόσμιο πολιτισμό για δύο χιλιετίες, τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό αλλά και τον ρωμαϊκό κόσμο και άφησε το αποτύπωμά της σε άλλες θρησκείες, όπως τον χριστιανισμό. Πρόσφερε στην ανθρώπινη ψυχή τη γαλήνια αντιμετώπιση του θανάτου. Τελικά, το όραμα μακαριότητας που πρόσφεραν τα Ελευσίνια Μυστήρια είναι η ίδια η τελειότητα του κόσμου. Η ελπίδα να πεθάνουν οι άνθρωποι με μεγαλύτερη σιγουριά μετά από μια καλή ζωή. Ένα πανανθρώπινο μήνυμα που θα πλανάται πάνω από την Ελευσίνα όταν θα λαμβάνουν χώρα τα καλλιτεχνικά δρώμενα που έχουν τόσο προσεκτικά προετοιμαστεί. Ελευσίνα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης – της ενωμένης Ευρώπης. **Α**

*Ο Χάρης Ξηρουχάκης είναι το ανώτερο στέλεχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο ΧΑΡΗΣ ΡΩΜΑΣ ΣΤΟ ΦΩΣ

Κείμενο-Φωτό: ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΜΑΣΟΥΡΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΥ ΕΙΧΑ ΜΑΖΙ ΤΟΥ ΤΟ ΜΑΚΡΙΝΟ 2000 στο «Καφέ της Χαράς» ως φωτογράφος πλατό πρόσεξα τον τρόπο που σχετίζεται με τους ανθρώπους του, ακόμα και άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, πώς τα φροντίζει σαν να ήταν παιδιά του. Οργανωτικός, προστατευτικός, επιμελούνταν τα πάντα – σπάνιο για κάποιον που βρίσκεται στη θέση του πρωταγωνιστή. «Αυτό λένε ότι είναι ένα από τα προσόντα μου αλλά για μένα είναι δεύτερη φύση, το κάνω συνεχώς για την οικογένειά μου, τους φίλους, τους συνεργάτες» μου λέει όταν του εξομολογούμαι πόσο πολύ τον θαύμαζα για αυτές τις αρετές του. Συνάντησα τον Χάρη Ρώμα μετά από είκοσι χρόνια. Καθόμουν στο εντυπωσιακό σαλόνι του σπιτιού του στο Χαλάνδρι, όταν εμφανίστηκε – κομψά ντυμένος με bespoke navy blue κουστούμι συνδυασμένο με λευκό κασμιρένιο πουλόβερ. Το τηλέφωνό του δεν σταμάτησε να χτυπά – από συνάδελφούς του, γνωστά ονόματα που έχουν σφραγίσει με τις ερμηνείες τους το ελληνικό θέατρο, μέχρι μια τηλεφωνική «μάχη» που έδωσε προκειμένου να λύσει κάποιο σοβαρό θέμα που απασχολούσε, όπως άκουγα, την οικογένεια της οικιακής βοηθού του. Ήταν το ίδιο προσίτος, άμεσος και ευγενής, όπως εκείνη την πρώτη μέρα στο «Καφέ της Χαράς», στην ορεινή Αργολίδα, στο αξέχαστο Κολοκοτρωνίτσι. Τώρα ετοιμάζεται για το επόμενο μεγάλο του στοίχημα, κι αυτή τη φορά η επιτυχία του θέλει να είναι πολιτική.

— **Ασχολείσαι με τα κοινά και συγκεκριμένα είσαι αντιπεριφερειάρχης και επικεφαλής του συνδυασμού «Χαλάνδρι στο Φως». Η αναγνωρισιμότητά σου και η δημοφιλία σου έπαιξαν ρόλο στην απόφασή σου να ασχοληθείς με την πολιτική;**

Έχει σημασία η επικοινωνία διά μέσου της τηλεόρασης ή οποιασδήποτε άλλης μορφής μίντια, γιατί νιώθω ότι ο κόσμος με αγαπά και αυτό είναι ένα όπλο για την προβολή των πολιτικών μου θέσεων. Και το νιώθω πιο έντονα σήμερα που ηγούμαι ενός συνδυασμού δημοτικής παράταξης και ενός οράματος για το μέλλον της πόλης μου, του Χαλανδρίου. Η ευκολία της αναγνωρισιμότητας και το ότι μου ζητούν συνεντεύξεις σε εκπομπές μεγάλης θεαματικότητας είναι σίγουρα κάτι θετικό. Από την άλλη, όταν είσαι τόσο δημοφιλής και με μεγάλες επιτυχίες στο ενεργητικό σου, το να απαγκιστρωθείς από την εικόνα που σε έχει συννηθίσει ο κόσμος, έχει τη δυσκολία του. Σε αναγνωρίζουν ως δήμαρχο Πόποτα και πρέπει να περάσει ένα διάστημα ώστε να δουν την πολιτική σου δράση, την επιμονή σου και τις ειλικρινείς προθέσεις σου. Στη δική μου περίπτωση, από τη θέση μου ως αντιπεριφερειάρχη Πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής, ευελπιστώ ότι με κόπο το έχω καταφέρει.

— **Μπορεί ένας ηθοποιός να είναι και πολιτικός;**

Σε μία από τις αναρτήσεις μου, μου έκαναν ένα σχόλιο «Τι θέλετε και μπλέκετε εσείς με την πολιτική; Σας αγαπά όλος ο κόσμος». Απάντησα ότι αυτή η ενασχόληση μπορεί να είναι και λειτουργήμα, αν τοποθετηθείς σωστά και το εννοείς. Σε μια κοινότητα κάποιοι πρέπει να διοικούν και να λειτουργούν και λίγο σαν σάκος του μποξ. Είναι αφέλεια να κατηγορούμε τους πολιτικούς ότι φταίνε για όλα και εμείς ποτέ να μη φταίμε για τίποτα. Είναι

αλληλένδετη η σχέση του πολίτη με τον πολιτικό και αντίστοιχα του δημάρχου με τον δημότη. Ως αντιπεριφερειάρχης βλέπω ότι υπάρχουν πολλές παθογένειες στην ελληνική κοινωνία και θα επιθυμούσα ο κόσμος να αποδεχτεί ότι είναι πλέον ανάγκη να βρούμε το θάρρος να αντιμετωπίσουμε κατάματα την πραγματικότητα.

Τώρα, για το πώς μπορεί ένας ηθοποιός να είναι πολιτικός ή πώς ένας πολιτικός να μην είναι ηθοποιός, το εξηγώ, γιατί το μυαλό αυτομάτως πηγαίνει στην υποκριτική: ένας πολιτικός είναι ηθοποιός, όχι με την έννοια κάποιου που υποκρίνεται αλλά με την έννοια του καλλιτέχνη, που φέρει έντονα το στοιχείο της ενσυναίσθησης, που μπορεί να μπει στη θέση του άλλου. Συχνά σκέπτομαι ότι, αν τελείωνα την ιατρική, ο κλάδος που θα ακολουθούσα θα ήταν η ψυχιατρική, και να που τώρα το βρίσκω μπροστά μου – τίποτα δεν πάει χαμένο τελικά! Ο τότε καθηγητής μας στη σχολή είχε διαγνώσει ότι έχω κάποιο ταλέντο από την άσκηση που κάναμε στις ψυχιατρικές κλινικές. «Έχεις μία επικοινωνιακή δύναμη με τους ανθρώπους οι οποίοι είναι εγκλωβισμένοι ή περνούν ψυχωσικά επεισόδια» μου έλεγε. Δεν έγινα τελικά ψυχίατρος, αλλά όταν είσαι συγγραφέας, σεναριογράφος και θεατρικός συγγραφέας πρέπει να είσαι γνώστης της ανθρώπινης ψυχής, να ξέρεις να χειριστείς ένα πρόβλημα. Είναι πολύ λεπτές οι ισορροπίες για να αποδώσεις έναν χαρακτήρα με αληθοφάνεια, τους διαπληκτισμούς με τον σωστό τρόπο, οι σχέσεις να μη μένουν σε πρώτο επίπεδο αλλά να διαπλέκονται σωστά. Ως πολιτικός τώρα, έχει σημασία να διανθώσω τι κρύβεται πίσω από το προσωπείο του καθενός – από βλέμματα, μικρές κινήσεις, από μικροπράγματα σε μια συνεργασία. Έρχομαι από έναν χώρο που έχει μεγάλες δυσκολίες. Είναι τεράστιες οι ανασφάλειες στο καλλιτεχνικό

ΕΙΝΑΙ ΑΦΕΛΕΙΑ
ΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥ-
ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙ-
ΚΟΥΣ ΟΤΙ ΦΤΑΙΝΕ
ΓΙΑ ΟΛΑ ΚΑΙ
ΕΜΕΙΣ ΠΟΤΕ ΝΑ
ΜΗ ΦΤΑΙΜΕ ΓΙΑ
ΤΙΠΟΤΑ. ΕΙΝΑΙ
ΑΛΛΗΛΕΝΔΕΤΗ
Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ
ΠΟΛΙΤΗ ΜΕ ΤΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ
ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΤΟΥ
ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΜΕ
ΤΟΝ ΔΗΜΟΤΗ.

κύκλωμα. Πρόκειται για επάγγελμα που η προσφορά είναι πολύ μεγαλύτερη από τη ζήτηση. Οπότε ο καλλιτέχνης αγωνιώντας για την επιβίωση και την καλλιτεχνική του υπόσταση γίνεται εριστικός, επιθετικός και άδικος καμιά φορά. Αλλά αυτό που συνάντησα στην πολιτική είναι πραγματικά πιο δύσκολο, γιατί δεν υπάρχει η καλλιτεχνική ευαισθησία για να μαλακώνει λίγο τα πράγματα, να τα κάνει πιο αγαπησιάρικα. Στην πολιτική όχι μόνο εκλείπει η ευαισθησία αλλά θα έλεγα ότι ένα μεγάλο μέρος των πολιτικών είναι ανάλγητοι.

— Δεν φοβάσαι μήπως η ενασχόλησή σου με τα κοινά σε απομακρύνει από την τέχνη;

Είναι τόσο μεγάλη η αγάπη του καλλιτέχνη για την τέχνη του που νιώθοντας στέρψη μπορεί να θαλήσει να γυρίσει πίσω σε αυτή. Για την ώρα πάντως δεν το έχω αισθανθεί αυτό, άλλωστε δεν έχω διακόψει από το αντικείμενο της δουλειάς μου. Θα κάνω μία μικρή σειρά είκοσι επεισοδίων που θα την εντάξω στην καθημερινότητά μου. Επιπλέον, σχεδιάζουμε και μια μεγάλη σειρά βασισμένη σε ένα εξαιρετικό σενάριο που γράψαμε με την Άννα Χατζησοφιά, μόνιμη συνεργάτιδά μου, σε κινηματογραφικό στίλ σαν ταινία εποχής – αυτό, βέβαια, απαιτεί κόπο και χρόνο. Για τα υπόλοιπα θα χαρώ να δω κάποιον άλλον συνάδελφο να παίζει στη θέση μου. Δεν έχω ανταγωνισμό και δεν είχα ποτέ. Από τη στιγμή που κατάλαβα ότι είμαι δημιουργός και ότι πάντα για να μπορέσει μία δημιουργία να ζήσει και να εξελιχθεί πρέπει όλοι να είναι καλοί, δεν ανταγωνιζόμουν κανένα από τους συναδέλφους μου.

— Για τι πράγμα είσαι υπερήφανος σε σχέση με την τηλεοπτική σου καριέρα; Υπερηφανεύομαι γιατί οι σειρές μου απεδείχθησαν διαχρονικές, κατάφεραν να σπάσουν το φράγμα του χρόνου και να προβάλλονται μέχρι σήμερα, πετυχαίνοντας μάλιστα τηλεθέαση πάνω από 20%. Το γεγονός ότι το «Κωνσταντίνου και Ελένης» κατάφερε να μπει στο ρεκόρ Γκίνες και να προβάλλεται κάθε μέρα non stop για σχεδόν 25 χρόνια και πολλές γενιές ανθρώπων μεγαλώνουν με αυτό και το αντιμετωπίζουν σαν ένα φρέσκο προϊόν, κάτι που γίνεται και με το «Καφέ της Χαράς», το οποίο μετρά μία εικοσαετία από την πρώτη προβολή – η ιδέα και μόνο με κάνει να διατηρούμαι πιο νέος απ' ό,τι είμαι! Με

που γνώρισα η κύρια αναφορά μου είναι ο Μάνος Χατζιδάκις ο οποίος με επέλεξε στην «Πορνογραφία» όταν ήμουν ένας 23χρονος, μικρός και ατίθασος, φοιτητής ιατρικής. Με αποκαλούσε «μικρέ γιατρέ» με το χαρακτηριστικό «ρ» του και στο «μικρέ» και στο «γιατρέ». Πήγαينا συχνά στον Μαγεμένο Αυλό και στη Λαχαναγορά, ήταν φοβερό να ακούς τον Μάνο να σκέφτεται και να εκφράζει τις σκέψεις του στα ξενυχτάδικα και τα πατσατζήδικα. Ήμασταν μια παρέα νέων που μας δίδασκε και ήθελε να ανταλλάζει μαζί μας απόψεις. Κάποια στιγμή η Σαπφώ Νοταρά απαίτησε να παρευρεθεί με τη χαρακτηριστική της φωνή. Ήταν σοκαριστικό όταν το ζήτησε από τον Μάνο, ήμουν μπροστά και την άκουσα: «Εμένε γιατί δεν με παίρνετε; Μόνο τα τεκνά!». Ο Μάνος της απάντησε «κυρία μου, είστε καλεσμένη ανά πάσα στιγμή και όποτε θέλετε». Ήταν φοβερός gentleman και διέθετε πνεύμα οξύ, θα έλεγα περισσότερο από κάθε άλλον άνθρωπο που έχω γνωρίσει. Ήταν χαϊδεμένος, κακομαθημένος, ήθελε να περνάει το δικό του, είχε ένα παιδικό πείσμα που με εκνεύριζε, αλλά παράλληλα ήταν διάνοια, ένας πραγματικός φιλόσοφος με κοφτερή σκέψη. Ήταν ασύλληπτη η ιδιοφυΐα του. Στη ζωή μου γνώρισα ελαχιστότατους γνήσια διανοούμενους όπως αυτός. Είχε έναν τρόπο να επικοινωνεί και να κάνει κατανοητό το αφήγημά του. Υπάρχουν άτομα καλλιεργημένα αλλά χάνονται στο βερμπαλισμό και η επικοινωνία μαζί τους γίνεται δύσκολη. Ο Μάνος ήταν καταπληκτικός, ενώ ήταν φιλόσοφος ήξερε να αποδίδει τις έννοιες ώστε να γίνεται κατανοητός από όλους χωρίς να είναι λαϊκιστής. Αν με ρωτούσαν ποιο είναι το αντίθετο του λαϊκισμού θα έλεγα ο Μάνος Χατζιδάκις, 100%. Παράλληλα, εκείνη την εποχή γνώρισα τον Μίνω Βολανάκη που ήθελε να παίξω τον Διόνυσο στις «Βάκχες». Αν είχα δεχτεί θα μπορούσα να έχω κάνει μία άλλου είδους καριέρα. Μπήκα στα γρανάζια της κωμωδίας και αυτό δεν το μετάνιωσα ποτέ, έχω κάνει πάρα πολλά πράγματα τα οποία ξεχώρισαν. Έχω γράψει ένα έργο που έπαιξε η εκπληκτική ηθοποιός Μαρία Σκούντζου και λέγεται «Η γηραιά ηθοποιός χάνει τον έλεγχο». Άλλο έργο μου «Οι ράγες πίσω μου», κωμικοτραγικό και έντονα συναισθηματικό, παίχτηκε στο Αγγέλων Βήμα. Όταν βραβεύτηκε για την ερμηνεία μου ως κωμικός και ταυτοχρόνως τραγικός ηθοποιός θυμάμαι τον Κραουνάκη να με συμβουλεύει, στη μετά Λίνας Νικολακοπούλου και Άλκηστης Πρωτοψάλτη εποχή, την περίοδο της Σπείρα-Σπείρα: Όταν αποφασίσεις να αλλάξεις εικόνα πρέπει να το φτάσεις μέχρι τέλους.

— Μετά από όλη αυτή την καριέρα και τους ρόλους που έγραψες ή έπαιξες, τι κρατάς;

Μέσα από τους ρόλους του Κατακουζηνού, του Πόποτα, του Μεταξά στο «Δελγιάννιο Παρθεναγωγείο» έκανα πολλά πράγματα σαν προσωπική άσκηση, για τη χαρά που μου πρόσφερε το να πειραματίζομαι στη δουλειά μου. Αισθάνομαι πλήρης. Δεν έχω απωθημένο, έχω συγκεκριμένα πράγματα που θέλω να παίξω, μ' αρέσει να λειτουργώ σαν auteur. Οι ρόλοι που έπαιξα και έκανα επιτυχία δεν είχαν όλοι την ίδια ψυχοσύνθεση. Η ηθική όμως προέκυπτε τελικά μέσα από αυτούς τους δύσκολα επικοινωνιακά ανθρώπους ή κομπλεξικούς και δύστροπους με τα κοινωνικά απωθημένα, όπως στην περίπτωση του Διονύση Δάγκα που έκρυβε τη μντέρα του γιατί ήταν μπουζουξού – και που ερμήνευσε σαν guest star η αείμνηστη Σπεράντζα Βρανά με μεγάλη επιτυχία. Πρόκειται για ρόλους ατόμων με θετικό υπόστρωμα, ένα βάθος, μία κρυμμένη ευαισθη-

σία – ειδικά ο Πόποτας που μεγάλωνε το παιδί του μόνος του – με σωστό ή λάθος τρόπο – σαν αυστηρός πατέρας και ήταν πληγωμένος από μία γυναίκα που τον άφησε προκαλώντας του απωθημένο για όλες τις άλλες γυναίκες. Κάποτε με είχαν καλέσει στο πανεπιστήμιο Θεατρολογίας του Ναυπλίου σε διατριβή που το θέμα της ήταν «Οι ρόλοι του Χάρη Ρώμα: αρνητικοί ρόλοι με θετικό αντίκρισμα». Θα τους παραλληλίζα με αυτό που στο εξωτερικό έπαιξε ο Τζακ Νίκολσον όταν κατάφερε να γίνει αγαπητός με αρνητικό ρόλο στο «Καλύτερα γίνεται!». Υπήρξε ένα θετικό υπόστρωμα και ένα άλλοθι για το κακότροπο του πρωταγωνιστή.

— Υπάρχει κάτι που σε σοκάρει στην πολιτική;

Επειδή μου αρέσει να υπάρχει μία ηθική βάση που τελικά θα βγει στην επιφάνεια, γι' αυτό στην πολιτική με σοκάρει να βλέπω πολιτικούς μου αντιπάλους στον Δήμο να χρησιμοποιούν λάσπη και οφθαλμοφανή ψέματα. Με ενοχλούν πράγματα που λένε, το ότι προσπαθούν να παροστήσουν ότι είναι κάποιοι ή κάνουν κάτι μπροστά στον κόσμο με άτεχνο για μένα τρόπο, γιατί είμαι ηθοποιός και μπορώ να καταλάβω και να ξεχωρίσω το πραγματικό από το ψεύτικο. Ακούγοντας να προτάσσουν κοινωνικά παντοπωλεία, συσσίτια, κατανόηση απέναντι στις μειονότητες κ.λπ. αισθάνομαι την ανάγκη να εξηγήσω στον κόσμο ότι κανείς δεν έχει αποκλειστικότητα στην ευαισθησία. Τη χρησιμοποιούν σαν όπλο για να φέρουν τον κόσμο κοντά τους. Απ' όποια παράταξη κι αν προέρχεται, μ' αυτή τη συμπεριφορά, θα πρέπει ο κόσμος να είναι δύσπιστος απέναντί τους. Κανένας πολιτικός δεν προχωράει πλέον χωρίς κοινωνική πολιτική, κανένας δεν είναι χαζός ώστε να είναι κοινωνικά ανάλγητος, προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν παλιά όπλα, τους ταξικούς διαχωρισμούς – λαϊκιστικούς και ξεπερασμένους – για έναν αγώνα που είναι καινούργιος σε μία εποχή που έχει προχωρήσει. Πάντα υπήρχαν πλούσιοι και φτωχοί, το θέμα είναι πώς θα κάνεις τους φτωχούς να ζουν καλύτερα χωρίς ταυτόχρονα να καταστρέψεις την παραγωγή, ώστε να υπάρχει μια οικονομία που να βρίσκεται σε άνθιση. Στην αυτοδιοίκηση, το βασικό είναι να λειτουργήσεις έτσι ώστε ο δήμος σου να είναι εύρωστος χωρίς να αδικηθεί η συντεχνία των επαγγελματιών. Είναι δύσκολη ισορροπία. Δεν χαρίζω όμως σε κανέναν την κοινωνική ευαισθησία. Λένε «ο Ρώμας που έχει αυτή την εμφάνιση, είναι άνθρωπος των πλουσίων κ.λπ.». Είμαι ένας άνθρωπος που αγωνίστηκε στη ζωή του, είμαι περήφανος για όσα έχω κατακτήσει. Ποτέ δεν σκέφτηκα να βγάλω χρήματα και να τα κρατήσω για εμένα. Το ότι κατάφερα να είμαι επιτυχημένος σε πολλαπλά επίπεδα είναι μόνο προσόν, νομίζω, και δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως ταξικό πρόσχημο.

Αποχαιρετώντας τον μετά από κάποιες ώρες με μία ζεστή αγκαλιά, μου ευχήθηκε καλές γιορτές στέλνοντας ένα νόστιμο πανετόνε στον γιο μου που μικρός είχε παίξει τον συμμαθητή της Βάβιας, δηλαδή της ανιψιάς του, Έφης Ρασσιά, στα τηλεοπτικά σχολεία του «Καφέ της Χαράς» από τη Δραπετσώνα έως την Κερατέα. Στον δρόμο της επιστροφής σκεφτόμουν πως εκτός από την έντονη ενσυναίσθηση και τις αρετές του τηλεοπτικού αστέρα και του φιλοσοφημένου ανθρώπου, ο Χάρης Ρώμας διαθέτει αυτό το κάτι που θα τον κάνει να βρεθεί στην νέα κορυφή που στοχεύει να κατακτήσει. **Α**

Ευχαριστίες Φιλοξενία φωτογράφισης: Roche Bobois Halandri, Λεωφ. Κηφισίας 248, Χαλάνδρι Ρούχα: Portobello's Uomo, Λυκοβρύσεως 15, Μεταμόρφωση

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ο
ΠΛΗΓΩΜΕΝΗ ΠΛ

Κοινωνία της
συμπερίληψης
δεν μπορεί να
υπάρξει με
αθέατους
πολίτες.

ΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΓΚΡΟΥΣ - Φωτό: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΙΤΤΑΣ

Ποιος είναι ο Γιώργος Σταμάτης;

Ένας προστάτης των κοινωνικά αποκλεισμένων σε κυβερνητική θέση

Με τον Γιώργο Σταμάτη συναντηθήκαμε στο χριστουγεννιάτικο γεύμα που παρέθεσε η Πρόεδρος της Δημοκρατίας για τους άστεγους. Είχα ακούσει για τη δουλειά που κάνει ως Γενικός Γραμματέας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, εκείνη την ημέρα όμως μου έκανε εντύπωση ο τρόπος που είχε φέρει κοντά τους ανθρώπους αυτούς στον ανώτατο θεσμό της χώρας αλλά και η οικειότητα που είχαν, πώς μιλούσαν για αυτόν. «Θέλω να κάνουμε μια συνέντευξη» του είπα στο τέλος καθώς προχωρούσε βιαστικά με τους καλεσμένους της Προέδρου προς την έξοδο, κι ούτε κατάλαβα για πότε βρέθηκα με την κάρτα του στα χέρια μου. Τις επόμενες μέρες, όταν θα τον συνόδευα σε ένα οδοιπορικό στα μέρη που ζουν οι άστεγοι, στο Λιμάνι, σε street work του Ερυθρού Σταυρού και άλλων εθελοντών ή σε κάποια από τα Υπνωτήρια αστέγων στην Αθήνα και στον Πειραιά, όπως μου αντιπρότεινε, θα τον έβλεπα συχνά να δίνει την κάρτα του με την ίδια ταχύτητα και αμεσότητα σε Ρομά, άστεγους και άλλους ευπαθείς συμπολίτες μας. Θα καταλάβαινα ότι έχουν όλοι το τηλέφωνό του και θα γινόντουσαν μάρτυρας μιας παραδοξότητας. Όπου πήγαμε τον χαιρετούσαν εγκάρδια και μιλούσαν για αυτόν με λόγια που αν τα μεταφέρω αυτούσια θα έχουν στοιχεία υπερβολής – μαζί με χειρονομίες και βλέμματα που μαρτυρούσαν μια σχέση εμπιστοσύνης, μια σιγουριά ότι θα τους σταθεί σε ό,τι χρειαστούν. «Ο κύριος Σταμάτης, ο Γιώργος, είναι ένας από εμάς» άκουσα να λένε άνθρωποι κοινωνικά αποκλεισμένοι, αόρατοι για εμάς, που η ζωή τους φέρθηκε με τον πιο σκληρό τρόπο. Τις γιορτινές μέρες το καθήκον της θέσης του επέβαλλε να είναι μαζί τους, μόνο που η παρουσία του σε όλα αυτά τα μέρη και σε άλλα τόσα υπερβαίνει την επικαιρότητα των ημερών. Η βόλτα στο Λιμάνι, το street work, τα Υπνωτήρια, είναι κομμάτι της δουλειάς του όσο και της ζωής του.

Μιλάει με την ίδια άνεση με τον πρωθυπουργό της χώρας και την Πρόεδρο της Δημοκρατίας όπως και με τον τελευταίο απόκληρο, φτιάχνοντας γέφυρες ανάμεσά τους. Έχει συνοδεύσει δύο φορές την ΠτΔ στο Λιμάνι και αρκετές ακόμα σε υπνωτήρια και δομές, και τον πρωθυπουργό στο Λιμάνι με 0 βαθμούς να συνομιλεί με αστέγους όπως και σε δομή με τοξικοεξαρτημένα άτομα στην πλατεία Βάθης. Είναι ο άνθρωπος που συνέταξε την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2025) και το σχέδιο δράσης εφαρμογής της, και τώρα συντάσσει την Εθνική Στρατηγική για την Καταπολέμηση της αστεγίας.

Είχε δικίο που με πήρε μαζί του. Η δουλειά του είναι να σχεδιάζει και να υλοποιεί προγράμματα για την κοινωνική ένταξη των ευάλωτων ομάδων, όμως σε μια τυπική συνέντευξη κάποια πράγματα δεν μπορούν να ειπωθούν – πρέπει να τα δεις στο πεδίο. Κι ενώ στους πολιτικούς είναι το έργο που έχει σημασία και όχι ο άνθρωπος, στην περίπτωση του δεν μπορείς να τα ξεχωρίσεις. Παίτ τα κάνει όλα αυτά; Ποιος είναι ο Γιώργος Σταμάτης; τον ρωτάω μια επόμενη μέρα στο γραφείο του και μου προτείνει να μιλήσω με τους συνεργάτες του που επιβεβαιώνουν την εικόνα που είχα σχηματίσει υμνηλώνοντάς τη με ιστορίες. Ο Γενικός, όπως τον αποκαλούν, έχει έναν μοναδικό τρόπο να δίνει σάρκα και οστά στο πιο ευαίσθητο κομμάτι της πολιτικής μιας κυβέρνησης, που είναι η κοινωνική πολιτική, αλλάζοντας προς το καλύτερο ζωές ανθρώπων με ονοματεπώνυμο, βγάζοντάς τους από την ανωνυμία, σαν ίσος προς ίσο, κάποιες φορές με παρεμβάσεις καθοριστικής σημασίας – σε συνθήκες ακραίας φτώχειας η ζωή μπορεί να κρέμεται από μια κλωστή. Έχει μια ευαισθησία να πιάνει το σημείο της ευαλωτότητας του άλλου, αυτό που έχει ανάγκη, κάτι που συνοδεύεται από την επιθυμία του να δίνει λύσεις. Σε δύο επίπεδα. Σχεδιάζοντας πολιτικές στον τομέα των δικαιωμάτων και την ίδια στιγμή χρησιμοποιώντας την εξουσία που έχει για να βοηθάει συγκεκριμένους ανθρώπους μέσω της προσωπικής σχέσης και επαφής. Οι άνθρωποι δεν είναι νούμερα σε διατάξεις, το παίρνει προσωπικά, νοιάζεται. Όταν εκπονούν την Εθνική Στρατηγική για τους Ρομά, επισκέπτεται όλους τους καταυλισμούς και μιλάει μαζί τους, οι ίδιοι μάλιστα παίρνουν μέρος στη διαβούλευση. Όταν σχεδιάζουν να αυξήσουν τις στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης για άτομα με αναπηρία, πηγαίνει να δει πώς ζει εκεί το άτομο με αναπηρία μέσα εκεί. Το ίδιο και με τους άστεγους που βρίσκουν σπίτι μέσω του Προγράμματος Στέγαση και Εργασία. Όσο ήμασταν μαζί τον πήραν τηλέφωνο ένας άστεγος που χρειαζόταν φάρμακα, μία άστεγη τρανς που δεχόταν μπουλινγκ σε μια δομή, μία τρανς που δεν είχε αλλάξει το όνομά της στην ταυτότητα, ένα κύριος

από την Πάτρα που το παιδί του είχε καρκίνο και ήταν άνεργος, ένας μετανάστης άστεγος που είχε πρόβλημα με την άδεια παραμονής του. Όπως λέει ο ίδιος, «είναι το προσωπικό μου ενδιαφέρον ότι θα βοηθήσω έναν άνθρωπο, ότι δεν θα κάνω απλώς μια πολιτική». Κι όμως, έχει περάσει όλα τα στάδια, έχει κάνει όλα τα βήματα, διαθέτει επιστημονική γνώση, έχει ρεαλιστική εικόνα για αυτό που συμβαίνει εκεί έξω επειδή είναι άνθρωπος του πεδίου, και ταυτόχρονα έχει το πολιτικό αισθητήριο για να ξέρει τι από αυτά μπορεί να εφαρμόσει πώς, πότε και γιατί.

Είναι απρόβλεπτος και επινοητικός, μου λένε λίγο πολύ όλοι, έχει ένα μυαλό που διαρκώς δουλεύει και συχνά σκέφτεται πράγματα που λες, πώς του ήρθε τώρα αυτό; «Και ασχολείται με πράγματα που κάποιος άλλος δεν θα το έκανε, αυτή είναι μια ειδοποιός διαφορά» καταλήγει μια συνεργάτιδά του συμπληρώνοντας: «Θαυμάζω τον τρόπο που προσεγγίζει τους Ρομά, δεν υπάρχει άλλο πολιτικό πρόσωπο που να έχει τέτοια επικοινωνία μαζί τους, έχει έναν τρόπο να κερδίζει την εμπιστοσύνη τους και έχει πολύ καλή αντίληψη της κατάστασής τους και του τρόπου που σκέφτονται. Πλέον τον εμπιστεύονται κι εκείνοι, τον γνωρίζουν». Μου εξηγεί πως έχει επισκεφθεί σχεδόν όλους τους καταυλισμούς της χώρας, και ότι στις επισκέψεις του σπάει τα πρωτόκολλα μιας τυπικής επίσκεψης ΓΓ και μιλάει πάντα με τις οικογένειες. Της ζητάω να μας πει ένα παράδειγμα από το πεδίο. «Όταν πάει η πολιτεία σε έναν καταυλισμό, συνήθως οι Ρομά στέλνουν έναν άντρα που είναι ο άτυπος εκπρόσωπος της κοινότητας, και μιλάει αυτός, ο ΓΓ όμως φεύγει και περπατάει μόνος του στον καταυλισμό, μπαίνει στις παράγκες, συζητάει με ανθρώπους που τους σταματάει η εκπροσώπηση, βλέπει την πραγματική ζωή. Σε μια τέτοια επίσκεψη, στη Βόρεια Ελλάδα, βλέπει μέσα σε μια παράγκα ένα κορίτσι με κινητικά προβλήματα, ξέρει ότι υπάρχει ρατσισμός εσωτερικά στην κοινότητα, καταλαβαίνει ότι η μάνα ντρέπεται, ότι το κορίτσι το κοροϊδεύουν τα άλλα παιδιά, και αντιλαμβάνεται ότι δεν βγαίνει ποτέ έξω. Πήγε μέσα και το βοήθησε να βγουν μαζί στην αυλή, και μετά έγινε συζήτηση με τους υπόλοιπους για τον ρατσισμό και την ανάγκη συμπερίληψης – ήταν εντυπωσιακό να βλέπεις τη μητέρα και το κορίτσι, το πώς ένιωσαν». Μου εξηγεί ότι το να σπας τη διαμεσολάβηση είναι πολύ σημαντικό ειδικά για τις γυναίκες, πρέπει να τους εμπιστευτούν, είναι πολύ δύσκολο γιατί οι άντρες Ρομά δεν τους επιτρέπουν να έχουν δημόσιο λόγο, «ο Γενικός όποτε πάμε πάντα τις φωνάζει, ελάτε, καθίστε μαζί μας, μιλήστε».

Εντυπωσιάζεσαι από τη δράση του Γιώργου Σταμάτη με όλες αυτές τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, το πώς κάνει τη συμπερίληψη πράξη. Ανάμεσα στους συνεργάτες του είναι και η Άγκαθα Καρρά, δικηγόρος, άτομο με

οπτική αναπηρία. «Είναι σεμνός, έχει όραμα, σε χώρους που οι άλλοι θεωρούν ότι υπάρχει κοινωνικό σκοτάδι εκείνος βρίσκει πάντα το φως και δίνει στον κόσμο μια ελπίδα», θα μου πει ανάμεσα σε άλλα. «Το μόνιμο πρόβλημα που έχει η δημόσια διοίκηση είναι η έλλειψη κινήτρου και καινοτομίας. Ο Γενικός είναι γεμάτος ιδέες, ευφυής άνθρωπος, και είναι σε θέση να τις υλοποιήσει. Φρέσκο παράδειγμα ο θεσμός του προσωπικού βοηθού, που θα είναι καθοριστικός για την υποστήριξη της ανεξάρτητης διαβίωσης των ανθρώπων με αναπηρία, κάποιος που βοηθάει ένα άτομο με αναπηρία να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες ένταξης και συμμετοχής που προσφέρουν οι τοπικές κοινωνίες».

Οι ιστορίες είναι πολλές, όσες και τα αντικείμενα του χαρτοφυλακίου της Γραμματείας. Μια τελευταία, ενδεικτική, μου αφηγείται στενός συνεργάτης του. Τον είχε συνοδεύσει στη Μόρια στην πρώτη μεγάλη κρίση που είχαν γίνει επεισόδια, έχοντας πάει να συνομιλήσει με τους εκπροσώπους των προσφύγων και μεταναστών. «Παρότι υπήρχε ένταση, την ώρα της συνάντησης, μέσα σε μια σκηνή, έδωσε την αστυνομία για να συζητήσει μόνος του με ανθρώπους που ήταν εξαγριωμένοι και που δεν ήξεραν και οι ίδιοι τι ζητάνε», μου λέει, «δεν σου κρύβω πως

© ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΖΕΡΒΑ

φοβήθηκα». Τον άκουσαν και βγήκε άκρη, η κρίση προσωρινά εκτονώθηκε. Μετά από 8 μήνες, όταν κάπκε η Μόρια, πήγαν πάλι, για μία εβδομάδα αυτή τη φορά, ο κόσμος ήταν σε πάρα πολύ δύσκολη κατάσταση όσο φτιαχνόταν εντατικά ο νέος καταυλισμός. Μέσα σε λίγες μέρες όντως μετακινήθηκαν, το ζητούμενο όμως ήταν να πειστούν να μπουν στο Καρά Τεπέ. «Δεν είναι μόνο ότι συντόνισε μια απελπιστική κατάσταση βάζοντας σε μια σειρά το χάος, πέρασε όλες τις μέρες από το πρωί μέχρι το βράδυ βοηθώντας μητέρες και παιδιά που ήταν σε απόγνωση, μιλώντας μαζί τους, τραβώντας κασόνια με πράγματα, κουβαλώντας σάκους στην πλάτη, ποιος το κάνει αυτό;»

Κανείς δεν το κάνει αυτό. Όπως κανείς στη βράβευσή του για τη δράση του από τον Ερυθρό Σταυρό δεν καλεί άστεγους και τρανς, κι όμως ήταν κάτι που μου είπαν οι άνθρωποι που μίλησα μαζί τους, ότι δεν θα ξεχάσουν ποτέ αυτού του είδους την τιμή: «Ξέρεις πώς ξεκίνησε την ομιλία του στη βράβευση στον Ερυθρό; Εδώ βρίσκονται όλοι όσοι θα ήθελα να είναι εδώ. Κι εγώ ήμουν μέσα σε αυτούς! Το φαντάζεσαι; Δεν έχω συγκινηθεί περισσότερο στη ζωή μου».

Η καλοσύνη και η ενσυναίσθηση, η πίστη στην έννοια των δικαιωμάτων ως καθολική αξία που γίνεται πράξη, φτιάχνουν ένα πρότυπο συμπεριφοράς και ένα παράδειγμα που τόσο χρειαζόμαστε σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο. Για αυτό εδώ έχει νόημα να προβάλλουμε πέρα από το θεσμικό έργο και τον άνθρωπο. Στο γραφείο του, καθώς συζητάμε, του λέω ότι αυτές τις μέρες μου συνέβη κάποιες φορές να αναγνωρίζω μέσα μου ένα είδος κοινωνικού αυτοματισμού, έναν ρατσισμό που δεν ήξερα ότι είχα, που έχει να κάνει με τα στερεότυπα που έχουμε, με την έλλειψη ορατότητας των ανθρώπων αυτών, με το ότι δεν τους βλέπουμε. Κι ότι έχει αυτό το χάρισμα να μεταφέρει και στους άλλους το βλέμμα της συμπερίληψης στην πιο ουσιαστική και ανθρώπινή του διάσταση, να δημιουργεί ενσυναίσθηση. «Αυτοί οι άνθρωποι ζουν δίπλα και ανάμεσά μας. Το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι να τους δώσουμε τα χέρια μας και να τους βοηθήσουμε» μου λέει και μου θυμίζει το αγαπημένο του ρητό, που συχνά αναφέρει, μια φράση του Τζον Στάινμπεκ. «Δεν θέλω στο τέλος να πω "Πόσους ανθρώπους είδα στη ζωή μου χωρίς τελικά να τους δω ποτέ;". Το αντίθετο, αυτό που θέλω είναι να δω

Ο Γενικός έχει έναν μοναδικό τρόπο να δίνει σάρκα και οστά στο πιο ευαίσθητο κομμάτι της πολιτικής μιας κυβέρνησης, που είναι η κοινωνική πολιτική, αλλάζοντας ζωές ανθρώπων με ονοματεπώνυμο

όσους περισσότερους μπορώ και να τους βοηθήσω να γίνουν ορατοί. Κοινωνία της συμπερίληψης δεν μπορεί να υπάρξει με αθέατους πολίτες».

Περιεργαζόμαστε τις στοίβες με τα βιβλία που έχει στο γραφείο του. Για το τέλος, του ζητάω να ξεχωρίσει ένα-δυο βιβλία που έχουν ιδιαίτερη σημασία για εκείνον. Δεν το σκέφτεται πολύ, πιάνει ένα του Τζορτζ Όργουελ «Οι άθλιοι του Παρισιού και του Λονδίνου» και μου το δίνει. «Όταν έκανα τη μεταπτυχιακή μου εργασία για τους Αστέγους και την έλλειψη στέγης στα κράτη μέλη της ΕΕ, μου το χάρισε ένας άστεγος λέγοντάς μου "διάβασέ το και θα καταλάβεις". Το διάβασα και κατάλαβα πολλά, μέχρι που τους γνώρισα προσωπικά και κατάλαβα ακόμα περισσότερα». Και μετά πιάνει ένα άλλο με ποιήματα στα αγγλικά, «The Auschwitz Poems», με ποιήματα από κρατούμενους που οι περισσότεροι εξοντώθηκαν, «το πήρα όταν επισκέφθηκα το Άουσβιτς εκπροσωπώντας την ελληνική πολιτεία για να καταθέσουμε –για πρώτη φορά– στεφάνι στην Ευρωπαϊκή Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος των Ρομά, στις 2 Αυγούστου». ●

**Οδοιπορικό με τον Γενικό
Γραμματέα Κοινωνικής
Αλληλεγγύης στα μέρη που
βρίσκουν καταφύγιο οι πιο
ευπαθείς συμπολίτες μας**

Ραντεβού στην Πύλη 7, στο Λιμάνι

Την Παρασκευή το βράδυ κατηφορίζουμε την Πειραιώς με τον Γιώργο Σταμάτη για να πάμε στο Λιμάνι όπου θα μοιράσει συσσίτιο ο Ερυθρός. Οι Πύλες 7, 8 και 9 είναι πιάτσες αστέγων πάνω από πέντε χρόνια, στην αρχή το προφίλ ήταν κυρίως προσφυγικό-μεταναστευτικό, τώρα είναι αμιγώς ελληνικό. Πατί εκεί; «Το Λιμάνι είναι πάντα μια διέξοδος αλλά ταυτόχρονα και ένας εγκλωβισμός, νομίζεις πως είσαι ασφαλής, περνάει κόσμος, υπάρχουν κάγκελα, δεν είσαι στον δρόμο... Αλλά υπάρχουν και άνθρωποι που δεν είναι καλοί, δεν ξέρεις ποιος θα βρεθεί εκεί, κάποιοι επίσης έχουν θέματα με αλκοόλ». Πατί πίνει ο άστεγος; «Μα αν είσαι άστεγος τι θα κάνεις; Δεν είναι μόνο η ζέστη που σου δίνει το αλκοόλ, θέλεις να φύγει το μυαλό». Χτυπάει το τηλέφωνό του, είναι ο Παναγιώτης Σαμπάνης, Πρόεδρος του Συλλόγου Άγιος Αλέξανδρος στον συνοικισμό που σκοτώθηκε ο 16χρονος Ρομά από τις σφαίρες του αστυνομικού. Τους ακούω που συζητάνε. «Ο,τι χρειαστούν πες μου να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε». Όταν κλείσουν, ρωτάω. «Μετά το συμβάν συναντήθηκε η οικογένεια με την ομάδα μου στη Θεσσαλονίκη, οι άνθρωποι είναι προφανώς σε σοκ, υπάρχει το νέο πρόγραμμα Κοινωνικής Κατοικίας για να πάνε σε σπίτι». Συζητάμε πόσο δύσκολο είναι να καταπολεμήσεις τα στερεότυπα, πόσοι από εμάς μπορούμε να συναισθανθούμε τον πόνο αυτών των ανθρώπων, που έχασαν το παιδί τους. «Κι εγώ, που ήμουν στην κηδεία, ήταν σαν να ήμασταν σε γλέντι, έχουν εντελώς άλλους κώδικες». Μπαίνουμε στο μεγαλύτερο Λιμάνι της χώρας, στις αποβάθρες από όπου φεύγουν τα πλοία για τα νησιά. Μου εξηγεί ότι γίνεται ένας αγώνας οι άνθρωποι αυτοί να ενδυναμωθούν, να αποκτήσουν μια εμπιστοσύνη σε σχέση με το κράτος, που έχει χαθεί – μπορεί να παίρνουν ένα επίδομα αλλά μέχρι εκεί. Όταν φτάνουμε ο Γιώργος Σταμάτης φοράει την κόκκινη στολή του Ερυθρού, ως εθελοντής διασώστης - Σαμαρείτης, και μοιράζει φαγητό και κουβέρτες. Τους ξέρει όλους με τα ονόματά τους, τρέχουν πάνω του μικρά παιδιά Ρομά, «κύριε Γιώργο, κύριε Γιώργο...», τα αγκαλιάζει, παίζει μαζί τους – χαρακτηριστική εικόνα, όπως θα μάθαινα στη συνέχεια. Κάποιοι του λένε για θέματα που έχουν, τους απαντάει να τον πάρουν τηλέφωνο από Δευτέρα, σε άλλους δίνει την κάρτα του. Μου εξηγεί πως όταν χρειαστούν κάτι, από το να ανοίξει ο ΟΛΠ την αίθουσα στο πολύ κρύο μέχρι μία αγενή συμπεριφορά κάποιων λιμενικών, του τηλεφωνούν και ό,τι μπορεί να λυθεί λύνεται. Για τους ανθρώπους αυτούς είναι κάτι τελείως πρωτόγνωρο, και ταυτόχρονα μια ασφάλεια, δεν μιλούν με έναν κοινωνικό λειτουργό ή έναν street worker, για πρώτη φορά σκύβει πάνω τους η επίσημη πολιτεία, μέσω του Γενικού Γραμματέα.

Δηλαδή οι άστεγοι φροντίζονται σταθερά από τις οργανώσεις; «Υπάρχουν διάφορα δίκτυα οργανώσεων που

πηγαίνουν κάθε μέρα και προσφέρουν φαγητό, ομάδες εθελοντών που κάνουν street work, ΜΚΟ ή άτυπα δίκτυα εθελοντών, μεμονωμένοι άνθρωποι που μένουν κοντά και προσφέρουν ό,τι μπορούν. Οι Γιατροί του Κόσμου βοηθούν σε ιατροφαρμακευτική περιθαλψη, αν έχει κάποιος μια πληγή να του τη φροντίσουν ή αν χρειαστεί νοσοκομείο. Και η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Πειραιά (ΚΟΔΕΠ), προσπαθεί να τους συνδέσει με τα προγράμματα του Υπουργείου, που είναι το Στέγαση και Εργασία, ή με Ξενώνες, Υπνωτήρια, Κέντρα Ημέρας».

Παίρνουν το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, 200 ευρώ τον μήνα. Ζητούμενο είναι, όπως μου εξηγεί, να μην υπάρχει υπερπροσφορά πραγμάτων όταν δεν υπάρχει ανάγκη – αν του πας φαγητό ενώ ήδη έχει φάει, τι να το κάνει; «Προσπαθούμε να υπάρξει μια όσμωση ανάμεσα στις οργανώσεις ώστε οι πόροι να δαπανούνται με πιο χρήσιμους τρόπους. Έπειτα είναι και το άλλο. Ένας άνθρωπος που είναι άστεγος και του προσφέρεται μια βοήθεια, μέσα του δημιουργούνται αντανάκλαστικά ασφάλειας, σκέφτεται ότι θα έρθει κάποιος να μου φέρει υπνόσακους, κουβέρτες, φαγητό. Από τη στιγμή που βολεύονται σε αυτή την κατάσταση είναι πολύ δύσκολο μετά να φύγουν. Δεν σου λέω να μην προσφέρεις, αλλά χρειάζεται μια λογική κεντρικά σχεδιασμένη». Στον δρόμο της επιστροφής σκέφτομαι αυτόν τον άγνωστο σε εμάς κόσμο, που είναι άγριος όσο και ευθραυστος.

Το επόμενο πρωί, Παραμονή Πρωτοχρονιάς, κατεβαίνουμε ξανά στο Λιμάνι να συναντήσουμε συγκεκριμένους ανθρώπους. Πάλι στο αυτοκίνητο, συζητάμε. Συνήθως, όταν σκεφτόμαστε άστεγους, στο μυαλό μας έρχεται η εικόνα εξαθλιωμένων ανθρώπων που κοιμούνται στην Ερμού και την Πανεπιστημίου, λέω. «Άστεγος δεν είναι πια ο ρακένδυτος», μου εξηγεί, «αυτοί που είναι στον δρόμο είναι τοξικοεξαρτημένοι ή έχουν ψυχιατρικά θέματα, και κάποιοι μετανάστες. Το νέο μοντέλο άστεγου είναι άνθρωποι μεγάλης ηλικίας

Για τους ανθρώπους αυτούς είναι κάτι τελείως πρωτόγνωρο, και ταυτόχρονα μια ασφάλεια. Δεν μιλούν με έναν κοινωνικό λειτουργό ή έναν street worker, για πρώτη φορά σκύβει πάνω τους η επίσημη πολιτεία, μέσω του Γενικού Γραμματέα.

που ανήκαν στη μεσαία τάξη, που έπεσε έξω η επιχείρηση ή άργησε να βγει η σύνταξη, μέχρι να την πάρουν βγήκαν στον δρόμο, αλλά αν παίρνουν χαμηλή σύνταξη ή επίδομα και είναι μόνοι τους πώς θα βρουν σπίτι; Θα μπορούσε να είναι ο πατέρας σου και ο πατέρας μου», μου λέει και η τελευταία του φράση μου εντυπώνεται. «Εύκολα συνηθίζουν στον δρόμο, το θέμα είναι να μη φτάνουμε εκεί». Σε σχέση με πέρσι; «Από πέρσι, που ήρθε στο Λιμάνι η ΠΤΔ και ο πρωθυπουργός, το 70% των αστέγων έχει φύγει και έχει μπει σε υπνωτήρια ή ξενώνες, ή στο πρόγραμμα Στέγαση και Εργασία. Και συνεχίζουμε να είμαστε κάθε μέρα και στην Αθήνα και εδώ, όπου έχει άστεγους συμπολίτες μας, για να βοηθάμε και για να τους ενημερώνουμε να μπουν σε προγράμματα. Να πούμε ότι σε όλο αυτό το έργο που κάνουμε είναι πολύτιμη η στήριξη του ίδιου του πρωθυπουργού και δεν θα σταματήσουμε μέχρι και ο τελευταίος άστεγος συμπολίτης μας να βρει μια στέγη». Παρόλα αυτά, επιμένει, δεν είναι εύκολο έναν άνθρωπο που βιώνει μια κατάσταση αστεγίας, πόσο μάλλον αν είναι σε χρήση, να τον πείσεις να πάει σε σπίτι ή σε ξενώνα. Χρειάζεται πολλή και ομαδική δουλειά, χρήματα –του κράτους και ευρωπαϊκά–, και επίσης τη συνέργεια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών – «αν αυτή η αλυσίδα δεν δουλέψει δεν μπορούμε να έχουμε αποτέλεσμα».

Και με τους άλλους, τους εξαθλιωμένους; «Όποιος είναι στον δρόμο ανήκει στη δικαιοδοσία μου άρα πρέπει να μεριμνήσω. Αλλά όταν υπάρχει πρόβλημα τοξικοεξάρτησης τα πράγματα είναι πολύ δύσκολα, τα προγράμματα είναι συγκεκριμένα, υπάρχουν πλέον το My Athens Hotel, ο Ξενώνας για άστεγους χρήστες που άνοιξε εδώ και ένα χρόνο, ένα δωρόφο κτίριο στο κέντρο. Σε κάποιες περιπτώσεις δεν μπορείς να κάνεις τίποτα άλλο από το να παρέχεις βοήθεια στον δρόμο με κινητές μονάδες, να τους δώσεις φαγητό, κουβέρτες, καθαρή σύριγγα για την ηπατίτιδα και τον HIV, αυτό που λέμε street work».

Οι τακτικές επισκέψεις στο Λιμάνι έχουν δημιουργήσει σχέσεις φιλίας και εμπιστοσύνης με τον Πιώργο Σταμάτη

Στο Λιμάνι έρχονται κυρίως από Δραπετσώνα, Καμίνια, Ταμπουρία, Κορυδαλλό και από τα νησιά. Η ανθρωπογεωγραφία στην κάθε Πύλη είναι διαφορετική, στην 8 τα πράγματα είναι άγρια, ο χρήστης βρίσκει τον χρήστη, συγκατοικούν, στην 7 που πάμε εμείς είναι κυρίως άνθρωποι μιας ηλικίας. Αυτοί που κοιμούνται στην ίδια πύλη γνωρίζονται μεταξύ τους, όσο περνάει ο καιρός εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο. Έχουμε ραντεβού με τον κ. Κώστα Ζ. και τον κ. Κώστα τον καπετάνιο, τους γνώρισα στο χριστουγεννιάτικο γεύμα με τους άστεγους στην Προεδρία. Οι δυο τους συγκατοικούν πλέον σε ένα διαμέρισμα εκεί κοντά, μέσω του προγράμματος Στέγαση και Εργασία. Έχουν φιλική σχέση με τον ΓΓ, ο Πιώργος, όπως τον λένε, κατεβαίνει συνέχεια στο Λιμάνι. Μας καλωσορίζουν, κάποιοι παίζουν τάβλι και κάνουν αστρία με τον Γ. Σταμάτη, ποιος είναι ο πιο καλός. Κάνουν πηγαδάκι και συζητούν μαζί του. «Τα πιο οργανωμένα συστήματα είναι στις εκκλησίες, ο παπάς της ενορίας ξέρει τους πάντες, ποιοι πραγματικά έχουν πρόβλημα... βασίζονται στις κυρίες, ξέρεις ότι στον κορωνοϊό είχαμε θέμα; δεν πήγαιναν να μαγειρεύουν. Η Μητρόπολη Πειραιώς κάνει εξαιρετική δουλειά!».

Ο κύριος Κώστας Ζ. με φωνάζει στην άκρη. Όταν τους γνωρίζεις, φεύγουν από την ανωνυμία, αποκτούν ταυτότητα. Γιατί αυτό κάνει ο αποκλεισμός, τους κάνει αόρατους. Κι αν έχει αξία η κουβέντα μας δεν είναι για την προσωπική του ιστορία, αλλά γιατί καταλαβαίνεις ότι όλοι οι άνθρωποι έχουμε τις ίδιες ανάγκες, φοβόμαστε, χρειαζόμαστε ασφάλεια, θέλουμε συντροφιά. Ξεκινάει εκείνος να μιλάει. ●

Στη Γενική Γραμματεία δίνουν έμφαση στην αντιμετώπιση της αστεγίας.

1 Το Στέγαση και Εργασία είναι από τα πιο σημαντικά προγράμματα, καθώς βρίσκει δουλειά σε ανθρώπους που είναι στον δρόμο και τους βάζει σε σπίτι, το πιο ουσιαστικό βήμα για την ένταξη. Αφορά 800 άτομα για αυτή τη διετία, τα οποία εντοπίζουν οι κοινωνικές υπηρεσίες του δήμου.

2 Το Πρόγραμμα της Κοινωνικής Κατοικίας θα χρηματοδοτηθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης. Θα εφαρμοστεί πιλοτικά σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και αφορά αδιάθετα σπίτια που θα δοθούν προς ενοίκιαση σε ευάλωτα νοικοκυριά, με εισοδηματικά κριτήρια.

3 Το Πρόγραμμα Κάλυψη, μέρος του νέου νόμου που έχει ψηφιστεί για τη Στέγαση, απευθύνεται σε νέες οικογένειες που είναι δικαιούχοι του Ελάχιστου Εγγυημένου εισοδήματος και θα είναι μια συνέχεια του προγράμματος Εστία για τους πρόσφυγες.

Συζητώντας με έναν πρώην άστεγο

«Θα μπορούσε να είναι ο πατέρας σου και ο πατέρας μου»

Πες μου, τι θέλεις να σου πω; Τώρα δεν είμαι άστεγος, αλλά την αστεγία την έχω ζήσει δύο χρόνια. Τα παιδιά εδώ πολλά περισσότερα. Ο ένας 6 χρόνια, ο άλλος 13... Έρχεται μια στιγμή που συνηθίζεις και δεν θες να βγεις. Να ο φίλος μου εδώ, του είπα να έρθει να μείνει στο σπίτι, έχουμε χώρο, αλλά δεν θέλει. Είναι θέμα συνήθειας και πώς θα το πάρει ο καθένας. Αν δεν έβρισκα τον καπετάνιο, ούτε εγώ θα έμπαινα, ξέρεις τι είναι να μπαίνεις σε ένα σπίτι τελείως άδειο; Δεν είναι και το καλύτερο.

— Έχετε δικιο, σπίτι είναι τα πράγματά μας, οι μνήμες, οι άνθρωποι... Κι αν το έβλεπες όταν πρωτοπήκαμε... μια μαυρίλα από την υγρασία, ήταν σε άθλια κατάσταση. Αν δεν ήταν ο Πιώργος, να συντομεύσει κάποιες καταστάσεις, δεν υπήρχε περίπτωση να μπω. Σαν να μου λες, σου χαρίζουμε έναν γάιδαρο και τον κοιτάς στα δόντια. Και άποψη έχω, και κρίση έχω... Τελικά ήρθαν και το βάρανε, παρενέβη ο Πιώργος μέσω του Δήμου κι έγιναν δουλειές. Τώρα χειμώνας είναι, σιγά-σιγά, είμαστε και μεγάλοι άνθρωποι, εγώ στα 63, ο άλλος ο Κώστας στα 76, και τα χρόνια περνάνε. Έχω και μια πάθηση της καρδιάς, δουλεύει στο 1/3, με φάρμακα είμαι, δεν γίνεται τίποτα είνε ο γιατρός.

— Καννίζετε, όμως... Κοίταξε να δεις, όταν φτάσεις σε ένα σημείο, η αστεγία, η καρδιά... αναθεωρείς πολλά, την ίδια σου τη ζωή. Ότι είναι να σου έρθει θα σου έρθει, αν δεν έχεις επιλογές. Όταν δεν έχεις δουλειά είσαι νεκρός, δεν σε ξέρει ούτε ο γιος σου. Καννίζω από 11 χρονών, το είχα κόψει για 2 μήνες αλλά μου έλεγες καλημέρα και ήθελα να σου δώσω μπουνιά, τώρα να τσακώνομαι για το τσιγάρο, δεν λέει.

— Τι εννοείτε είσαι νεκρός; Είσαι ζωντανός-νεκρός, κανείς δεν σε ξέρει και με κανέναν δικό σου δεν θες να έχεις σχέση, είναι ζήτημα αξιοπρέπειας. Κι έπειτα, φαντάσου τώρα, είσαι στο παγκάκι και περνάει ο καθένας και σε κοιτάζει με αυτό το ειρωνικό βλέμμα. Ναι, έχεις τις ευθύνες σου, αλλά για να φτάσεις εδώ κάποιοι λόγοι θα υπάρχουν. Δεν θέλουμε τίποτα, αλλά αυτό το απαξιωτικό βλέμμα σε σκοτώνει. Ούτε και τη λύπηση, δεν μου αρέσει να με λυπούνται.

— Δεν υπάρχει και συμπόνια στο βλέμμα των περαστικών; Άλλο το βλέμμα της συμπόνιας, το καταλαβαίνεις. Εδώ βλέπεις πολλά πράγματα, υπάρχουν άνθρωποι και άνθρωποι.

— Κάθε φορά που βλέπω κάποιον να κοιμάται έξω έχω τέτοιο βάρος, που γυρίζω το κεφάλι και επιταχύνω το βήμα. Κι εγώ όταν βλέπω κάποιον που κοιμάται έξω... Θα σου πω ένα παράδειγμα. Πήγαινα ακόμα σχολείο, κι είχαμε πάει με τους φίλους μου στο Μαρίνα Ζέας. Όταν βγαίνουμε στην Ηρώων Πολυτεχνείου ήταν ένας παππούς στον δρόμο κι έκανε και κρύο, τον έβλεπες που έτρεμε, ο άνθρωπος αυτός όμως είχε περφηάνια. Παιδιά ξηλωθείτε, λέω, και τον πλησιάζω με τρόπο, σε παρακαλώ, πάρε αυτά, δεν είναι τίποτα, ότι μπορούμε. Ο άνθρωπος δάκρυσε, και τότε του είπα, μην κλαις, γιατί δεν ξέρω, μπορεί μεθαύριο κι εγώ να είμαι στην ίδια θέση. Ξέρεις πόσο στενοχωρήθηκα που τον είδα και έτρεμε;

— Το είπατε αλήθεια αυτό; Το είχα πει, 40 χρόνια πίσω. Πού να ξέρεις τι θα φέρει η ζωή; Εγώ είχα τέσσερα μαγαζιά, 24 υπαλλήλους, και πριν με την πρώην σύζυγο, ερχόταν η εβδομάδα και αν έπεφτα κάτω από 500.000 δραχμές ήμουν άρρωστος – η γυναίκα να ξέρεις, ή θα σε φτιάξει ή θα σε καταστρέψει, εμένα με κατέστρεψε. Δεν ξέρεις τι σου επιφυλάσσει το μέλλον. Πού ήξερα ότι μετά από δύο χρόνια θα βρεθώ σε σπίτι; Ή και σε δουλειά ακόμα. Για αυτό σου είπα, η δουλειά σε ανασταίνει. Έχεις δυο δραχμές στην τσέπη, μπορείς να πας να κάνεις αυτό που θέλεις εσύ, άσχετα με το πόσο μικρό ή μεγάλο θα είναι. Είναι πολλά που μπαίνουν στη ζυγαριά. Εύχομαι αυτά που ζω εγώ και οι άλλοι άνθρωποι εδώ πέρα, να μην τα ζήσετε ποτέ.

— Γιατί δεν θέλουν κάποιοι να πάνε σε σπίτι; Είναι θέμα επιλογής, μερικές φορές. Κάποιοι επιλέγεις να ζεις στον δρόμο,

έχεις μια ελευθερία, δεν μπαίνεις στα στενά πλαίσια ενός σπιτιού. Ο καθένας έχει την ιδιοσυγκρασία του, το δικό του σκεπτικό, εκεί δεν μπορείς να πεις τίποτα, το σέβεσαι. Η προσέγγιση που γίνεται στους αστέγους είναι σημαντική, από εκεί και πέρα όμως δεν είναι το θέμα του Πιώργου. Η πολιτεία κάνει αυτά που μπορεί, θα μου πεις όσο περισσότερα τόσο το καλύτερο.

— Πάντως αν δεν έρθει κανείς εδώ να μιλήσει μαζί σας, δεν μπορεί να καταλάβει. Πρώτη φορά πέρσι κατέβηκε η Πρόεδρος της Δημοκρατίας και την τιμά, μετά ήρθε και ο πρωθυπουργός, και μετά ένας υπουργός (σ.σ. Ακης Σκέρτσος). Και του λέει ο Κώστας: όσα και να σου μεταφέρει ο Πιώργος, θα λείπει κάτι, ποιο; Να το δεις εσύ. Αν δεν το δεις ο ίδιος πώς θα κρίνεις, έτσι δεν είναι; Τώρα φαντάσου, βρέχει, χιονίζει... Το καλοκαίρι θα μου πεις εντάξει, τον χειμώνα; Τον περνάς κουκουλωμένος με 500 κουβέρτες. Πού θα πας όλη μέρα με αυτό το κρύο; Και τη νύχτα; Επιλογή δεν έχεις. Εδώ μέναμε. Σακούλες, ρούχα, κουβέρτες, πήγαινα στο Κέντρο Ημέρας στην Αθήνα, κάθε Σάββατο, να κάνω ένα μπάνιο και να πλύνω τα ρούχα μου.

— Γιατί δεν πηγαίνατε να κοιμηθείτε στο Υπνωτήριο; Κοίταξε να δεις, από το υπνωτήριο στις 9 το πρωί πρέπει να φύγεις και να γυρίσεις στις 9 το βράδυ, τις υπόλοιπες 12 ώρες τι θα κάνεις; Υπάρχουν άλλα στάνταρτς εκεί, και υπάρχουν και περιέργοι άνθρωποι, κατάλαβες; Δεν είναι το θέμα μόνο να μπεις σε έναν κλειστό χώρο, δεν μου αρέσει.

— Ενώ εδώ ξυπνάτε με την πσυχία σας... Εδώ ξυπνάς με την πσυχία σου, μπορεί να σηκωθείς να κάνεις μια βόλτα, να πεις έναν καφέ, μετά θα ξαναγυρίσεις να ξανακοιμηθείς, να διαβάσεις, γίνεται λίγο ο χώρος σου, εκεί δεν έχεις τον χώρο σου και είναι περίεργα τα πράγματα. Υπήρχε και ο κορωνοϊός και από ό,τι άκουσα ο άλλος έρχεται πιωμένος... Ενώ εδώ και πιωμένος δεν σε ενοχλεί, ξέρεις ποιος είναι ο καθένας. Κάποιος άλλος μπορεί να σου πει άλλα, από προσωπική εμπειρία σου μιλάω, τώρα εσύ πώς το έχεις βάλει στο κεφαλάκι σου...

— Προσπαθώ να σας συναισθανθώ. Κοίταξε, όσα και να σου μεταφέρω, τη μέρα δεν βλέπεις τίποτα, το βράδυ θα δεις πράγματα, συμπεριφορές... πού μαζεύεται ο κόσμος, πού κοιμάται, την ημέρα παίζουμε τάβλι, χαρτιά, το βράδυ; Το βράδυ είναι δύσκολα, πέ-

φτερις να κοιμηθείς κι έρχονται και σου παίρνουν τα πράγματα – μπορώ να σου πω χίλια δυο. Κοιμάσαι με το ένα μάτι ανοικτό, κατάλαβες; Δεν έχεις ασφάλεια εδώ... Από εκεί πέρα ο καθένας το αντιμετωπίζει όπως μπορεί. Να, δυο τρεις φορές μας κλέψανε, άνοιξαν τα σακβουαγιάζ και πετάξαν τα χαρτιά μας... Από το τίποτα μπορεί να γίνει φασαρία, ένα βλέμμα περιέργου μπορεί να φέρει μεγάλη αναστάτωση. Εδώ τα πράγματα δεν είναι νορμάλ, βράδυ δεν θα έρθεις ποτέ μόνη σου, και όχι μόνο γυναίκες, κατάλαβες; Κάποιοι να σε συνοδεύει, μπορεί να σου την πείσουν χίλιο δυο. Υπάρχουν πρεζάκηδες, υπάρχουν εκείνοι, οι άλλοι... μπορεί να σε ληστέψουν το πιο απλό.

— Εσείς δεν είστε άστεγος, πια. Και μετά τα δύο χρόνια που διαρκεί το πρόγραμμα; Αυτή τη στιγμή, δόξα τω Θεώ, έχω μπει στο σπίτι. Υπάρχει και παράταση που έχουν πει, αλλά στα δύο χρόνια... ποιος ζει, ποιος πεθαίνει. Ότι φέρει ο καιρός. Κοίτα, είμαι 63, το μέλλον μου ποιο είναι; Θα κάνω σάλτα να ξανακάνω επιχειρήσεις, στιδήποτε; Ποιος θα βρει τα κουράγια; Ή θα κάνω οικογένεια; Δεν έκανα εδώ και 26 χρόνια που χώρισα από την πρώην γυναίκα μου. Για αυτό σου λέω, αναθεωρείς πολλά.

— Και το καλοκαίρι έτσι είστε, μέσα στον κόσμο; (μετράει τα πλοία) Από εδώ φεύγουν 7 πλοία, χαμός γίνεται. Έτσι είμαστε και το καλοκαίρι, πώς θα αλλάξεις, απλώς τα ρούχα μας είναι μαζεμένα να μη φαίνονται, για να μη δίνουμε δικαιώματα. Το να μαζέψεις τις κουβέρτες δεν είναι πρόβλημα, μόνο όταν θα βγει ένα γενικό και θα σου πει πρέπει να φύγετε, εκεί είναι το πρόβλημα το μεγάλο, και πού θα πας. Και εκεί θα πάει μέσω εισαγγελείας. Υπάρχουν πολλοί παράμετροι... αυτά... δεν έχω να πω τίποτα άλλο, Δημητρώλα μου. ●

Παραμονή Πρωτοχρονιάς πρωί, σε ένα καφέ, συζητώντας για τους Ρομά

Είναι Παραμονή Πρωτοχρονιάς και έχουμε δώσει ραντεβού σε ένα καφέ στο κέντρο της πόλης για να ξεκινήσουμε τη συνέντευξη, πριν κατεβούμε στο λιμάνι. Στη γωνία ένα ζευγάρι Ρομά έχει στήσει έναν πάγκο με χριστουγεννιάτικες ανθοδέσμες από γκι για το σπίτι, είναι τόσο όμορφη η εικόνα. Έρχεται η Δημοτική Αστυνομία, τους βλέπω που αρχίζουν να μαζεύουν. Προφανώς δεν έχουν άδεια, και προφανώς ο νόμος λέει ότι απαγορεύεται να πουλάνε χωρίς άδεια, όμως δεν θα μπορούσαν να τους αφήσουν μια τέτοια μέρα; Οι Ρομά είναι στην αρμοδιότητα του Γενικού Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αναπόφευκτα σχολιάζουμε το περιστατικό. «Αν τους διώξεις θα πάνε αλλού, ένα μεροκάματο πάνε να βγάλουν, άσ' τους μέρες που είναι...» Σηκώνεται, μιλάει μαζί τους και με τους αστυνομικούς, δεν βγαίνει κάτι, αγοράζει ένα μέρος του εμπορεύματός τους και μας το φορτώνουν στο αυτοκίνητο, μαζί με κάτι άλλες σακούλες με δωράκια που είναι για τα Υπνωτήρια που θα πάμε αργότερα. «Δεν τους θέλουμε τους Ρομά», του λέω, «είναι και ταξικό». «Προσωπικά δεν αντέχω την αδικία και τον πόνο του άλλου. Το να μην μπορώ να βοηθήσω είτε ως κράτος είτε ως άνθρωπος, γιατί υπάρχουν μερικά πράγματα που είναι δομικά, συστημικά».

Είναι πολύ δύσκολο να καταπολεμήσουμε την προκατάληψη που έχουμε για τους Ρομά, επιμένω. «Είναι. Αλλά είναι Έλληνες πολίτες. Γιατί να έχουμε διαφορετικές κατηγορίες Ελλήνων πολιτών; Είναι πολύ διαφορετικοί από εμάς, έχουν άλλους πολιτισμικούς κώδικες και συχνά παραβατικές συμπεριφορές... Γιατί όμως; Ζουν μέσα στη φτώχεια. Εσύ πώς θα αντιδρούσες αν ήσουν μανά με 5 παιδιά, που θα σε είχαν παντρεύει από τα 15 σου, και στο σπίτι σου δεν θα είχες νερό, αποχέτευση και ρεύμα; Και δεν θα μπορούσες και λόγω κάποιων αναχρονιστικών εθίμων να ενταχθείς στην κοινωνία. Τι θα έκανες; Δεν θα έπαιρνες τα γκνυ να τα πουλήσεις; Θα μου πεις, κι ο άλλος που πληρώνει την άδεια; Κι αυτός την οικογένειά του ζει... Ωραία, για αυτό λέμε ότι πρέπει να υπάρχει κοινωνική δικαιοσύνη για όλους.

Το θέμα είναι ότι και αυτοί πρέπει να είναι μέρος, αυτό προσπαθώ κι εγώ, της οποίας ανάπτυξης... Για αυτό βγήκε το πρόγραμμα για τους Ρομά στην Περιφέρεια Αττικής, 1,5 εκατομμύριο ευρώ, με 15.000 ευρώ για τον καθένα για να φτιάξει τη δική του επιχείρηση. Πόρτα-πόρτα θα πάμε για να τους πείσουμε ότι το κράτος τους δίνει τη δυνατότητα να βγουν από αυτή τη φτώχεια». Τι χρήματα είναι αυτά; «Είναι από το ΕΣΠΑ, θα μπορούσαν να έχουν αξιοποιηθεί και από την προηγούμενη κυβέρνηση, γιατί δεν το κάνανε;» Γιατί; «Δεν ξέρω. Γιατί δεν αξιοποίησαν τα λεφτά που προβλέπονταν για να φτιαχτεί ξενώνας και υποστηριζόμενα δωμάτια για ΛΟΑΤΚΙ και τρανς άτομα άστεγα που χρειάζονται ειδική στήριξη; Γιατί δεν το έκαναν, αφού είναι ευαίσθητοι και κατηγορούν αυτή την κυβέρνηση για αναλγησία; Εμείς το κάναμε. Είμαστε καλύτεροι άνθρωποι; Όχι, απλά αυτή είναι η δουλειά μας. Δεν υπάρχει ευαισθητόμετρο, είτε τα κάνεις τα πράγματα είτε όχι».

«**Πάντως από τη γωνία εδώ** τους διώξαμε τους Ρομά, δεν πουλάνε εδώ που πίνουμε τον καφέ μας» του λέω. «Τους "διώξαμε" αλλά όσο δεν γίνεται η κοινωνία μας συμπεριληπτική για να βρουν δουλειές τους κάνουμε παραβατικούς. Επιμένω όμως, μιλάμε όμως για Έλληνες πολίτες. Μπορεί να έχουν ιδιόρρυθμο χαρακτήρα, αναχρονιστικά χαρακτηριστικά, στην κοινότητά τους όμως νιώθουν ασφάλεια. Εγώ έχω στο γραφείο μου και δυο παιδιά Ρομά που έχουν σπουδάσει, για να κάνουν πρακτική, γιατί όχι; Να συμμετέχουν στη δημόσια διοίκηση, να δουν πώς δουλεύει. Πριν

δυο εβδομάδες πήγα στο Κόσοβο, πιο πριν στη Σλοβακία, προσπαθώ να βρω καλές πρακτικές. Στο Κόσοβο βάζουν τις γυναίκες Ρομά να πλέκουν για να πουλάνε αυτά που φτιάχνουν, βέβαια και εκεί σε συνθήκες ακραίας φτώχειας ζουν, και στη Ρουμανία και στη Γαλλία το ίδιο.

Εσείς τι κάνετε για τους Ρομά; «Εμείς προσπαθούμε να εξαντλήσουμε όλους τους ευρωπαϊκούς πόρους και τους πόρους του κράτους και να τους αξιοποιήσουμε σε όλα τα προγράμματα. Στο κομμάτι της συμπερίληψης, στο κομμάτι της πρόσβασης στα σχολεία, της καταπολέμησης των πρώιμων γάμων, της ανάπτυξης της απασχολησιμότητας, της δημιουργίας των δικών τους επιχειρήσεων... Γιατί οι άνθρωποι έτσι γίνονται ορατοί. Αν δεν δώσεις τα εργαλεία δεν μπορείς να σπάσεις τα γκέτο. Πρέπει να τους δώσεις τη δυνατότητα να πάνε τα παιδιά στο σχολείο, να έχουν πρόσβαση στην ενισχυτική διδασκαλία». Ακούγεται ότι τα στέλνουν για να παίρνουν τα επιδόματα, ενώ στην πραγματικότητα τα στέλνουν να ζητιανεύουν. «Η εκπαίδευση, η μόρφωση, είναι δικαίωμα για κάθε παιδί. Υπάρχει τρόπος να το ελέγξεις αυτό, τώρα έχουμε συνδέσει τα επιδόματα με το σχολείο και μάλιστα με την επιμελή φροντίδα. Υπάρχουν λόγοι για τις προκαταλήψεις μας. Αλλά πρέπει να το καταλάβουμε. Σε μια δημοκρατική κοινωνία η συμπερίληψη δεν αφορά μόνο έναν τύπο ανθρωπίνων δικαιωμάτων – αφορά και τα άτομα τρίτης ηλικίας, τα άτομα με αναπηρία, τους αστέγους, τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, τους Ρομά, τους ανθρώπους που είναι στη χρήση και αυτούς που θα βγουν από τη φυλακή, όλοι αυτοί πρέπει να έχουν δικαίωμα την επόμενη μέρα. Αν δεν δίνεις ευκαιρίες ως κράτος, δημιουργείς κοινωνικό αποκλεισμό και αυτό δεν είναι καλό για τη δημοκρατία. Προφανώς εμείς ως κυβέρνηση δεν θα επενδύσουμε στο να εκμεταλλευτούμε εύλωτους ανθρώπους γεμίζοντας λεωφορεία για να τους πάμε να ψηφίσουμε ή οτιδήποτε άλλο. Όμως έχουν δικαίωμα όλοι να συμμετέχουν στη δημοκρατία μας, με τα μπρος και τα πίσω, κι ας μην είναι πάντα εύκολο».

Σε προσωπικό επίπεδο, έχει βαφτίσει 6 παιδιά Ρομά. Γιατί; «Μου ζήτησαν τα παιδιά να γίνουν χριστιανοί, τα γράφουμε στο σχολείο, ρωτάω για τις επιδόσεις τους, τους κάνω δώρα στις γιορτές, κανονικός νονός». Σε επίπεδο θεσμού, έχει συντάξει την καινούρια Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030, με την ενεργό συμμετοχή αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των ίδιων των Ρομά η οποία στηρίζεται σε τέσσερις πυλώνες, που αφορούν: την πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά, την ισότιμη πρόσβασή τους σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση), την καταπολέμηση των στερεοτύπων και διακρίσεων εις βάρος τους και την προώθηση της πολιτικής συμμετοχής τους. Η ΓΓ μέσω της νέας ΕΣ-ΚΕ Ρομά δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ενδυνάμωση και τη συμμετοχή των γυναικών και κοριτσιών Ρομά, καθώς και στη συστηματική διαβούλευση με εκπροσώπους των Ρομά και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Συγκεκριμένα για τις γυναίκες Ρομά τρέχουν ήδη προγράμματα μικρών επιχειρήσεων, δράσεις ενδυνάμωσης και ανάδειξη θετικών προτύπων, π.χ. έχει γίνει ένα δικτυο με νέες γυναίκες ρομά που μπορεί να λειτουργήσουν πολλαπλασιαστικά για τις υπόλοιπες.

Πόσοι είναι οι Ρομά στη χώρα μας; Με βάση την τελευταία καταγραφή, που συντόνισε η Γενική Γραμματεία, είναι 117.000, εκ των οποίων οι περισσότεροι μένουν σε καταυλισμούς και κάποιοι είναι πλήρως ενταγμένοι στον κοινωνικό ιστό. ●

Επόμενη στο Υπνωτήριο

Είναι αλλιώς να μυρίζουν το φαγητό την ώρα που μαγειρεύεται και να περιμένουν στο τραπέζι να φάνε, νιώθουν έτσι πώς είναι μια κοινωνική ζωή – αν τους δίνεις ένα ταπεράκι στο παγκάκι, τους μονιμοποιείς στη φτώχεια.

Το οδοιπορικό μας με τον Γιώργο Σταμάτη συνεχίζεται στα «Υπνωτήρια», κάποιοι άστεγοι δεν τα προτιμούν, αλλά πολύς κόσμος βρίσκει εκεί καταφύγιο. Είναι δο-

μές άμεσες φιλοξενίας που λειτουργούν μόνο κατά τη διάρκεια της νύχτας και καλύπτουν επείγουσες ανάγκες όσων διαβιούν στο δρόμο. Παρέχουν υπηρεσίες διανυκτέρευσης, αλλά και ατομικής φροντίδας και υγιεινής, ψυχοκοινωνικής στήριξης, σίτισης, νομικής συνδρομής, συμβουλευτικής, υγείας και κοινωνικής επανένταξης. Ένα από τα Υπνωτήρια που επισκεφτήκαμε ήταν της UNESCO στον Πειραιά. Εκεί μας περίμενε η **Σέρι**, τρανς άστεγη, την οποία είχε πάρει ο Γιώργος Σταμάτης από την προηγούμενη για να κανονίσει να μιλήσω μαζί της. Όταν φτάνουμε τον αγκαλιάζει και τον φιλάει – θερμάτατη και εδώ η υποδοχή από όλους. Ο ΓΓ μου συστήνει τον κ. **Γιάννη Μαρωνίτη**, πρόεδρο της UNESCO Πειραιώς και Νήσων, ο οποίος μας ξεναγεί στην κουζίνα, όπου μόλις έχουν γευματίσει με το γεύμα της Παραμονής – όλο το πρωί μαγειρεύανε. Συχνά πηγαίνει και ο Γιώργος Σταμάτης και συμμετέχει στην παρασκευή των γευμάτων και στο σερβίρισμα.

Είναι μία καθετοποιημένη δομή 2.500 τ.μ. 6 ορόφων, με δύο εστιατόρια, μία σύγχρονη κουζίνα, δύο χώρους υπνωτηρίων των 65 κλινών, ένα χώρο για το προσωπικό, δύο ιατρεία, πολιτιστικό κέντρο για σεμινάρια και εκδηλώσεις. Δεν παίρνουν χρήματα, μόνο είδη, τρόφιμα και διάφορα αναλώσιμα. Ο κ. Μαρωνίτης μας εξηγεί ότι ο χώρος χρηματοδοτείται από ένα πρόγραμμα ΕΣΠΑ της Περιφέρειας Αττικής για τη μισθοδο-

Εδώ βρίσκουν καταφύγιο άνθρωποι με δύσκολες ιστορίες, ο στόχος πάντα είναι να βρουν δουλειά και να συνεχίσουν τη ζωή τους

άση, στο στη Μυκάλης

σία και τις ασφαλιστικές εισφορές των 60 περίπου εργαζομένων – κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, θεραπευτές, μάγειροι, καθαριστές, νοσηλεύτριες, γιατροί, φαρμακοποιοί. «Ελάτε λίγο να σας ξεναγήσω στους πάνω χώρους, τον γενικό γραμματέα, τον αγαπημένο μας φίλο κύριο Σταμάτη τον ξερουν όλοι». Μας πηγαίνει στον πρώτο όροφο που λειτουργεί το Κομμωτήριο. Μια κοπέλα βάφει τα μαλλιά της και μια άλλη μόλις έχει κουρευτεί. Στον δίπλα χώρο, πλυντήριο, λουτήρας, παπουτσοθήκες, τουαλέτες και πιο δίπλα το δωμάτιο που κοιμούνται. Ποιοι μένουν εδώ; «Άνθρωποι κατεστραμμένοι οι περισσότεροι, και συνήθως η αιτία είναι ο ίδιος τους ο εαυτός, οι εξαρτήσεις τους. Οι γυναίκες είναι πιο ευάλωτες. Κάποιοι είναι αμφιλεγόμενοι σαν χαρακτήρες – οι άνθρωποι είναι θυμωμένοι, θέλει πολλή δουλειά για να τους επαναφέρει στην κανονική ζωή. Το προσπαθούμε όμως, έχουμε πολύ καλό επιστημονικό προσωπικό, και όταν οι εξαρτήσεις είναι βαριές έχουμε συνεργασία με τον Οκανά. Αλλά εμένα η αρχή μου είναι να μη φύγει κανείς, κι αν φύγει να πάει κάπου καλύτερα».

Ο στόχος πάντα είναι να μην ιδρυματοποιηθούν, να βρουν δουλειά. «Το θέμα είναι να τους κάνουν σεμινάρια, να έρθουν σε επαφή με φορείς που μπορούν να τους βρουν δουλειά. Για τις γυναίκες έχουμε και μια σχολή κοπτικής ραπτικής η οποία έχει πάει απίστευτα καλά, έχουμε αποκαταστήσει πάνω από 200 γυναίκες». Οποιοσδήποτε μπορεί να βρει εδώ καταφύγιο. «Εδώ είναι Πειραιάς, σταυροδρόμι... ένας άστεγος δεν έχει διεύθυνση, τι θα τους πεις, δεν σε παίρνω;» συμπληρώνει ο Πρόεδρος.

Τους αφήνω και πάω να μιλήσω με τη Σέρι.

Με τη Σέρι μιλάμε σε ένα από τα τραπέζια της Τραπεζαρίας, που είναι το γραφείο της

Πώς είναι να είσαι τρανς και άστεγη;

Την είχε πάρει ο Γενικός τηλεφωνο την προηγούμενη μέρα και της είχε πει ότι ήθελα να της μιλήσω. Είναι γλυκύτατη. Φωτεινός άνθρωπος, παρά τα όσα έχει περάσει. Καθόμαστε σε ένα τραπέζι, εκεί που έχει το λάπτοπ της και μελετάει. Της ζητάω να μας πει την ιστορία της.

«Είμαι άστεγη από τον Μάιο του 2016. Και αυτό συνέβη όταν στα 42 μου αποφάσισα να δω τι μου συμβαίνει. Να συστηθώ. Είμαι η Σέρι και είμαι μία ίντερσεξ, διεμφυλική γυναίκα, δηλαδή γεννήθηκα με χαρακτηριστικά που με κατατάσσουν ανάμεσα στα δύο φύλα. Συγκεκριμένα, γεννήθηκα με πρωτογενή γεννητικά όργανα αρρενος και για αυτό καταχωρήθηκα ως αγοράκι. Στην εφηβεία αναπτύχθηκε το στήθος μου, επειδή όμως ήμουν παχύ παιδάκι δεν καταλάβαινε κανείς ποτέ τι συμβαίνει. Εγώ το ένιωθα από τα 4 μου, και ήμουν φοβισμένη. Γεννήθηκα στη Νίκαια και έμεινα στον Κορυδαλλό για 30 χρόνια. Μεγάλωσα σαν αγόρι έχοντας μια δεύτερη, κρυφή ζωή, σε ένα αυστηρό περιβάλλον, όπου ποτέ δεν τόλμησα να πω ότι χρειάζομαι βοήθεια. Στα 42 μου πήρα απόφαση να το ψάξω μόνη μου. Με τη βοήθεια των γιατρών άρχισα να καταλαβαίνω, να τακτοποιούνται οι έννοιες, αυτό που ένιωθα μέχρι τότε είναι ότι κάτι κάνω λάθος, ότι φταίω, είχα εσωτερικευμένη τρανσφοβία, ομοφοβία... Όταν λοιπόν είπα ότι πρέπει επιτέλους να ζήσω σε αρμονία με το σώμα μου, αντιμετώπισα σφοδρή αντίδραση. Είχα βέβαια βουτήξει για τα καλά στην κατάθλιψη. Από τότε δεν ξαναδείδα την οικογένειά μου, μόνο η αδερφή μου με έχει προσεγγίσει και πια έχει αποκατασταθεί η δική μας σχέση και με την οικογένειά της. Με τη μαμά μου όχι, και ούτε και θα ήθελα. Η φυλομετάβασή μου άρχισε το 2018, με κάποια λείζερ, κάποιες μικρές αισθητικές παρεμβάσεις, και έχουμε φτάσει σήμερα σε πολύ καλό αποτέλεσμα, δηλαδή με βλέπω στον καθρέφτη και μου χαμογελάω. Δεν έχω κάνει επέμβαση στα γεννητικά όργανα, δεν καλύπτεται από το δημόσιο ούτε καν η πιο απλή, ορχεκτομή, που πρέπει να την κάνω για να πετάξω τις μισές ορμόνες από πάνω μου διά βίου, να μην τις έχω ανάγκη. Δεν είναι αισθητικού τύπου αυτές οι επεμβάσεις.

Ξαφνικά βρέθηκα στον δρόμο, χωρίς χρήματα, χωρίς σχέδιο, καταχωρημένη ως άνδρας. Δόξα τω Θεώ αναγκάστηκα μόνο μία νύχτα να κοιμηθώ στον δρόμο, έξω από μία εκκλησία, στα μάρμαρα, γιατί εκεί ένιωσα ασφάλεια, ήταν όμως πολύ τραυματικό – κάποια στιγμή ένιωσα μια σκιά, ήρθαν να δουν αν είμαι τοξικομανής ή αν έχω πεθάνει και εγώ νόμιζα πως ήρθαν να με κλέψουν, πετάχθηκα και έμεινα άγρυπνη. Στο Υπνωτήριο ήρθα μετά από μια εβδομάδα, κάποιος γνωστός μου από την εκκλησία ήξερε τον κύριο Μαρωνίτη, ο οποίος κανόνισε να έρθω στη δομή. Έχω περάσει πολλά, και ευχαρίστα και δυσάρεστα, τα δυσάρεστα έχουν να κάνουν με το μπουλινγκ, ζούμε σε στον ίδιο χώρο με πολύ κόσμο και αναπόφευκτα κάποιοι δεν με αποδέχονται. Καταλαβαίνω ότι δεν θα αρέσω σε όλο τον κόσμο, αλλά μακάρι να μπορούσαμε να συμβιώνουμε αρμονικά, να συνυπάρχουμε. Έχω κάνει και φίλους, παρέες, έχω ανθρώπους.

Αυτή τη στιγμή, έχω καταφέρει να απαλλαγώ από χρόνια κατάθλιψη, δυσθυμία τη λέει ο γιατρός μου επειδή είναι πιο ήπια, δεν περνάω ακραίες φάσεις εξαιτίας της δυσφορίας φύλου. Με τη βοήθεια της ψυχολόγου, που είναι ο φύλακας άγγελός μου, αποφάσισα να ξαναπάρω τη ζωή μου στα χέρια μου, πώς; Λέω τι πρέπει να κάνω για να ξαναβγώ δυναμικά στη ζωή, πώς

θα βγω στην αγορά εργασίας, χρειάζομαι κατάρτιση, πρέπει να έχω κάτι στα χέρια μου που θα μου επιτρέψει να χτυπήσω μια πόρτα. Έτσι άρχισα να σπουδάζω. Είμαι δευτεροετής σπουδάστρια στα δημόσια ΙΕΚ της ΔΗΠΑ, στο Αιγάλεω, στην ειδικότητα τεχνικός εφαρμογών πληροφορικής, δηλαδή θα βγω προγραμματίστρια. Οι βαθμοί μου είναι πολύ καλοί, αλλά κυρίως με εκτιμούν για όσα υλοποιώ στο αντικείμενό μου».

Μου τα λέει σχεδόν μονορούφι. Έχει μια άνεση στην επικοινωνία, ή μάλλον, έχει ανάγκη να τα βγάλει από μέσα της. Ρωτώ αυθόρμητα:

Τι είναι πιο δύσκολο, η αστεγία ή το να είσαι τρανς; «Δεν τα έχω δοκιμάσει χώρια, για να δω πώς είναι. Από την πρώτη μέρα που δήλωσα την ταυτότητά μου, την ίδια στιγμή βρέθηκα στον δρόμο. Αυτό που μπορώ να πω με σιγουριά είναι ότι έχω έναν πολλαπλασιαστική δυσκολίας που δεν μπορεί να φανταστεί άνθρωπος. Δηλαδή, η αστεγία είναι τρομερή, δεν μπορεί να συμβεί κάτι πιο δύσκολο στη ζωή ενός ανθρώπου από το να ζει στην ανασφάλεια, να μην ξέρει κυριολεκτικά τι του ζημερώνει. Να προσθέσουμε σε αυτό ότι είμαι γυναίκα, που πολλαπλασιάζει τη δυσκολία και τους κινδύνους, και πάνω εκεί ότι είμαι μία διεμφυλική γυναίκα, με ό,τι άλλους κινδύνους έχει και με τις συμπεριφορές που καλούμαι να αντιμετωπίσω. Οπότε, νομίζω ότι η διεμφυλικότητα είναι πιο δύσκολη γιατί η αστεγία θα τελειώσει, θα φροντίσω εγώ να τελειώσει με ό,τι μπορέσω να κάνω, και με τους ανθρώπους που είναι γύρω μου – ό,τι έχω καταφέρει είναι γιατί υπάρχει μια ομάδα που με έχει αγκαλιάσει, που λύνει τα προβλήματα γύρω μου, κι εγώ μπορώ να αφοσιωθώ στα μαθήματά μου, για αυτό έρχονται και τα δεκάκια. Το άλλο όμως είμαι εγώ, δεν θα τελειώσει ποτέ, εκεί ένας τρόπος μόνο υπάρχει, να αλλάξουν οι νοοτροπίες».

Φαίνεται δυνατή όμως... «Αναγκάστηκα να γίνω, είμαι πολύ εύθραυστη, και μάλιστα όταν νιώσω απειλή βγάζω απίστευτη αντίδραση και νεύρο, για να κρύβω τον φόβο μου περνάω στην αντεπίθεση επειδή μέσα μου τρέμω. Έχω περάσει τόσο δύσκολα που αν δεν υπήρχαν άνθρωποι δίπλα μου, να καλή ώρα (μου δείχνει τον Γιώργο Σταμάτη, που κάθεται στο διπλανό τραπέζι)... Μπορώ να πω κάποια πράγματα για εκείνον;»

Να πεις. «Καταρχάς είναι φίλος μου, ξεχνάω ότι είναι Γενικός Γραμματέας, έχουμε χτίσει μια τέτοια σχέση που δεν γίνεται. Κάθε φορά που βρέθηκα σε ανάγκη όχι μόνο ήτανε δίπλα μου αλλά έδωσε λύση άμεσα. Του είχα στείλει μείλ ένα βράδυ που του έλεγα ότι σε 3 μέρες είμαι στον δρόμο και δεν έχω plan b, και η απάντηση ήρθε σε ένα λεπτό, «δεν θα βρεθείς στον δρόμο, θα μιλήσουμε και θα βρούμε λύση». Το πρώτο που ξυπνήσα ήταν όλα λυμένα. Δεν με έχει εγκαταλείψει ποτέ. Είναι τόσο σεμνός. Με την ίδια ευκολία που μιλάει με τους υπουργούς μιλάει και με μας, σαν να είναι ένας από εμάς.

Τον γνώρισα το 2018, είχε έρθει στο Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών, σε μία ημερίδα για την ημέρα τρανς μνήμης, που τιμούμε τα θύματα που έχουν δολοφονηθεί εξαιτίας της ταυτότητας του φύλου τους. Έχει παρευρεθεί δύο χρονιές ως εκπρόσωπος της κυβέρνησης και χαιρετήσε την εκδήλωση, και θυμάμαι στην ολοκλήρωση της ομιλίας του, είπε, εύχομαι να είμαι εγώ ο πρώτος που θα προσλάβω ένα διεμφυλικό άτομο. Τότε είπα από μέσα μου: εγώ θα είμαι πρώτη! Αν και τώρα, για να πω την αλήθεια, έχω στοχεύσει το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης γιατί εκεί χτυπάει η καρδιά του προγραμματισμού. Και να μη γίνει, ο στόχος είναι ένας, να μπορέσω να σταθώ στα πόδια μου και να μη χρειαστεί να επιστρέψω. Αν είναι να γυρίσω πίσω, καλύτερα να μη φύγω ποτέ».

Περιγράψε μας τη ζωή σου σε 5 μόνο λέξεις.

«Το έχω! Εκεί-που-δεν-το-περιμένεις! Αυτό είναι όλη μου η ζωή. Οπότε μπορεί αύριο που συζητάμε να γίνει κάτι πολύ καλό, ή εκεί που νομίζω ότι όλα θα φτιάξουν να μη γίνει τίποτα. Έχω αισιοδοξία».

Ο Γιώργος Σταμάτης κάθεται δίπλα με τον κύριο Μαρωνίτη, «είμαστε περήφανοι για τη Σέρι, είμαι σίγουρος ότι θα τα καταφέρει!». Η Σέρι μέχρι να βρει δουλειά έχει τα χρήματά του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, 200 ευρώ. Και έχει θάρρος και αξιοπρέπεια. Έχει περάσει πολύ δύσκολα, έχει αντιμετωπίσει επιθετικές συμπεριφορές, αλλά στάθηκε άξια και ελπίζει για το καλύτερο. Τώρα στο Υπουργείο ετοιμάζουν μία στέγη υποστηριζόμενης διαβίωσης για λοάκι άτομα σαν τη Σέρι, που τους διώχνουν από το σπίτι και μένουν στον δρόμο επειδή εκφράζουν τη διαφορετικότητά τους. Η ιδέα είναι να υπάρχει ένας χώρος στέγης και ψυχοκοινωνικής στήριξης για αυτούς τους ανθρώπους μέχρι να ορθοποδήσουν. Α

ΜΑΡΤΑ ΜΕΣΑΡΟΣ

Μια κινηματογραφική εμπειρία που δεν πρέπει να χάσει κανένας σινεφίλ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΟΘΕΤΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΥΓΓΑΡΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΙΝΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΪΜΑΚΗ

«Το να θέλει μια γυναίκα να γυρίσει ταινίες ήταν ανέκδοτο. Όλοι οι άντρες γέλαγαν μαζί μου». Η παραπάνω φράση της πρωτοπόρου **Μάρτα Μέσαρος** είναι μία από τις πολλές που θα κρατήσετε καλά φυλαγμένη στη μνήμη σας για αρκετό καιρό αφού του παρακολουθήσετε κάποια ταινία της στο αφιέρωμα που διοργανώνει για την κινηματογραφική διαδρομή της η Ταινιοθήκη της Ελλάδος και η Ταινιοθήκη της Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης και το Εθνικό Κινηματογραφικό Ινστιτούτο της Ουγγαρίας.

Η Μάρτα Μέσαρος έκανε το σκηνοθετικό ντεμπούτο της στις μυθοπλασίες μεγάλου μήκους σε ηλικία 37 ετών στα τέλη των 60ς με το **«Κορίτσι» («The day has gone»** ή **«The girl»** όπως είναι γνωστότερη σήμερα η ταινία) παρότι ασχολιόταν από τα μέσα των 50ς με τα ντοκιμαντέρ και τις μικρού μήκους ταινίες. Το στιβαρό φιλμ έκανε μεγάλη αίσθηση στην Ουγγαρία καθώς η ιστορία του είναι βασισμένη στο χαρακτήρα μιας γυναίκας, της Έρσι, που είναι μεγαλωμένη σε ορφανοτροφείο, διώχνει τη μοναξιά της με περιστασιακές σχέσεις κι αναζητά τη βιολογική της οικογένεια. Τον πρωταγωνιστικό ρόλο κρατά η **Κάτι Κόβακς**, μία από τις πιο δημοφιλείς τραγουδίστριες της Ουγγαρίας.

Για σχεδόν μισό αιώνα η Μέσαρος δεν έπαψε στιγμή να υπηρετεί την έβδομη τέχνη με έργα που δοκιμάζουν τις αντοχές και τα όρια ηθικής της κοινής γνώμης. Μόνιμη πυξίδα της «κάποιες κοινότητες ιστορίες με πρωταγωνίστριες γυναίκες» καθώς εκείνο που την ενδιαφέρει είναι να δείχνει τα πράγματα μέσα από τη γυναικεία ματιά. Η ταινία **«9 Μήνες»** του 1976 είναι η πρώτη ταινία στην ιστορία του κινηματογράφου που απεικονίζει με ρεαλισμό τη γέννηση ενός μωρού, κάτι που προκάλεσε αντιδράσεις στη χώρα της αλλά κέρδισε την εκτίμηση της διεθνούς κριτικής. Η ηθοποιός **Λίλι Μονόρι** ήταν έγκυος κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων και επέτρεψε την κινηματογράφιση της γέννησης του γιου της ύστερα από επιθυμία της Μέσαρος. Στους **«Κληρονόμους»** του 1980, που ήταν υποψήφια για τον Χρυσό Φοίνικα, η Γαλλίδα star **Ιζαμπέλ Ινέρ** πρωταγωνιστεί στην ερωτική ιστορία ενός ιψενικού τρίγωνου που σχηματίζεται στα μέσα της δεκαετίας του '30 –την εποχή της ανόδου του φασισμού στην Ευρώπη– ενώ στην πολυβραβευμένη ημι-αυτοβιογραφική τριλογία της **«Τα ημερολόγια»**, η Μέσαρος εμπλέκει την προσωπική της ιστορία με την ιστορική μνήμη.

Όπως έχει παραδεχτεί και η ίδια, οι ταινίες της κινούνται γύρω από τρεις βασικές θεματικές: την αγάπη, τη ζωή και την κοινωνία. Η δημιουργικότητά της αντλεί έμπνευση από τα σκληρά παιχνίδια που της έπαιξε η ζωή (η απώλεια του πατέρα στις σταλινικές εκκαθαρίσεις, το ορφανοτροφείο κ.ά.) ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνει στην απόφασή της να ακολουθήσει την κινηματογραφική καριέρα χωρίς ποτέ να εγκαταλείψει την αισιοδοξία ή τη δίψα της για περιπέτεια.

Στο αφιέρωμα που θα παρουσιαστεί ταυτόχρονα σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, 19-24 Ιανουαρίου, θα προβληθούν 12 μεγάλου μήκους ταινίες μυθοπλασίας και ένα μικρού μήκους ντοκιμαντέρ της καταξιωμένης δημιουργού. Επίσημος προσκεκλημένος της εκδήλωσης είναι ο **Γκιόργκι Ράντουλι**, διευθυντής του **Εθνικού Κινηματογραφικού Ινστιτούτου της Ουγγαρίας**, ο οποίος θα επισκεφθεί και τις δύο πόλεις για να προλογίσει και να μιλήσει στο κοινό για το έργο και την προσωπικότητα της Μάρτα Μέσαρος. Ο Γκιόργκι Ράντουλι θα βρίσκεται στην **Ταινιοθήκη της Ελλάδος** το Σάββατο 21 και την Κυριακή 22 Ιανουαρίου.

Η ATHENS VOICE είναι χορηγός επικοινωνίας.

Επιμέλεια:
ΜΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

Nespresso X Chiara Ferragni

Εμπνευσμένη από τις εκλεκτές γεύσεις και τις ιταλικές τοπικές παραδόσεις του καφέ, η Nespresso ανέπτυξε από κοινού με τη Chiara Ferragni μια limited edition συλλογή, επεκτείνοντας τη σειρά **Ispirazione Italiana** με το λανσάρισμα καφέ, αξεσουάρ και της καφετιέρας Milano

Intenso, που αποτίνουν φόρο τιμής στην αστική ατμόσφαιρα και το σύγχρονο τέμπο του Μιλάνου. Η Nespresso έφτασε από τον βορρά μέχρι τον νότο της Ιταλίας για να ανακαλύψει την τέχνη roasting του καφέ. Εσύ μέχρι πού μπορείς να φτάσεις για αυτή σου την παντοτινή πρωινή αγάπη;

TED BAKER

Πουλόβερ Rruby Knit €219,90

SWATCH

Ρολόι από τη συλλογή January Collection

SALVATORE FERRAGAMO

Τσάντα ώμου €1.225 μετά την έκπτωση

GIVENCHY X DISNEY

Κοντομάνικο πουκάμισο με σχέδιο paisley

MOLESKINE

Εβδομαδιαίο ημερολόγιο 2023 €29,50

KARL LAGERFELD

Sneakers €279

KATERINA MAKRIYIANNI

Σκουλαρίκια Sparkle mini hoops €95

POLAROID

Γυαλιά ηλίου

SWAROVSKI

Βραχιόλι Millenia €400

HOGAN

Παπούτσια Rebel €390

YAMAMAY

Σουτιέν Brallete €18,17 και εσώρουχο Brazilian €7,67 μετά την έκπτωση

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

Ψηφιακή εκτύπωση σε plexiglass, Πάννης Μόραλη, Άγγελος, 1987, €250

GLAMAZON

Τελειώσαμε και μέινουμε μονάχοι

Μάθαμε να είμαστε μόνοι, οι περισσότεροι ξέχασαν πώς να είναι φίλοι και η μοναχικότητα τούς έγινε συνήθεια

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΥΤΣΟΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Χοακίν Φίνιξ ερωτεύεται μια γυναικεία φωνή ενός προηγμένου λογισμικού, στο φιλμ «Δικός της». Ο Χοακίν ως Θιοντορ, μετά από έναν οδυνηρό χωρισμό, μένει μόνος με τη σέξι φωνή της smart «Σαμάνθας» σε μια πόλη όπου οι περισσότεροι κυκλοφορούν επίσης μόνοι και καλωδιωμένοι. Πραγματική επαφή μηδέν. Ταινία επιστημονικής φαντασίας, αλλά σύμφωνα με το κλισέ τα καλύτερα σενάρια τα γράφει η ίδια η ζωή. Απομόνωση και απόσυρση σε τέτοιο βαθμό που ξεχνιούνται πράγματα μέχρι πρότινος αυτονόητα. Ξέχασες πως είναι να είσαι φίλος, να καλλιεργείς σχέσεις, να τις ποτίζεις, να τις διατηρείς. Μετά από μια μακρά τραυματική, αλλοπρόσαλλη και πρωτόγνωρη περίοδο συνήθισες σε μια μοναχικότητα, οι περιπλανήσεις σου είναι μοναχικές, οι σκέψεις και η δουλειά σου το ίδιο, αν είσαι εσύ και η οθόνη του υπολογιστή. Βλέπεις τα αγαπημένα σου πρόσωπα λιγότερο συχνά από ό,τι τα έβλεπες παλαιότερα, προ πανδημίας. Οι συνήθειες αλλάζουν και η μοναχικότητα εύκολα γίνεται συνήθεια. Η απομόνωση και ο εγκλεισμός επιβλήθηκαν και είχαν το τίμημά τους. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες, σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε την άνοιξη του 2022, με δείγμα Αμερικανούς ενήλικες δήλωσαν ότι δυσκολεύονται πλέον να συνάψουν σχέσεις και το ένα τέταρτο αισθάνεται άγχος για την κοινωνικοποίηση. Μόνο το 9% ανησυχούσε για το αν θα βρισκόταν σωματικά κοντά σε άλλους – η μεγαλύτερη πηγή άγχους (που μοιράστηκε το 29%) ήταν «το να μην ξέρω τι να πω ή πώς να αλληλεπιδρώ». Πολλοί έχουν απλώς ξεχάσει πώς να είναι φίλοι.

Πολλοί άνθρωποι δίνουν πλέον λιγότερη προτεραιότητα στην κοινωνική συναναστροφή για διασκέδαση απ' ό,τι έκαναν στα «παλιά χρόνια». «Φίλοι τους οποίους είδα πρόσφατα», γράφει ο συντάκτης ευτυχίας Άρθουρ Μπρουκς στο «The Atlantic», «για πρώτη φορά μετά το 2020 μου λένε ότι εξακολουθούν να μην πηγαίνουν σχεδόν ποτέ σε πάρτι ή σε σπίνια άλλων, παρόλο που συνήθιζαν να βγαίνουν συχνά πριν από την πανδημία». Σε δημοσκόπηση που διεξήγαγε το Pew Research Center τον Μάιο του 2022, το 21% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι η κοινωνικοποίηση έχει γίνει πιο σημαντική για αυτούς μετά το ξέσπασμα του κορονοϊού, αλλά το 35% δήλωσε ότι έχει γίνει λιγότερο σημαντική.

Η μοναξιά τείνει να αυτοτροφοδοτείται: η κοινωνική απομόνωση οδηγεί σε συμπεριφορές που οδηγούν σε ακόμη μεγαλύτερη απομόνωση. Αν αναζητάτε εργασία εξ αποστάσεως αντί για προσωπική εργασία για λόγους ευκολίας, επιλέγετε μοναχικές δραστηριότητες αντί για ομαδικές λόγω αμνηστίας ή επιλέγετε να μην επαναφέρετε παλιές φιλικές λόγω απόλυτης ατονίας, μπορεί να έχετε κολλήσει σε ένα μοτίβο μαθημένης μοναξιάς.

Για να βγείτε από τον κύκλο, ίσως χρειαστεί να δοκιμάσετε μια στρατηγική «αντίθετου σήματος». Η αδράνεια σας πιθανώς σας λέει ότι το να ντυθείτε και να πάτε στη δουλειά θα είναι μια ταλαιπωρία και ότι το να καλέσετε κάποιον για δείπνο θα είναι άβολο. Θα πρέπει να κάνετε αυτά τα πράγματα ούτως ή άλλως. Σκεφτείτε το σαν να ξεκινάτε μια ρουτίνα προπόνησης μετά από μια μακρά περίοδο καθιστικής ζωής (άλλο ένα συνηθισμένο πρόβλημα COVID). Στην αρχή, ο οργανισμός σας διαμαρτύρεται πικρά, αλλά αν ξεπεράσετε την γκρίνια, σύντομα θα διαπιστώσετε ότι μπορείτε να ασκείστε (ή να συναναστρέφεστε) εύκολα, επειδή έχει γίνει ρουτίνα και επειδή μπορείτε να αισθανθείτε πως βελτιώνει τη ζωή σας. Ολική επαναφορά στην κίνηση, στις συναναστροφές, στη ζεστασιά και στην αμεσότητα της ανθρώπινης επαφής. Στην άσκηση, στις εξόδους, στα ταξίδια, στον έρωτα. Στο κάτω κάτω, μπορεί να μην κατακτάς την ευτυχία, απομακρύνεσαι όμως από τη μιζέρια. Σπουδαίο. ●

CITY GUIDE

Ο Νίκος Μαστοράκης υπογράφει την πρώτη πρεμιέρα της νέας χρονιάς στο Θέατρο Τέχνης με την «Ελευθερία στη Βρέμη» του Γερμανού διάσημου κινηματογραφιστή

Από την Κρήτη έρχεται στο Θέατρο Τέχνης η «Ελευθερία στη Βρέμη». Το κείμενο, το δέκατο έκτο θεατρικό του Ράινερ Βέρνερ Φασμπίντερ, που ο σημαντικός κινηματογραφιστής πρωτανέβασε το 1971 στη γερμανική πόλη, παρουσιάζουν ο Νίκος Μαστοράκης με το ΔΗΠΕΘΕ του νησιού.

Μια αστική τραγωδία, εμπνευσμένη από πραγματικά γεγονότα, επικεντρώνεται στην ιστορία μιας κατά γενική ομολογία θεοσεβούς αστής, που σκότωσε 15 ανθρώπους και, όταν τα εγκλήματά της αποκαλύφθηκαν το 1831, αποκεφαλίστηκε στην τελευταία δημόσια εκτέλεση στη Βρέμη. Σε μια εποχή που η διεκδίκηση της ελευθερίας από μια γυναίκα αντιμετωπιζόταν ως ψυχικό νόσημα, η έξυπνη, ικανή και ευρηματική Γκεέσε Γκότφριντ, προσπαθώντας να την κερδίσει, έρχεται σε σύγκρουση με το περιβάλλον της και όταν αισθάνεται ότι απειλείται καταφεύγει σε ακραίες λύσεις, πέρα και έξω από κάθε λογική.

Η πλοκή επικεντρώνεται στο πρόσωπο της Γκεέσε και στο κοινωνικό και ψυχολογικό παρασκήνιο, που την οδήγησε στις πράξεις της. «Μέσα από μια αλληγορία για τον ρόλο της εξουσίας στις διαπροσωπικές σχέσεις, την παρουσιάζει σαν μια γυναίκα που απέναντι στην αδικία μιας ανδροκρατούμενης κοινωνίας δεν βρίσκει άλλη δυνατότητα απελευθέρωσης και

αυτοπραγμάτωσης από τον φόνο. Το έργο δεν αναφέρεται μόνο στη χειραφέτηση της γυναίκας, αλλά στη χειραφέτηση κάθε εξουσιαζόμενου από τον εξουσιαστή» αναφέρεται χαρακτηριστικά.

Πρόκειται για το δεύτερο έργο του Φάσμπιντερ που παρουσιάζεται στο Θέατρο Τέχνης μετά το «Φόβος τρώει τα σωθικά» που σκηνοθέτησε τη σεζόν 2016-17 ο Σίμος Κακάλας. Μετά την πρεμιέρα της στα Χανιά και την περιοδεία της σε πόλεις της Κρήτης, η παράσταση ανεβαίνει στο Υπόγειο της οδού Πεσμαζόγλου σε νέα μετάφραση του Γιώργου Δεπάστα και διασκευή, σκηνοθεσία, σκηνικά, κοστούμια και μουσική επιμέλεια του Νίκου Μαστοράκη. Στη διανομή βρίσκουμε τους Μαριάννα Δημητρίου, Άγη Εμμανουήλ, Διαμαντή Καρανασάση, Μαρία Κεχαγιόγλου, Καίτη Μανωλιδάκη, Γιωργή Τσαμπουράκη και Χάρη Τσιτσάκη.

-Ιωάννα Γκομούζα

Φασμπίντερ στο θεατρικό σανίδι

INFO

Θέατρο Τέχνης Υπόγειο,
Πεσμαζόγλου 5, 2103228706
Παραστάσεις: 25 Ιανουαρίου -
9 Απριλίου Τετάρτη & Κυριακή
στις 19:30, Πέμπτη-Σάββατο
στις 21:00

ΕΠΙΔΟΓΕΣ

Μη χάσετε αυτή την εβδομάδα

© JULIAN MOMMERT

1 Τι κρύβουν οι Κάμαρες του Ευριπίδη Λασκαρίδη;

Μια πανύψηλη κυρία με ιδιαίτερη κόμη και ακόμη πιο ιδιαίτερη μύτη κι όντα παράξενα που μιλούν σε μια ολόδική τους γλώσσα. Θραύσματα από το σύμπαν του ταλαντούχου περφόρμερ, υλικά και χαρακτήρες από το «Ρέλικ», τους «Τιάνες», το «Ελενίτ» και την «Τουρνέ» του θα κυκλοφορούν για ένα tri-ήμερο στο πλαίσιο της 2023 Eleusis, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Πρωταγωνιστές ενός πολυμορφικού πειράματος με βασικό άξονα τη μεταμόρφωση στο μεταίχμιο θεάτρου, χορού και εικαστικών τεχνών, βγαίνουν αυτήν τη φορά από την αμιγώς σκηνική συνθήκη. «Καταλαμβάνουν» ένα γνώριμο μα και μεταμορφωμένο κτίριο της δεκαετίας του '30 στην Ελευσίνα και μας προσκαλούν να τα ανακαλύψουμε κινούμενοι ημιαυτόνομα στα δωμάτια και στην αυλή του.

Πολιτιστικό Κέντρο Λεωνίδα Κανελλόπουλος, 20-22 Ιανουαρίου

10

Θέατρο, συναυλίες, προβολές, εκθέσεις. Πολιτιστικές προτάσεις που μας εντριγκάρουν αυτό το επτάημερο

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

© ΕΛΙΝΑ ΤΟΥΝΑΝ/ΑΗ

2 Ο Χήθκλιφ και η Κάθριν στον Πειραιά

Ένα από τα πιο εμβληματικά μυθιστορηματικά ζευγάρια ανεβαίνει σε ένα από τα πιο ιστορικά θέατρα της πόλης. Πέντε χρόνια μετά την παράσταση του ΚΘΒΕ, ο **Γιάννης Καλαβριανός** επιστρέφει στο κλασικό μυθιστόρημα της Έμιλυ Μπροντέ, «ένα πρωτόγονο, ζωικό, δυνατό έργο, που συνορεύει μάλλον με την τραγωδία και όχι με το ρομαντικό δράμα», με ζευγάρια που αναζητώντας την ευτυχία δεν διστάζουν να φτάσουν στα άκρα. Ο Πώργος Γλάστρας ντύνεται ξανά το κοστούμι του Χήθκλιφ, την Κάθριν ενσαρκώνει η Ιωάννα Κολλιοπούλου ενώ κεντρική αφηγήτρια παραμένει η οικονόμος Νέλυ (Αγγελική Λεμονή), η οποία ζωντανεύει τρεις δεκαετίες κοινής πορείας των δύο οικογενειών.

Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, από 25 Ιανουαρίου - 2 Απριλίου.

3 Η Αθήνα της Μεγάλης Ιδέας στην οθόνη

Πώς ήταν η πρωτεύουσα μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896 και ως το 1922; Γιατί οι Αθηναίοι βρέθηκαν τόσες φορές στο μέτωπο, από την ελληνοτουρκική σύρραξη του 1897 και τους Βαλκανικούς στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Μικρασιατική εκστρατεία; Πώς μεταμορφώθηκε η πόλη από τα χρόνια της Μπελ Επόκ στα χρόνια του Εθνικού διχασμού και της Καταστροφής του 1922; Συνεχίζοντας την περιδιάβασή της στη νεότερη ελληνική ιστορία, η **Μαρία Ηλιού** ξεδιπλώνει στο ντοκιμαντέρ και την έκθεση με τίτλο «**Η Αθήνα και η Μεγάλη Ιδέα. 1896-1922**» το γύρισμα και το ξεκίνημα της πόλης στον 20ό αιώνα μέσα από άγνωστο αρχειακό οπτικό υλικό, φωτογραφίες και φιλμάρκια που ανακαλύφθηκαν σε Αμερική, Αυστραλία και Ευρώπη.

Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού, 25 Ιανουαρίου - 23 Απριλίου

© KIPANAGIOTIS DELHAS

4 Η Μαρίνα Σάττι σε live YENNA

Με... «Σπίρτο και βενζίνη» καταφθάνει η δημοφιλής ερμηνεύτρια και τραγουδοποιός. Στις αποσκευές της θα έχει «Πάλιν», «Πόντο κρυφό», όλο αυτό δηλαδή το υλικό από τον πρώτο της δίσκο με τίτλο YENNA που έπαιξε δυνατά στα ραδιόφωνα παντρεύοντας τους ήχους της ελληνικής επαρχίας – από τον ζουρνά και το νταούλι του βορρά μέχρι τα γλέντια της Κρήτης – με pop και urban στοιχεία. «Για μένα παράδοση είναι οι άνθρωποι – που έρχονται και φεύγουν –, ο τρόπος που βρίσκονται μεταξύ τους, που επικοινωνούν και αυτά που αφήνουν πίσω τους» δηλώνει η ίδια και ετοιμάζεται να μοιραστεί για ένα βράδυ τις πολυφωνικές αλημνίες και τη χαρακτηριστική αισθητική της.

VOX, 25 Ιανουαρίου στις 21:00

5 Ένας ποιητής κοιτά την «Πλανητική ταραχή»

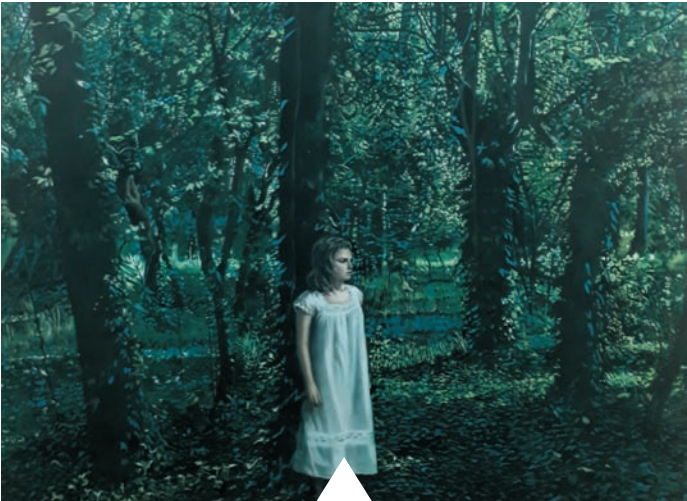
Όχι, όμως, με τα συνήθη σύνεργα της τέχνης του. Πολυγραφότατος λογοτέχνης και επίμονος εκδότης, ο **Ντίνος Σιώτης** παρουσιάζει μια άλλη δημιουργική του πλευρά, τα κολάζ του. Με βάση την αρχή «βλέποντας, κόβοντας και κάνοντας», εστιάζει το υλικό του, το κομματιάζει και ανακατασκευάζει έναν κόσμο παραγμένο που επιμένει στην αναζήτηση της λύτρωσης. Καταπιάνεται με το είδος ήδη από το 1971. Κάποια κολάζ του, μάλιστα, έχουν δημοσιευτεί σε ποιητικές συλλογές του εκείνη τη δεκαετία. Στα έργα του συγκατοικούν μορφές αιταριαστες με ετερόκλητη καταγωγή, από την πολιτική, τη διαφήμιση, την ειδησεογραφία, τον πόλεμο, το περιβάλλον. «Εμπνεύσεις πλανητικής ταραχής» που, όπως και η ποίησή του «αιμορραγούν το καθημερινό, το τυχαίο, το παράδοξο, το ανθρώπινο».

Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης, έως 29 Ιανουαρίου

6 Ο Πουλικάκος πιάνει τα... 80 στη σκηνή

Η πρώτη πρόσκληση, την περασμένη Παρασκευή και 13, έκανε γρήγορα sold out οπότε η επανάληψη φάνηκε μονόδρομος. Αυτό το Σάββατο, μάλιστα, ο **Δημήτρης Πουλικάκος** γιορτάζει τα γενέθλιά του στο μουσικό στέκι της Ηπείρου και Αχαρνών με τους «Γεια σου Τάκη» και εκλεκτούς προσκεκλημένους: Σπυριδούλα, AlexK. (Last Drive), Βαγγέλη Χάνο & οι Ω-ρημάζοντες, την Τάνια Τσανακλίδου και τον Μανώλη Μπτσιά. Ελα όπως είσαι.

7 Η «Μετάβαση» της Μανταλίνας Ψωμά

Με τη γνώριμη, κινηματογραφικής αισθητικής, αφηγηματική γραφή της αποτυπώνει στον καμβά με λάδια μια γκάμα συναισθημάτων με τα οποία θα μπορούσε να έρθει αντιμέτωπη κάθε γυναίκα. Η 14η ατομική της έκθεση βρίσκει τις ηρωίδες της, μεγαλύτερες σε ηλικία από ότι παλαιότερα, να περιπλανιούνται σε δάσος και σε χλοορέες εξοχές με πυργόσπιτα. Μια αίσθηση απειλής πλανιέται στην ατμόσφαιρα ή μήπως αυτές οι περιπλανήσεις υπονοούν κάποια απόδραση ή λύτρωση. Λίγο πριν μπει στα εργαστήρια της ΑΣΚΤ ως επίκουρη καθηγήτρια, η γνωστή ζωγράφος μας συστήνει τη νέα της δουλειά.

α.antonopoulou.art, 21 Ιανουαρίου - 11 Μαρτίου

ΜΗΝ ΤΟ ΧΑΣΕΙΣ

8 Οι Cosmonuts στον «ναό»

Ατμοσφαιρικοί και groovy, με φωνητικά και κιθάρες κοφτά ρυθμικά επιμένουν στον ήχο του ψυχεδελικού ροκ των '60s και '70s. Ξεκίνησαν έφηβοι από ένα υπόγειο στούντιο στην πόλη των Χανίων και μπαίνοντας πλέον στη δεύτερη δεκαετία της κοινής μουσικής ζωής τους, και με καινούργιο μέλος στον πυρήνα τους, οι **Cosmonuts** μάς ξαναουσθύνουν τα άλμπουμ «*Holidays in Andromeda*» και «*Leaps of Fate*», αλλά και ακυκλοφόρητο υλικό. Από τη σκηνή θα περάσουν εκείνο το βράδυ και το ροκ κουιντέτο των **Black Body Radiation** και οι **The Black Tabasco Project** με το indie-rock τους.

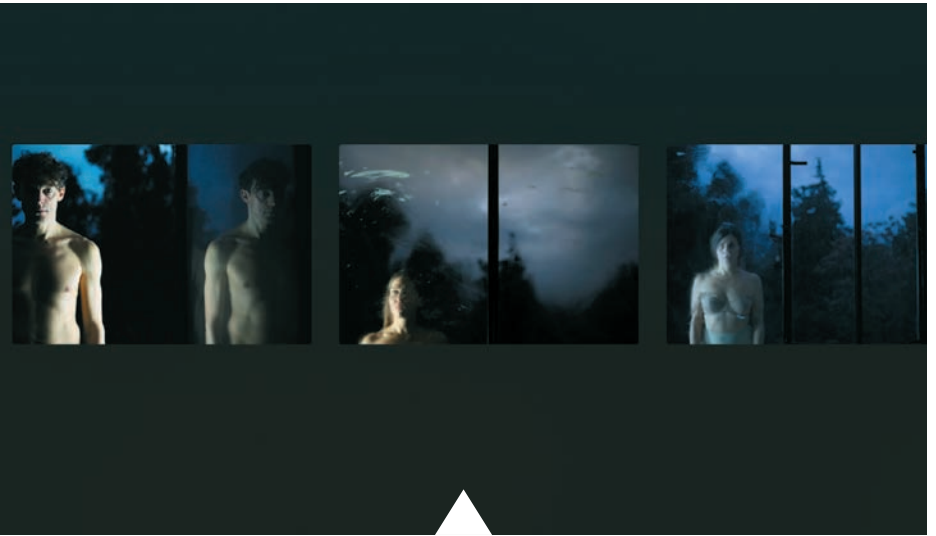
Temple, 20 Ιανουαρίου στις 20:30

9 Ο Άρης Μπινιάρης σκηνοθετεί Μπρεχτ

Μια νέα θεατρική σκηνή κάνει πρεμιέρα στην Κυψέλη και ο Άρης Μπινιάρης είναι αυτός που θα ανεβάσει την αυλαία. Ο σκηνοθέτης με τη χαρακτηριστική μουσική δημιουργική υπογραφή καταπιάνεται με την «*Άνοδο του Αρτούρο Ούι*», ένα έργο-παραβολή του Μπέρτολτ Μπρεχτ για την άνοδο του ναζισμού στη Γερμανία. Ο Γερμανός συγγραφέας ανασυνθέτει την ιστορία μεταφέροντας τη δράση στο γκανγκστερικό περιβάλλον της Αμερικής του μεσοπολέμου. Τον αποτρόπαιο ομώνυμο χαρακτήρα, δομημένο πάνω στο πρότυπο του σαιξπηρικού «Ριχάρδου Γ΄», ερμηνεύει ο Γιώργος Χρυσοστόμου.

Θέατρο ARK, πρεμιέρα 25 Ιανουαρίου

10 Μια πρεμιέρα... Ζάχαρη;

Όταν ο πατέρας πεθαίνει ξαφνικά όλες οι βεβαιότητες τους καταρρέουν. Οι λογαριασμοί στην τράπεζα άδειοι, ούτε ευρώ δεν άφησε για την κηδεία. Το ρεύμα και το νερό κόβονται. Το πατρικό υποθηκευμένο στην τράπεζα. Και από το πουθενά εμφανίζεται μια άγνωστη ως τώρα έφηβη, χοντρή αδερφή. Μια ιστορία για την αγωνιώδη θλίψη που προκαλεί το τέλος είναι η πρώτη συγγραφική απόπειρα του σκηνοθέτη **Δημήτρη Αγαρτζίδη** που πρωτοουστήνουν στο κοινό οι Elephas Tiliensis φυσικά, σε μια παράσταση «για τη στιγμή που καλούμαστε να σταθούμε μπροστά στο ψεύδος και να αποποιηθούμε την κληρονομιά που μας φορτώσανε».

Θέατρο Σταθμός, 23 Ιανουαρίου - 14 Μαρτίου, κάθε Δευτέρα & Τρίτη

Έχεις σκεφτεί ποτέ να γίνεις VEGAN;

Αν ναι, το Veganuary είναι μία καλή αφορμή

Της ΝΑΤΑΣΣΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΝΟΥ

Σίγουρα έχεις παρατηρήσει πως ολοένα και περισσότεροι γύρω σου γίνονται vegan. Έχεις σκεφτεί, όμως, ποτέ ότι αυτή η μεταστροφή στις διατροφικές προτιμήσεις μπορεί να αφορά κι εσένα; Το Veganuary είναι μία πρόκληση που διοργανώνεται από έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό του Ηνωμένου Βασιλείου κάθε χρόνο από το 2014 και σταδιακά έχει γίνει εξαιρετικά δημοφιλής. Αρκεί να πούμε ότι από τα 3.000 άτομα που έλαβαν μέρος όταν πρωτοξεκίνησε, τον Ιανουάριο του 2022, ο αριθμός αυτός εκτινάχθηκε στους 629.000 συμμετέχοντες. Αν, λοιπόν, ανάμεσα στις αποφάσεις της νέας χρονιάς για φέτος είναι και η προσπάθεια να βελτιώσεις τη διατροφή σου, δοκίμασέ το: αυτόν τον Ιανουάριο γίνε vegan!

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ VEGAN;

Μία από τις πρώτες απαντήσεις σε αυτήν την ερώτηση είναι η «υγεία». Μία ισορροπημένη vegan διατροφή θεωρείται σε γενικές γραμμές μια υγιεινή διατροφή. Οι άλλοι δύο κύριοι παράγοντες που στρέφουν τους ανθρώπους προς τον βιγκανισμό είναι τα ζώα και το περιβάλλον. Κάθε χρόνο, πάνω από 70 δισεκατομμύρια ζώα σκοτώνονται για να γίνουν η τροφή μας, και ο αριθμός αυτός όταν μιλάμε για ψάρια εκτοξεύεται στα 2 τρισεκατομμύρια – αυτό μεταφράζεται σε 2.000 δισεκατομμύρια! Η ροπή προς τον βιγκανισμό γλυτώνει αυτά τα ζώα και, γλυτώνοντάς τα, μειώνει και την καταστροφή του πλανήτη, καθώς μετριάζεται το περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Σε περίπτωση που δεν το ξέρεις ήδη, να πούμε ότι μία vegan διατροφή αποκλείει κάθε τροφή ζωϊκής προέλευσης, αλλά και όλα τα ζωϊκά παράγωγα. Αυτό σημαίνει ότι εκτός από το κρέας ή το ψάρι, θα πρέπει επίσης να ξεχάσεις το γάλα, το βούτυρο, τα τυριά, τα αυγά, το γιαούρτι ή το μέλι. Και βέβαια, να αντικαταστήσεις όλα τα θρεπτικά συστατικά που σου παρέχουν αυτά τα τρόφιμα με άλλα, φυτικής προέλευσης. Τώρα, αν αυτό μοιάζει με μεγάλη «θυσία», στην πραγματικότητα... δεν είναι και τόσο.

Καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι στρέφονται προς τον βιγκανισμό για διατροφικούς ή ιδεολογικούς λόγους, τόσο αυξάνονται και οι εταιρείες που προσφέρουν ποιοτικά φυτικά υποκατάστατα του κρέατος, του τυριού, των αλλαντικών, ακόμα και των αυγών! Πλέον, η τεχνολογία τροφίμων έχει φτάσει τόσο μακριά, που η γευστική διαφορά ανάμεσα σε ένα χοιρινό λουκάνικο και ένα vegan λουκάνικο είναι δυσδιάκριτη. Με αυτά τα προϊόντα στα χέρια τους και με όπλο τη δημιουργικότητα και την εφευρετικότητά τους οι σεφ κάνουν θαύματα. Πλούσιες μακαρονάδες με «κιμά», βουτυρένια μπισκότα και κέικ χωρίς –φυσικά– βούτυρο, burger που θα ζήλευε και ο πιστός υπέρμαχος του κρέατος. Αλήθεια! Γύρνα σελίδα και βρες την απόδειξη ότι ο βιγκανισμός μπορεί να είναι και ανέλπιστα νόστιμος! ►

ΕΒΛΟΓΗΜΕΝΟ νηστίσιμο

vegan,

για την υγεία

για τα ζώα

για τον πλανήτη

Ο veganισμός είναι ευλογία!

Ο βιγκανισμός δεν είναι απλά τρόπος διατροφής, είναι τρόπος ζωής! Vegan γίνεσαι από σεβασμό, στα ζώα, στην υγεία, στον πλανήτη! Το ΕΒΛΟΓΗΜΕΝΟ νηστίσιμο στηρίζει τη vegan φιλοσοφία και κάνει τη vegan ζωή πιο εύκολη, νόστιμη και θρεπτική. Πρωτοπορώντας, δημιούργησε το vegan προϊόν: ΕΒΛΟΓΗΜΕΝΟ νηστίσιμο classic! Από τότε στην οικογένεια ΕΒΛΟΓΗΜΕΝΟ, προστέθηκαν πολλά ακόμα μέλη, που έδωσαν λύση στη vegan διατροφή και κουζίνα ενώ εμπλουτίστηκαν με βιταμίνες κυρίως του συμπλέγματος Β, φυτική πρωτεΐνη, ασβέστιο και άλλα. Στόχος και υπόσχεση της οικογένειας ΕΒΛΟΓΗΜΕΝΟ είναι να παραμείνει πρωτοποριακή, με προϊόντα που ενισχύουν το βιγκανισμό. Μια επιλογή ζωής. Μια πράξη ευθύνης προς τον πλανήτη μας.

evlogimeno.com

PUNK RABBIT BY THE SUPERDRINKS

Let's try new trends

Η kombucha (κομπούτσα), η πιο hot τάση στα αναψυκτικά με ζύμωση, είναι εδώ και μάλιστα στην καλύτερή της εκδοχή! Τα αναψυκτικά Punk Rabbit by the Superdrinks είναι βασισμένα σε ελληνικές συνταγές χωρίς ζάχαρη και με εμφιάλωση στο καλύτερο ζυθοποιείο της Λετονίας. Μετά από ζύμωση 10 ημερών σε μείγμα τσαγιού με ολόκληρα κομμάτια φρούτων προκύπτει το απόλυτο φυσικό ρόφημα, πλούσιο σε προβιοτικά, βιταμίνες και ιχνοστοιχεία που βοηθάει στην πέψη, στην ενεργοποίηση του μεταβολισμού, στην ενυδάτωση αλλά και την ενδυνάμωση του ανοσοποιητικού!

Είναι ιδανικό για όσους προσέχουν τη σιλουέτα τους, ακολουθούν ιατρικές αγωγές και φυσικά για vegans, ενώ δεν περιέχουν συντηρητικά, χρωστικές, GMO αλλά και γλουτένη.

Θα τα βρείτε σε υπέροχους γευστικούς συνδυασμούς, ακόμα και με καφέ ή αλκοόλ 5%, δίνοντάς σας τη δυνατότητα να τα απολαύσετε σε κάθε στιγμή της ημέρας σας, ενώ μπορείτε να τα απολαύσετε και ως cocktail ή mocktail στο αγαπημένο σας στέκι ή και στο σπίτι σας. Αναζητήστε τα και κάντε τη διαφορά!

#thisyearthinkpunk

📍 Λόντου 23, Γλυφάδα, 2160704354, www.thesuperdrinks.gr

📱 Punk Rabbit 📷 punkrabbit.gr

ΑΦΙΕΡΩΜΑ 🥗 VEGAN

PET CHEF

Vegetarian επιλογές μαγειρευτού φαγητού για τον σκύλο σου!

Το Pet Chef, που ετοιμάζει εξατομικευμένα πλάνα διατροφής για τον σκύλο μας, υγιεινά νόστιμα και θεραπευτικά, αναγνωρίζοντας ότι ο σκύλος μπορεί να τα πάρει περίφημα και με χορτοφαγικές επιλογές στη διατροφή του, παρόλο που ανήκει στα σαρκοφάγα ζώα, μας συστήνει τη Veggie σειρά της!

Πρόκειται για μια πλήρη και ισορροπημένη συνταγή, σχεδιασμένη με κτηνιάτρους, ιδανική για 1-2 φορές την εβδομάδα και απευθύνεται σε όσους θέλουν να μειώσουν την καθημερινή κατανάλωση κρέατος και αναζητούν την ποικιλία στο φαγητό του σκύλου τους.

Η βασική πηγή πρωτεΐνης της σειράς Veggie προέρχεται από βιολογικά φασόλια σόγιας και κόκκινες φακές, ενώ συνοδεύεται από καστανό ρύζι, κολοκύθα, γλυκοπατάτα, μπρόκολο, αυγό και σπόρους chia. Γεύματα που πραγματικά οι μικροί μας φίλοι θα λατρεύσουν!

Το Pet Chef απευθύνεται σε όλους αυτούς τους σκυλογονείς που τα κατοικίδια τους είναι μέλη της οικογένειας. Μαγειρεύει και φέρνει στην πόρτα σου, με ένα κλικ, υγιεινά και θεραπευτικά γεύματα για τον σκύλο σου. Ενημερωθείτε για όλη την πλήρη σειρά των συνταγών του Pet Chef στο website της εταιρείας.

☎ 2111994760 (Δευτ.-Παρ. 10.00-18.00), www.petchef.gr

hello@petchef.gr, 📱 petchef.gr 📷 @petchef.gr

L'ARTIGIANO

Οι vegan προτάσεις που θα λατρεύσεις!

Είσαι vegan ή vegetarian κι ονειρεύεσαι μία πλούσια, λαχταριστή μακαρονάδα Bolognese, σαν εκείνες τις θρυλικές της l'artigiano; Αν ναι, τότε σου έχουμε τα καλύτερα νέα! Η l'artigiano, λαμβάνοντας υπόψη τις ανησυχίες και τις επιθυμίες της σύγχρονης κοινωνίας, μας προσκαλεί όλους να γιορτάσουμε τον Vegan January μέσα από πλούσια, γευστικά και λαχταριστά vegan πιάτα, όλα φτιαγμένα με αγνά συστατικά υψηλής πρωτεϊνικής αξίας και την υπογραφή της Garden Gourmet. Το ολοκληρωμένο vegan μενού αποτελείται από 6 εξαιρετικά λαχταριστά γεύματα, φτιαγμένα από εξαιρετικά, ποιοτικά φυτικά συστατικά που θα απολαύσουν όλοι όσοι είναι vegan, vegetarian, flexitarian, νηστεύουν ή απλά θέλουν να μειώ-

σουν το κρέας στη διατροφή τους. Οι vegan προτάσεις περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τραγανά, υπέροχα παναρισμένα nuggets, μία εκπληκτική Rigatoni Bolognese, μία άκρως λαχταριστή πίτσα Burger Vegan, αλλά και το πλούσιο Meal Burger Vegan, όλα σε εορταστικές προσφορές για όλο τον Veganuary! Με «φρέσκια» προσέγγιση και αγάπη για συνεχή εξέλιξη, τον Veganuary αλλά και κάθε μήνα η l'artigiano μας υπενθυμίζει όλους τους νόστιμους λόγους που αξίζει να έρθεις πιο κοντά στη vegan διατροφή και να ακολουθήσεις ένα νέο, plant-based τρόπο ζωής, δοκιμάζοντας τη φυτική και εξίσου λαχταριστή πλευρά της διατροφής! Το μόνο που μένει είναι να μπεις στο www.lartigiano.gr ή στο l'artigiano app και να κάνεις την παραγγελία σου!

www.lartigiano.gr @lartigiano.gr lartigianogreece

ΑΦΙΕΡΩΜΑ VEGAN

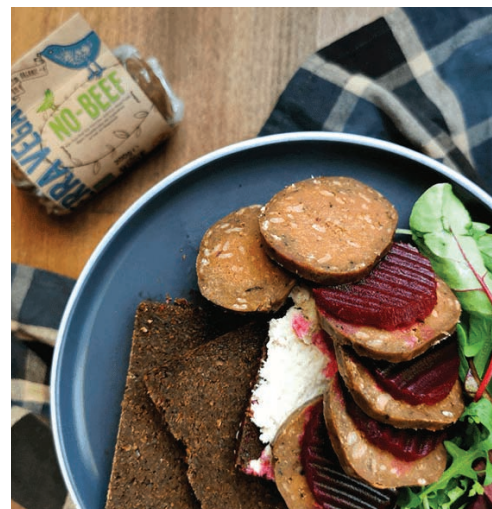
TERRA VEGANE

Βιολογικά υποκατάστατα κρέατος, τυριού και αυγού για μία vegan διατροφή που δεν της λείπει τίποτα!

Αυτή η ιστορία ξεκίνησε το 2013 στη Γερμανία, τη στιγμή που ο σεφ Jarrod Ducat διαπίστωσε ότι παρόλο που εκεί έξω υπάρχει πληθώρα vegan προϊόντων, στην πραγματικότητα ελάχιστα από αυτά είναι βιολογικά. Έτσι αποφάσισε να δημιουργήσει τους δικούς του κωδικούς, ιδρύοντας την Terra Vegane, μία πρωτοποριακή εταιρεία με καινοτόμα vegan προϊόντα που όχι μόνο δεν υστερούν σε τίποτα σε σχέση με τα συμβατικά, αλλά επιπλέον είναι βιολογικά και clean label, καθώς δεν περιέχουν ίχνος χημικών συστατικών. Από τον Νοέμβριο, χάρη στη Futurelife που είναι ο αποκλειστικός εκπρόσωπος της εταιρείας στην Ελλάδα, βρίσκουμε τα προϊόντα της Terra Vegane και στη χώρα μας. Στην πλούσια γκάμα θα ανακαλύψεις εναλλακτικά προϊόντα κρέατος, τυριού, ακόμα

και αυγού (!) για κάθε μικρή ή μεγάλη δημιουργία στην κουζίνα. Φτιάξε μία vegan Carbonara με vegan bacon, αυγό και παρμεζάνα, μαγειρεύει μία πλούσια μακαρονάδα με vegan κιμά, αναβράθισε το πρωινό σου με μία vegan ομελέτα ή με ένα σάντουιτς με vegan σαλάμι, και σέρβιρε στο κυριακάτικο τραπέζι το εκπληκτικό Roast, ένα vegan ρολό που θα λατρέψουν ακόμη και όσοι δεν είναι vegan! Τα προϊόντα Terra Vegane θα σε βοηθήσουν να φτιάξεις όλες τις συνταγές που λαχταράς, χωρίς καμία έκπτωση στη γεύση, στην υφή ή στην υγεία σου. Να σημειώσουμε πως όλα τα προϊόντα είναι plant-based, clean label, bio και 100% vegan, και μπορείς να τα παραγγείλεις online στο www.futurelife.gr ή να τα βρεις σε επιλεγμένα καταστήματα σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Τρίκαλα και Καλαμάτα.

www.futurelife.gr 2102620309 Futurelife.gr @futurelife.gr

PLANTAE ORGANICS & NATURALS

Υψηλής ποιότητας βιολογικά
προϊόντα περιποίησης
για το πρόσωπο και το σώμα

«Λατρεύουμε κάθε τι φυσικό και βιολογικό, γι' αυτό και τα προϊόντα μας είναι τόσο ξεχωριστά» είναι το μόντο της Plantae Organics & Naturals, η φιλοσοφία αν το θέλετε διαφορετικά, την οποία οι άνθρωποί της ακολουθούν με αγάπη και ευλάβεια. Στο ηλεκτρονικό κατάστημα Plantae.gr θα βρείτε υψηλής ποιότητας φυτικά προϊόντα περιποίησης από ελληνικές και διεθνείς πιστοποιημένες εταιρείες που σέβονται το χαμηλό περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα και τα ζώα. Ανάμεσα στα άλλα, θα βρείτε αγνά καλλυντικά για το πρόσωπο, όπως ενυδατικές κρέμες, τονωτικές λοσιόν, προϊόντα για τον καθαρισμό και την αναζωογόνηση του δέρματος, καθώς και λύσεις για την κατα-

πολέμηση της ακμής. Επίσης, προϊόντα για τη φροντίδα του σώματος, όπως σαπούνια και αφρόλουτρα που σέβονται την επιδερμίδα σας, προϊόντα απολέπισης, σφουγγάρια και άλλα. Όλα τα προϊόντα διατίθενται είτε για λιανική είτε για χονδρική πώληση, με τα μεταφορικά να είναι δωρεάν για όλη την Ελλάδα για αγορές άνω των 35 ευρώ και με έκπτωση 20% με τον κωδικό **Veganuary** έως 31 Ιανουαρίου»

Extra tip: Να τσεκάρετε τα προϊόντα της Cannalab Organics, της μεγαλύτερης ελληνικής εταιρείας κάνναβης με διεθνή παρουσία και σημαντικές διακρίσεις, η οποία με βασικό συστατικό την κάνναβη και το CBD δημιουργεί πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα ανώτερης ποιότητας.

www.plantae.gr, info@plantae.gr

ΑΦΙΕΡΩΜΑ VEGAN

EGREENO

Τα οικολογικά,
αγνά καθαριστικά!

Αποφάσισες να ακολουθήσεις μία πιο φιλική προς το περιβάλλον καθημερινότητα, κι έτσι έδιωξες το πλαστικό από τη ζωή σου, άλλαξες τη διατροφή σου και άρχισες να κάνεις πράσινες επιλογές. Τι γίνεται, όμως, με την καθαριότητα του σπιτιού σου; Την απάντηση δίνει η Egreeno, μία νέα εταιρεία παραγωγής οικολογικών καθαριστικών και μάλιστα ελληνική! Όλα ξεκίνησαν όταν ο χημικός μηχανικός Χρήστος Γκουλέτσας έγινε για πρώτη φορά γονιός: «Θέλαμε με τη σύζυγό μου να χρησιμοποιούμε για την καθαριότητα του μωρού μας ό,τι πιο ασφαλές και αγνό», λέει ο ίδιος. Κι έτσι, μέσα από αυτή την αγάπη για το παιδί του, αλλά και για τη φύση, προέκυψε η σειρά καθαριστικών Egreeno μετά από πολύμηνη έρευνα. Αυτή τη στιγμή στην αγορά θα βρείτε τρεις σειρές καθαριστικών Egreeno: την ECO, την BABY και την ANTIBACTERIAL, που απευθύνονται σε καταναλωτές με

οικολογική συνείδηση και ανθρώπους που θέλουν ό,τι καλύτερο όχι μόνο για την υγεία τους, αλλά και για το περιβάλλον. Η πλούσια γκάμα της Egreeno περιλαμβάνει υγρό ρούχων, μαλακτικό, υγρό πιάτων, κρεμοσάπουνι, πολυκαθαριστικό, επιφανειών και καθαριστικό δαπέδου, ενώ σύντομα θα λανσαριστούν και καλλυντικά με την ίδια, πράσινη φιλοσοφία. Όλα τα προϊόντα της Egreeno είναι σε εξαιρετικά μεγάλο ποσοστό φυσικά, έχουν πιστοποίηση Vegan/ Cruelty-Free από την αμερικανική PETA, είναι υποαλλεργικά και δερματολογικά ελεγμένα, απολύτως αγνά και ασφαλή για την υγεία μας, ενώ ταυτόχρονα η συμπεκνωμένη, αποτελεσματική τους σύνθεση τα καθιστά εξαιρετικά δραστικά. Μπορείτε να βρείτε όλα τα προϊόντα της Egreeno στο eshop της εταιρείας (www.egreeno.gr), και σε επιλεγμένα super market ή καταστήματα βιολογικών ειδών σε όλη την Ελλάδα.

www.egreeno.gr [@EgreenoGR](https://www.facebook.com/EgreenoGR) [egreenoclean](https://www.instagram.com/egreenoclean)

BIODIET

Τα πάντα για μια υγιεινή, ισορροπημένη διατροφή

Αυτή η θαυματουργή γωνιά ξεκίνησε τη λειτουργία της το 2012 και σχεδόν αμέσως έγινε ένας μικρός παράδεισος για εκείνους που αναζητούν το καλύτερο για τη διατροφή τους. Δεν είναι μόνο ότι το Biodiet υπήρξε το πρώτο κατάστημα που εισήγαγε τις διατροφές Keto και Dukan στην Ελλάδα, η τεράστια ποικιλία και η ποιότητα των προϊόντων, που έκαναν τον κόσμο να το αγκαλιάσει. Για τη μεγάλη του επιτυχία ευθύνεται κυρίως η φιλοσοφία του: στην πραγματικότητα εδώ θα μνηθείς σε έναν καινούργιο τρόπο ζωής. Στα απτά ή ψηφιακά ράφια του (σ.σ. το Biodiet διαθέτει ένα άκρως ενημερωμένο

e-shop) θα βρεις τα πάντα για μία υγιεινή και ισορροπημένη διατροφή που θα σε βοηθήσει να διατηρήσεις την ευεξία και την υγεία σου. Πάνω από 9.000 κωδικοί σε περιμένουν, ανάμεσά τους και πολλά προϊόντα για διαβητικούς, για βρέφη, για θηλάζουσες, για αθλητές, για vegan, για όσους έχουν δυσανεξία στη λακτόζη ή στη γλουτένη. Σίγουρα αξίζει να ανακαλύψεις και τα προϊόντα που παράγει το ίδιο το Biodiet: αλμυρά και γλυκά μπισκότα, παξιμαδάκια, πρωτεϊνικά ψωμιά, πίτες και κέικ, οπωσδήποτε τη μοναδική πραλίνα φουντουκιού με την ανώτερη ποιότητα stevia που υπάρχει – κι αυτή δικής τους παραγωγής!

Λ. Μαραθώνος 33, Νέα Μάκρη, 2103007020, 2294152100
www.biodiet.gr | biodiet | @biodiet_greece

ΒΑΤΣΕΛΗΣ ΤΑΤΣΗΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ VEGAN

GUSTO PRODUCTS

Premium και κλασικά τσάγια, με φρούτα, βότανα και μπαχαρικά

Έρατε ότι το τσάι είναι το δεύτερο δημοφιλέστερο ρόφημα παγκοσμίως μετά το νερό; Καθόλου τυχαίο, καθώς εκτός από τις υπέροχες γεύσεις του, διαθέτει πληθώρα ευεργετικών ιδιοτήτων για τον οργανισμό μας, είναι ένα 100% φυσικό προϊόν και από πολλούς αποκαλείται ως ένα ελιξίριο της ζωής! Μια μεγάλη ποικιλία από τσάγια προσφέρει η Gusto Products, η γνωστή μας εταιρεία που παρέχει εξειδικευμένες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες που αφορούν στην απόλαυση του αγαπημένου μας καφέ.

Στο εύχρηστο e-shop της θα ανακαλύψετε και μπορείτε να παραγγείλετε online μέσα από μια μεγάλη γκάμα τσαγιών, κλασικά και premium, συνδυασμένα με μια πλούσια συλλογή

από superfoods, βότανα, φρούτα και μπαχαρικά. Ζεστό τσάι, κρύο, χύμα, αλλά και σε φακελάκια! Μαζί με όλα αυτά, και κάποιες πολύ ιδιαίτερες συσκευασίες δώρου, τσαγιέρρες, παρασκευαστές τσαγιού, φίλτρα και ό,τι άλλο μπορεί να χρειαστείτε.

Η Gusto Products προσφέρει, επίσης, φυσικούς χυμούς που παρασκευάζονται από ολόκληρα κομμάτια φρούτων, λαχανικά και superfoods, χωρίς συντηρητικά, λεμονάδες και γρανίτες σε απρόβλεπτους συνδυασμούς και σε υπέροχες γεύσεις, που καλύπτουν τις ανάγκες κάθε επαγγελματία της καφεστίασης.

Extra tip: Σημειώστε ότι τα μεταφορικά είναι δωρεάν για παραγγελίες άνω των 100 ευρώ.

Π.Ο. Λαρίσης Καρδίτσας, Τρίκαλα, 2431076775,
www.gustoproducts.gr, info@gustocafe.gr

ΘΕΑΤΡΟ

Κριτική του
ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥΛΗ

Η πιθηκίσια αλήθεια της ελευθερίας

Πολυδιαβασμένο και πρόσφορο για θεατρικούς μονολόγους, το μικρό διήγημα του Φραντς Κάφκα (1883-1924), «Αναφορά για μια Ακαδημία» (1917) βρίσκει μια νέα σκηνική πολυφωνική ανάγνωση από την Ομάδα «Σημείο Μηδέν», σε σκηνοθεσία **Σάββα Στρούμπου**. Δεν είναι η πρώτη φορά που η ομάδα αναμετράται με έργα του Κάφκα, καθώς έχει ήδη προηγηθεί η με καθηλωτικό τρόπο σκηνοθεσία της «Σωφρονιστικής αποικίας» ή η ανατρεπτική της «Μεταμόρφωσης». Ομιλητής στην Αναφορά που γίνεται σε μια «Ακαδημία» είναι ένας εξανθρωπισμένος πίθηκος, ο επονομαζόμενος Κόκκινος Πέτρος, λόγω μιας κόκκινης πληγής που έχει μείνει στο μάγουλό του από τη σφαίρα ζώεμπορων κυνηγών που τον πέτυχε καθώς έπινε νερό με άλλα μέλη της φυλής του στον τόπο καταγωγής του, τη Χρυσή Ακτή. Λαβωμένος από μια δεύτερη σφαίρα στον γοφό, κατέληξε στο κλουβί που τον μετέφερε στον πολιτισμένο κόσμο. Εκεί συνειδητοποίησε ότι είχε χάσει την ελευθερία του, καθώς κάθε απόπειρα διαφυγής του θα τον οδηγούσε στον θάνατο.

Συναναστρεφόμενος με τους εξαθλιωμένους ναύτες του ζωέμπορου, γρήγορα θα μάθει να τους μιμείται. Γνωρίζοντας ότι η έννοια της ελευθερίας μπορούσε να υπάρξει μόνο μέσω της «πιθηκίσιας της αλήθειας», δηλαδή της απόλυτης ελευθερίας που οι άνθρωποι αδυνατούν να συλλάβουν, επέλεξε να επικεντρωθεί στο να βρει την καλύτερη «διέξοδο»: να αποφύγει την έκθεσή του σε ζωολογικό κήπο προσπαθώντας να εξανθρωπιστεί, να ενταχθεί στο θέαμα ενός βαριετέ, κοινωνικοποιούμενος στις ανθρώπινες συμπεριφορές και μαθαίνοντας την ανθρώπινη γλώσσα. Επιλογή; Εξαναγκασμός; Το ερώτημα μένει μετέωρο, ανάλογα με το αν η «Ανακοίνωση» διέπεται από μια αιχμηρή ειρωνεία ή όχι.

Το διήγημα του Κάφκα συνδιαλέγεται, ως προς τη βίαιη/αναγκαστική κοινωνικοποίηση του «αγρίου», τον εξανθρωπισμό του ή τη δομή του έργου, με διακείμενα όπως ο «Κάσπαρ» του Πέτερ Χάντκε, το θεατρικό «Ο Γορίλλας και η Ορτανσία» του Ιάκωβου Καμπανέλλη ή, ακόμα, με το «Ο δολοφόνος του Λαΐου και τα κοράκια» του Μάριου Ποντίκα.

Νομίζω ότι δύο άξονες καθόρισαν τη σκηνική ανάγνωση του έργου από τον Σάββα Στρούμπο. Πρώτον, η έννοια του βαριετέ, στο οποίο εργάζεται επιτυχημένα ο πίθηκος Κόκκινος Πέτρος – έννοια που οδήγησε στο να επιλεχθεί ως δομή του έργου το μουσικό θέατρο. Και, δεύτερον, σε αντίθεση με αυτά που υποστηρίζει ο πίθηκος στην Ανακοίνωσή του, επιτιθέμενος σε κάποιον δημοσιογράφο που έγραψε ότι η «πιθηκίσια φύση του δεν έχει καταπιεστεί πλήρως», θα επιτρέψει να εμφανίζεται επί σκηνής, σε σημεία φόρτισης, αυτή η πιθηκίσια φύση που αντιστέκεται στον πλήρη εξανθρωπισμό/εκπολιτισμό. Όντας ανάλογη με εκείνη την άλλη «άγρια» φύση του Κάσπαρ Χάουζερ που θα αντισταθεί στον γλωσσικό εξαναγκασμό. Υπό αυτή την οπτική, ο σκηνοθέτης δημιουργεί μια «μουσική» αφήγηση, εκτελεσμένη από επτά ηθοποιούς που αναλαμβάνουν εναλλάξ τη συνέχεια της, την ίδια στιγμή που οι υπόλοιποι μετατρέπονται σε φωνητικά μουσικά όργανα. Φωνητικά άρθρα εκτελεσμένα, μέσα από τη μέθοδο που διδάσκει ο Στρούμπος ως διάδοχος της Μεθόδου του Τερζόπουλου, τα οποία διατρέχουν το μεγαλύτερο μέρος της διήγησης δημιουργώντας ένα επιβλητικό χορικό.

Ωστόσο, και ως μονάδες, ο καθένας από τους ταλαντούχους ηθοποιούς αποδίδει με τον δικό του τρόπο το απόσπασμα που αναλαμβάνει, δίνοντας έτσι όλη την γκάμα μεταξύ εξανθρωπισμένης και πιθηκίσιας φύσης του μονολογούντος πιθήκου. Η τελευταία βρίσκεται τη συγκλονιστική έκφρασή της, λίγο πριν το τέλος, εκεί όπου ο λόγος προσπαθεί να πείσει για τον εξανθρωπισμό μέσω της εντατικής μάθησης, με τη συγκλονιστική ερμηνεία της **Εβελυν Ασουάντ**: μέσα από μια κινησιολογία που καταλήγει να μιμείται πειστικά τη ζωώδη –εκείνη ενός γορίλλα– αναρωτιέται κανείς μέσα από ποια λειτουργία του διαφράγματος μπορεί να πηγάζει μια τέτοια φωνητική εκφορά που συνδυάζει ταυτόχρονα το βαθύ άγλωσσο μουγκρητό ενός ζώου και τον έναρthro λόγο. Πρόκειται για ένα φωνητικό επίτευγμα που συγκλονίζει.

Δίπλα της, όμως, στέκονται ισάξια και με διαφορετικές φωνητικές τοποθετήσεις η δυναμική **Έλλη Ιγγλίζ**, η με

ωραία φωνητικά **Ρόζυ Μονάκη**, ο όλος ενέργεια και ωραία φωνή **Μπάμπης Αλεφάντης**, η **Άννα Μαρκά-Μπονισέλ**, ο **Γιάννης Γιαραμαζίδης**, ο **Ντίκος Παπαγεωργίου**.

Ο **Λεωνίδας Μαριδάκης** δημιούργησε το ηχητικό τοπίο που συνοδεύει ολόκληρη την παράσταση καθοριστικά, ενώ ο **Κώστας Μπεθάνης** σχεδίασε τους υποβλητικούς φωτισμούς που αναδεικνύουν τόσο τα κοστούμια όσο και τον φαινομενικά λιτό σκηνικό χώρο. Πράγματι, τα κοστούμια (Σάββας Στρούμπος-Ρόζυ Μονάκη) με τα φλογερά κόκκινα φορέματα των γυναικών και τα κόκκινα πουκάμισα των αντρών παρέπεμψαν μετωπιακά στην κόκκινη πληγή που έδωσε και το όνομά του στον πίθηκο. Από την άλλη, η σκηνική εγκατάσταση του Σπύρου Μπέτση αποδεικνύεται ευφυής καθώς, πάνω στο ξύλινο πάτωμα που αποτελεί τη σκηνή και ανάμεσα στα πόδια των ηθοποιών, έχουν τοποθετηθεί άπειρα μικρά μαύρα αγαλματίδια με μόνο ανθρώπινα κεφάλια διαφορετικών ειδών, τα οποία παραπέμπουν, ως τεχνοτροπία, εμφανώς σε γλυπτά αφρικανικής τέχνης. Με αυτόν τον τρόπο, το δάπεδο της σκηνής λειτουργεί ως χωρικός δείκτης, ήτοι του χώρου καταγωγής του πιθήκου, που έρχεται σε εμφανή αντιδιαστολή με εκείνον της δυτικής «Ακαδημίας», στην οποία δίνει τη διάλεξη και ο οποίος ταυτίζεται με την πλατεία του θεάτρου. Έτσι, σε αντίθεση με τα όσα ακούγονται περί πλήρους ενσωμάτωσης του πιθήκου στον ανθρώπινο δυτικό κόσμο, τα πόδια του εξακολουθούν να πατούν στην Αφρική: εκεί, και μόνον εκεί, όπου υπήρχε η πραγματική ελευθερία.

Ο Σάββας Στρούμπος, χρησιμοποιώντας την προσεκτική στη λεπτομέρεια μετάφραση της Ιωάννας Μειτάνη, σκηνοθέτησε μια πρωτότυπη σκηνικά εκδοχή του γνωστού διηγήματος, άρθρα εκτελεσμένα, ανοίγοντας ταυτόχρονα το κείμενο σε νέες ερμηνείες. Μία εντυπωσιακή στο αποτέλεσμα της παράστασης.

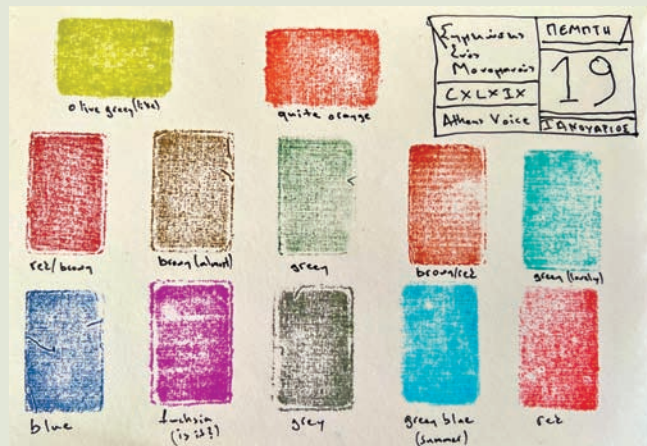
Franz Kafka, «Αναφορά για μια Ακαδημία».

Σκηνοθεσία: Σάββας Στρούμπος. Θέατρο Αττίς - Νέος Χώρος

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς CXLXIX

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

David Bowie: *Aladdin Sane*: Ο Αμερικανός Ziggy Stardust περνάει

Κυκλοφόρησε μόλις 9 μήνες μετά το «*The Rise and Fall of Ziggy Stardust*» και ήταν κάτι σαν μια αμερικανική εκδοχή της περσόνας του Ziggy: ας πούμε... πιο κοσμοπολίτικη, πιο φανταχτερή. Άλλωστε αυτό ακριβώς αντικατοπτρίζεται και στο εμβληματικό εξώφυλλο, ένα από αυτά που αν το δεις μια φορά, το θυμάσαι για πάντα. Ο «Ziggy» ηγαίνει στην Washington, αποκαλούσε τον δίσκο ο ίδιος ο Bowie, ένας δίσκος που σήμανε το τέλος του δισκογραφικού Ziggy. Η σκηνή τον φιλοξένησε για τελευταία φορά τρεις μήνες αργότερα στην περίφημη συναυλία στο Hammersmith Odeon του Λονδίνου. Ο συγκεκριμένος δίσκος είχε αποδεδειγμένα αμερικανικό άρωμα καθώς ήταν ο πρώτος δίσκος του Bowie που μπήκε στο Top-20 της Αμερικής, με single το «*Time*». Στη Βρετανία τα singles ήταν τα «*The Jean Genie*» και «*Drive-In Saturday*», που μάλιστα έφτασαν στο Νο. 2 και Νο. 3 των charts. Όμως τραγούδια όπως το «*Panic In Detroit*» και ειδικά το «*Lady Grinning Soul*» έδειξαν τη νέα συνθετική οπτική του Bowie. Το «*Aladdin Sane*» κυκλοφόρησε τον Απρίλιο του 1973. Έτσι, τον ερχόμενο Απρίλιο συμπληρώνονται 50 χρόνια από την πρώτη κυκλοφορία του. Στις 14 Απριλίου επιστρέφει σε δύο μορφές βινυλίου: σε picture disc και σε μονό δίσκο με mastering στη μισή ταχύτητα, επεξεργασία που δίνει εξαιρετική ποιότητα αναπαραγωγής. Και οι δύο εκδόσεις είναι περιορισμένες, οπότε οι φανατικοί τον νου σας...

Μια που μιλήσαμε για τον Bowie, ας μιλήσουμε και για τον Lou Reed. Στο επόμενο διάστημα κυκλοφορεί ένα βιβλίο που δεν αναφέρεται στις μουσικές του δραστηριότητες αλλά στη σχέση που είχε με το Tai Chi και τις πολεμικές τέχνες της ανατολής. Το βιβλίο λέγεται «*The Art of the Straight Line, My Tai Chi*» και κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Faber υπό την επιμέλεια της συζύγου του Lou Reed, Laurie Anderson. Εκτός από ακυκλοφόρητα γραπτά του Reed πάνω στον τρόπο που ο ίδιος αντιλαμβανόταν το Tai Chi, υπάρχουν και πολλές συνομιλίες με μουσικούς, ανθρώπους της τέχνης, φίλους και συνοδοιπόρους του στον δρόμο της πολεμικής τέχνης ήπιας εξάσκησης, ορισμένοι από τους οποίους είναι και οι Julian Schnabel, A.M. Homes, Hal Willner, Mingyur Rinpoche, Eddie Stern, Tony

Visconti και Iggy Pop. Το βιβλίο θα κυκλοφορήσει στα μέσα Φεβρουαρίου.

21 χρόνια έχει να βγάλει δίσκο ο Peter Gabriel, από το «*Upr*», δηλαδή. Ήδη κυκλοφόρησε το πρώτο single με τίτλο «*Raporticom*». «*Το πρώτο τραγούδι βασίζεται σε μια ιδέα πάνω στην οποία δουλεύω και με δύο λόγια αφορά τη δημιουργία μιας απεριόριστη επεκτάσιμης, προσβάσιμης παγκόσμιας βάσης δεδομένων, αυτή ακριβώς που θα λέγεται Raporticom*. Αρχίζουμε να συνδεόμαστε με μια ομάδα ανθρώπων με την οποία έχουμε κοινές οπτικές και που μπορεί μέσα από τη δημιουργία αυτής της βάσης να δώσει την ευκαιρία στον κόσμο να δει τον εαυτό του καλύτερα και να καταλάβει περισσότερα για το τι πραγματικά συμβαίνει» λέει ο ίδιος. Δεν έχουμε εδώ το τραγούδι του αιώνα αλλά ο Gabriel είναι πάντα ο Gabriel. Ο δίσκος θα λέγεται «*i/o*».

24 χρόνια έχουν να βγάλουν δίσκο οι Everything But The Girl. Με προπομπό το «*Nothing Left To Lose*» ο Ben Watt και η Tracey Thorne επιστρέφουν με το «*Fuse*», που θα κυκλοφορήσει την 21η Απριλίου. Ξεκίνησαν να ηχογραφούν μουσικά σε κάποιο μικρό studio στο Bath, για να αποφύγουν την πίεση και να νιώσουν ελεύθεροι να δημιουργήσουν έναν δίσκο όπως ακριβώς τον ήθελαν. Το single δεν με ενθουσιάζει αλλά τους εμπιστεύομαι.

Όλα καλά με τα μεγάλα ονόματα αλλά νιώθω πιο συγκινημένος με την επιστροφή του Tim Vass των Razorcuts, που μαζί με τη σύζυγό του Vanessa Vass κυκλοφορούν αυτές τις μέρες ως Silver Biplanes το «*A Moment In The Sun*». Ένας πλιόλουστος δίσκος καθαρόαιμης βρετανικής pop έρχεται μέσα στις επόμενες ημέρες. Μάλιστα το νέο αυτό σχήμα πρόκειται να βρεθεί στην Ελλάδα την Άνοιξη για το 1st Athens Pop Underground Fest & Convention για το οποίο θα σας κρατώ ενήμερους.

P.S.: Μην χάσετε τη δισκάρα του Richard Dawson, «*The Ruby Cord*». Δεν είναι εύκολος δίσκος αλλά είναι εξαιρετικός!

ΦΟΙΒΟΣ ΔΕΛΗΒΟΡΙΑΣ

ΚΥΤΤΑΡΟ LIVE

ΕΝΑΡΞΗ ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ & ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ: 15€ | ΟΙ ΠΟΡΤΕΣ ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΣΤΙΣ 21:30 | ΗΠΕΙΡΟΥ 48 & ΑΧΑΡΝΩΝ | ΤΗΛ: 210 8224134 | WWW.KYTAROLIVE.GR

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

Τσολιάς εν δε Τσόλια Μπαγι!

ΚΥΤΤΑΡΟ LIVE

ΠΑΡΑΣΚΕΥΕΣ 3, 17, 24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ & 3, 10 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ: 15€ | ΕΝΑΡΞΗ: 22:00 | ΟΙ ΠΟΡΤΕΣ ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΣΤΙΣ 21:00 | ΗΠΕΙΡΟΥ 48 & ΑΧΑΡΝΩΝ | ΤΗΛ: 210 8224134 | WWW.KYTAROLIVE.GR

ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ: 12€ ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ: viva.gr

ΗΠΕΙΡΟΥ 48 & ΑΧΑΡΝΩΝ

www.kyttarolive.gr • ΠΟΡΤΕΣ: 21.30 • ΤΗΛ: 210 8224134

ΥΠΟΓΕΙΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

MAGIC DE SPELL

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (ΕΝΔΕΛΕΧΕΙΑ)

website: www.kyttarolive.gr f/b page: KYTTARO Live Club / KYTTARO tel. 210 8224134 / 6977641373 e-mail: info@kyttarolive.gr

Στήβεν Λάνγκκριτζ

Ο Φάλσταφ είναι οπεροθεραπεία!

Της ΛΕΝΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

Αίγες μέρες πριν την πρεμιέρα της κωμικής όπερας «Φάλσταφ» του Τζουζέπε Βέρντι, ο διακεκριμένος σκηνοθέτης Στήβεν Λάνγκκριτζ, μίλησε στην Α.Υ. για τη νέα φιλόδοξη παραγωγή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, με ενθουσιασμό, καλλιτεχνική ευαισθησία και μια γερή δόση βρετανικού χιούμορ...

Έχετε αναλάβει από το 2019 την καλλιτεχνική διεύθυνση του φημισμένου βρετανικού φεστιβάλ όπερας του Γκλαϊντμπορν. Το πρόγραμμά σας είναι βαρύ και οι ευθύνες σας μεγάλες, ιδιαίτερα σε μια δύσκολη περίοδο όπως η τωρινή. Τι ήταν αυτό που σας κέντρισε το ενδιαφέρον να επιστρέψετε στην ΕΛΣ για να σκηνοθετήσετε τον πρώτο σας «Φάλσταφ»; Μα όλοι έχουμε περάσει ζόρικα τα τελευταία τρία χρόνια... Με τη Λυρική Σκηνή, όμως, έχουμε πια μια μακρόχρονη σχέση, από τους «Δαμιονισμένους» (του Χάρντντ Μόντγου) το 2000 και το «Ορφείας και Ευρυδίκη» το 2006 μέχρι την «Κάρμεν» το 2016 και το 2018 στο Ηρώδειο. Χαίρομαι τόσο πολύ κάθε φορά που βρίσκομαι εδώ. Και τώρα, στους δύσκολους καιρούς που ζούμε, το ότι δουλεύω πάνω στον «Φάλσταφ», μια όπερα που τελειώνει με αυτό το μεγαλειώδες «Tutto nel mondo è burla» («Όλα στον κόσμο είναι ένα καλαμπούρι»), είναι ότι πιο αληθινό! Για μένα αυτή η φράση δεν είναι κυνισμός, αλλά μια υπενθύμιση ότι μόνο αν χάσεις το χιούμορ σου θα σε νικήσουν. Στην τέχνη, έχεις δύο τρόπους να παλέψεις με τους δύσκολους καιρούς. Είτε μιλάς γι' αυτούς, ή απλά λες «δεν το ρίχνουμε καλύτερα στα γέλια». Ε, αυτό ακριβώς κάνει ο «Φάλσταφ». Μια... οπεροθεραπεία!

Ο «Φάλσταφ» αντλεί έμπνευση από την κωμωδία του Σαίξπηρ «Οι εύθυμοι κυράδες του Ουίνδσορ» αλλά έχει αρκετές διαφορές. Μελετήσατε μόνο το λιμπρέτο ή χρειάστηκε να ανατρέξετε και στο σεξπηρικό κείμενο; Μελέτησα και τα δύο. Αναρωτήθηκα γιατί ο Βέρντι με τον Μπόιτο, τον λιμπρετίστα του, επέλεξαν να επινοήσουν ένα νέο έργο και να το ονομάσουν «Φάλσταφ»; Γιατί αυτός ο ήρωας ταίριαζε περισσότερο στην εποχή τους. Ο Βέρντι, βαθύς γνώστης του θεάτρου, ιδιαίτερα του σεξπηρικού δράματος και έχοντας ζήσει σκοτεινές περιόδους στη ζωή του, αποφασίζει στα 80 του να γράψει κάτι εντελώς διαφορετικό, μια κωμωδία, από τη σκοπιά όμως κάποιου που έχει βιώσει πολλά και γνωρίζει καλά πώς είναι ο κόσμος. Ο ήρωάς του διαθέτει πνεύμα, χαζομάρα, γελοιότητα, γοητεία, υπεροψία, όμως έχει και μια σκοτεινή πλευρά – εδώ θέλω να πω ότι η ερμηνεία του Δημήτρη Πλατανιά, ενός καλλιτέχνη που διαπρέπει σε δραματικούς ρόλους, είναι πραγματική αποκάλυψη.

Σύμφωνα με το λιμπρέτο η ιστορία διαδραματίζεται τον 15ο αιώνα. Εσείς, τη μεταφέρατε στον 20ό, συγκεκριμένα στην Αγγλία του 1930. Ποιο ήταν το σκεπτικό σας; Συζητώντας με τον σκηνογράφο και ενδυματολόγο Γιώργο Σουγλίδη, οι επιλογές μας ήταν είτε να κρατήσουμε την εποχή του Σαίξπηρ ή να μεταφέρουμε την ιστορία μας στη σύγχρονη εποχή. Το σίγουρο ήταν ότι ήθελα να εκτυλίσσεται στην Αγγλία σε μια χρονική περίοδο που να έχει αντιληπτή ταξική δομή. Επέλεξα τα 30s όχι για να μιλήσω γι' αυτά αλλά γιατί μου έδωσαν το πλαίσιο να αφηγηθώ την ιστορία. Μπορώ άνετα να φανταστώ τον ήρωά μου σε αυτή τη δεκαετία. Στο «Φάλσταφ» υπάρχει κάτι νοσταλγικό, αντιπροσωπεύει την «merry England», μια «εύθυμη Αγγλία» – όπως ήταν και ο Μεσοπόλεμος – που είναι πια παρελθόν. Οι τρεις φίλοι, ο Φάλσταφ, ο Μπαντόλφο και ο Πιστόλα είναι παλιοί συμπολεμιστές, κάτι που γίνεται πιστευτό, μιας και θα μπορούσαν να έχουν πολεμήσει στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Επίσης, έχουμε ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο. Σε τρία έργα του Σαίξπηρ, ο Σερ Τζον Φάλσταφ εμφανίζεται να γλεντά παρέα με τον πρίγκιπα Χαλ, γιο του Ερρίκου Δ', και να δανείζεται τεράστια ποσά με τη δικαιολογία ότι ο φίλος του θα γίνει βασιλιάς. Όταν όμως ο τελευταίος ανεβαίνει στον θρόνο της Αγγλίας ως Ερρίκος Ε', όχι μόνο απαρνείται τον φίλο του αλλά του απαγορεύει ακόμα και να τον πλησιάζει. Του δίνει παρόλα αυτά αρκετά χρήματα για να μην μπλέξει ξανά σε μπε-

λάδες. Το μεγάλο πρόβλημα του Φάλσταφ, στη δική μας εκδοχή, είναι πως ο Χαλ είναι ο πρίγκιπας της Ουαλίας που ζει κι αυτός μια ξεφρενη ζωή, γίνεται βασιλιάς αλλά αμέσως μετά παραιτείται και ο ήρωάς μας μένει μόνο με τα χρέη του. Καταστροφή!

Εκτός από τις ομοιότητες που εντοπίσατε μεταξύ αυτών των δύο περιόδων σκεφτήκατε ότι μια τέτοια πιο φρέσκια οπτική, θα είναι και πιο οικεία για το σύγχρονο κοινό; Ναι, είναι μια άμεσα αναγνωρίσιμη περίοδος – έχουμε εκπαιδευτεί καλά από το «Crown!» (γέλια). Όταν τοποθετείς την ιστορία στους μεσαιωνικούς χρόνους, κάτι που μπορεί να γίνει και να είναι έξοχο – δεν είμαι καθόλου εναντίον – νομίζω απλά ότι ο θεατής χρειάζεται να κάνει ένα μακρύτερο ταξίδι για να αναγνωρίσει τους χαρακτήρες. Με αυτό δεν εννοώ ότι μια τέτοια προσέγγιση δείχνει μια «γερασμένη» εκδοχή του κόσμου μας. Έχουν υπάρξει και θα υπάρξουν χιλιάδες Φάλσταφ σε λαμπρές παραγωγές που κινούνται σε διαφορετικές εποχές. Εμείς αποφασίσαμε να τον δούμε στα 30s και το απολαμβάνω – ελπίζω και το κοινό!

Σαν δομή ο «Φάλσταφ» διαφέρει αρκετά από τα άλλα έργα του Βέρντι. Δεν έχουμε τις μεγάλες άριες και τα χορωδιακά, τόσο χαρακτηριστικά στις πιο δημοφιλείς όπερές του, στην «Τραβιάτα», στην «Αϊντα» ή στην «Ριγκολέτο». Μοιάζει με θεατρικό έργο. Μια τέτοια ιδιαιτερότητα είναι πρόκληση για έναν σκηνοθέτη όπερας ή μπορεί να τον δυσκολεύει; Για μένα είναι το τέλει! Πριν λίγο καιρό, σκηνοθέτησα στο Γκέτεμποργκ τον «Κύκλο του Δαχτυλιδιού» του Βάγκνερ, τετραλογία που έχει τις ακριβώς αντίθετες προκλήσεις, και η υποδοχή ήταν πολύ θετική. Ένας μόνο κριτικός έγραψε πως «ο Λάνγκκριτζ έχει την ενοχλητική συνήθεια να αντιμετωπίζει την όπερα σαν θέατρο». Αν αυτό για εκείνον ήταν προσβολή, τη δέχομαι και τον ευχαριστώ! (γέλια). Ο «Φάλσταφ» είναι επίσης πρόκληση για έναν σκηνοθέτη γιατί όσο δύσκολο είναι να αφηγηθείς μια ιστορία με τρόπο που να είναι κατανοητή, έχοντας πλήθη ανθρώπων επί σκηνής, άλλο τόσο δύσκολο – αλλά με διαφορετικό τρόπο – είναι να έχεις έναν ήρωα που λέει κάτι πολύ αργά και να πρέπει να «γεμίσεις» τον άπειρο χρόνο που κρατά η σκηνή.

Ο Φάλσταφ είναι ο μόνος πρωταγωνιστικός ρόλος, κάτι που δεν συμβαίνει συχνά στις όπερες του Βέρντι. Όλοι οι άλλοι ρόλοι μοιάζει να είναι περιφερειακοί. Έχετε την ίδια άποψη; Αν όχι, υπάρχει κάποιος άλλος ενδιαφέρων χαρακτήρας; Όχι, καθόλου δεν συμφωνώ. Όσο περισσότερο σκαλίζω το έργο τόσο περισσότερους ενδιαφέροντες χαρακτήρες ανακαλύπτω. Σαφώς στον Φάλσταφ δίνεται ο μεγαλύτερος χρόνος, όμως κανένας χαρακτήρας δεν είναι flat. Όλοι έχουν βαρύτητα, όπως και οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Στην πραγματικότητα όλο το έργο βασίζεται στους χαρακτήρες. Για παράδειγμα ο Φόρντ και ο Φάλσταφ και όσα προσπαθούν να κάνουν μαζί, είναι η καρδιά της όπερας, η αφορμή για όλες τις αστειές καταστάσεις που συμβαίνουν και βέβαια, άγοντα και φέροντα απόλυτα από τις γυναίκες. Η Αλίτσε Φόρντ είναι ένας φανταστικός ρόλος και η Τσέλια (Κοστέα) που τον ερμηνεύει απλά υπέροχη.

Έχετε σκηνοθετήσει από μπαρόκ και μελεκάντο μέχρι σύγχρονη όπερα. Υπάρχει κάποια εποχή που προτιμάτε περισσότερο; Είναι σαν να ρωτάς έναν ερωτευμένο ποιος είναι ο μεγαλύτερος έρωτας της ζωής του. Προφανώς θα σας απαντήσει «ο άνθρωπος που είμαι τώρα μαζί του». Έτσι κι εγώ, τώρα που μιλάμε είμαι ερωτευμένος με τον «Φάλσταφ»! Σοβαρά όμως τώρα, δεν έχω αγαπημένες εποχές ή είδη. Το να σκηνοθετείς μια παγκόσμια πρεμιέρα είναι τιμητικό και συγχρόνως συναρπαστικό γιατί είσαι η μαμή που φέρνει στον κόσμο ένα νέο πλάσμα. Το μπαρόκ και ορισμένες όπερες του 19ου αιώνα σου προσφέρουν χώρο, τεράστια ελευθερία να εξερευνήσεις. Η ιταλική όπερα, πάλι, σου επιβάλλει το συναίσθημα, είναι σύνθετη και πιο απαιτητική. Η σκηνοθεσία στην όπερα είναι ένα ταξίδι, κάθε φορά ανακαλύπτεις μια καινούργια χώρα. Γι' αυτό δεν μπορώ να διαλέξω και να μείνω μόνο σε μία...

Κατάγεστε από μια οικογένεια μουσικών. Ποια διαδικασία ακολουθείτε για να σκηνοθετήσετε μια νέα όπερα; Ξεκινάτε με τη μουσική ή το λιμπρέτο; Και με τα δύο. Μπορεί να γεννήθηκαν σε μουσικό περιβάλλον, όμως εγώ σπούδασα θέατρο. Δεν νομίζω ότι έχω κάποιο σύστημα – σίγουρα πάντως έχω συνήθειες. Ακούω, κρατάω σημειώσεις και μετά τις αναλύω με κάθε λεπτομέρεια. Διαβάζω για την εποχή που γράφτηκε η όπερα, κάνω όλα όσα θα περίμενε κανείς, αλλά ταυτόχρονα. Προσωπικά μιλώντας, μου αρέσει να δουλεύω με τον σκηνογράφο/ενδυματολόγο, από πολύ νωρίς. Είμαι ανοιχτός σε ιδέες και προτάσεις. Αυτό που δεν κάνω ποτέ είναι να καταφθάνω στην πρώτη μας συνάντηση και να λέω «έτσι θα γίνει» – ελπίζω να μην με διαψεύσει ο Γιώργος Σουγλίδης! Μέσα από τις πρόβες και από όλη τη διαδικασία, θέλω φυσικά να υπάρξει ο χώρος που θα «λέει», ναι, αυτό είναι μια δική μου παραγωγή και ο Γιώργος την έχει σχεδιάσει, συγχρόνως όμως θέλω να κάνω χώρο και για τους ερμηνευτές.

Για να αφηγηθείτε την ιστορία σας, βασίζεστε περισσότερο στη διανοητική σας ικανότητα και τις γνώσεις σας ή εμπιστεύεστε και το ένστικτό σας; Καλή ερώτηση... Όπως είπα, δεν έχω σύστημα. Κάνω βέβαια μια γερή προεργασία. Μελετώ το θέμα, τους χαρακτήρες, τα κίνητρά τους και φτιάχνω μια εκδοχή η οποία ενδεχομένως θα μπορούσε να μου φανεί χρήσιμη στην περίπτωση που στερέψω από ιδέες! Αλλά προτιμώ να λειτουργώ σαν μουσικός της τζαζ. Να έρχομαι όσο γίνεται πιο καλά προετοιμασμένος και μετά να κάνω πολλές ερωτήσεις, να σχηματοποιώ σιγά σιγά όσα έχω στο κεφάλι μου, σαν τον πηλό που παίρνει μορφή πάνω στον τροχό. Η σκηνοθεσία για μένα είναι ένα live. Δεν μπορώ να πω μια βδομάδα πριν πώς θα εξελιχθεί. Έχω συνεργαστεί στο Γκέτεμποργκ με εξαιρετικούς σκηνοθέτες όπερας οι οποίοι από την πρώτη μέρα είχαν τα πάντα προδιαγεγραμμένα, βρίσκονταν όλα μέσα στο μυαλό τους. Τους θαυμάζω αλλά δεν είμαι εγώ. Πιθανότατα είμαι πιο κοντά στην παράδοση των Βρετανών σκηνοθετών του θεάτρου που συνεργάζονται με τους ηθοποιούς, δεν τους λένε τι να κάνουν. Η δική μου προσέγγιση είναι πιο... Σωκρατική αν και οι ερωτήσεις μου συχνά αποσυντονίζουν τους τραγουδιστές. Αναρωτιούνται τι σόι σκηνοθέτης είμαι. Όμως οι καλλιτέχνες είναι πολύ δημιουργικοί άνθρωποι και ρωτώντας μαθαίνω από αυτούς. Αυτό κάνω κι εδώ με όλους, ακόμα και με τα μέλη της χορωδίας – η οποία παρεμπιπτόντως αξίζει συγχαρητήρια. Είμαι ενθουσιασμένος που δουλεύω ξανά μαζί τους.

Και κάτι τελευταίο. Είστε γνωστός για τις αντισυμβατικές σας παραστάσεις όπερας σε ασυνήθιστα μέρη, όπως σε βρετανικές φυλακές με τη συμμετοχή νεαρών κρατουμένων. Έχετε επίσης συνεργαστεί στενά με την ομάδα Share Music στη Σουηδία που ενθαρρύνει άτομα με ειδικές ικανότητες να συμμετέχουν, να βιώνουν και να ασκούν καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Πιστεύετε ότι η μουσική έχει τη δύναμη να κάνει καλό, να θεραπεύει; Θα το θέσω αλλιώς. Το άρθρο 27 του Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων λέει ότι καθένας έχει δικαίωμα να συμμετέχει στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας – και όχι μόνο από τη θέση του θεατή. Το ίδιο πιστεύω κι εγώ. Κανένα άλλο πλάσμα στον κόσμο δεν μπορεί να εκφράσει τη χαρά, τη θλίψη, την ψυχολογία του μέσα από την τέχνη. Αυτή μας καθορίζει ως ανθρώπινα όντα. Αν μια ομάδα δεν έχει την ευκαιρία, τη δυνατότητα να εκφραστεί μέσω της τέχνης, «απανθρωποποιείται». Ο ρόλος μας ως καλλιτεχνες είναι να μην επιτρέψουμε να συμβεί αυτό. Και η όπερα είναι η πιο προσβάσιμη έκφραση τέχνης, γιατί το να λες μια ιστορία με δράση, μουσική και τραγούδια είναι κάτι που υπάρχει σε κάθε γωνιά του κόσμου. Αφήστε που είναι απίστευτα διασκεδαστικό! Δεν αισθάνομαι θεραπευτής, δεν είναι αυτός ο στόχος μου. Είμαι επαγγελματίας του μουσικού θεάτρου και προσφέρω σε ευάλωτες ομάδες τις γνώσεις μου και τα εφόδια να εξελιχθούν, να έχουν μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Αν αυτό έχει και θεραπευτικά αποτελέσματα, ακόμα καλύτερα! **A**

INFO

ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ:
Όπερα Φάλσταφ
Τζουζέπε Βέρντι
26, 29 Ιαν 2023
1, 4, 7, 10 Φεβ 2023
Αίθουσα Σταύρος Νιάρχος Εθνικής Λυρικής Σκηνής - ΚΠΙΣΝ
Ωρα έναρξης:
19.30 (Κυριακή: 18.30)

**Το να σκηνοθετείς
μια παγκόσμια
πρεμιέρα
είναι τιμητικό και
συγχρόνως συναρπα-
στικό, γιατί είσαι
η μαμή που φέρνει
στον κόσμο
ένα νέο πλάσμα**

ΣΙΝΕΜΑ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΚΑΪΜΑΚΗ

critic's CHOICE

Ιερή αράχνη (HOLY SPIDER)****

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Αλί Αμπάσι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Ζαρ Αμίρ-Εμπραχίμι, Μεχντί Μπαζεστάνι, Αράς Αστιάι, Φορουζάν Τζαμσιντνετζάντ

Στην πόλη Μασχάντ του Ιράν ένας φιλήσυχος αλλά βαθιά θεοσεβούμενος οικογενειάρχης σκοτώνει πόρνες για να «καθαρίσει τους δρόμους της ιερής πόλης από την αμαρτία» όπως αναφέρει στα τηλεφωνήματά του προς τον διευθυντή μιας τοπικής εφημερίδας. Η έμπειρη δημοσιογράφος Ραχίμι καταφτάνει από την Τεχεράνη για να καλύψει το ρεπορτάζ και έρχεται αντιμέτωπη με τον απύθμενο μισογυνισμό μιας ολόκληρης κοινωνίας.

Βασισμένο στην πραγματική ιστορία ενός σίριαλ κίλερ που το 2001 σκότωσε 16 γυναίκες σε διάστημα λίγων μηνών, το φιλμ του Ιρανού Αλί Αμπάσι («Σύννορα») που ξεκινά με τη φράση «Κάθε άνθρωπος πρέπει να συναντήσει αυτό που προσπαθεί να αποφύγει» είναι ένα περύτεχνο και συναρπαστικό κοινωνικό θρίλερ. Η «Ιερή αράχνη», που είναι η πρόταση της Δανίας για το φετινό διεθνές Όσκαρ, αφηγείται με ανεπιτήδευτη τόλμη και ρεαλισμό ζητήματα που ξεπερνούν τη διάθεση της κοινωνικής καταγγελίας και μετατρέπονται σ' ένα πολυεπίπεδο και άκρως δημιουργικό κινηματογραφικό στοχασμό που ακτινογραφεί υποδειγματικά την ιρανική πραγματικότητα. Το μοτίβο αναζήτησης του διπλού προσώπου του Κακού δεν εστιάζει τόσο στη δράση του δολοφόνου και στα κίνητρά του όσο στη διεισδυτική ματιά στα κοινωνικά πρότυπα και τις ηθικές αξίες ενός κόσμου παγιδευμένου – και παραδομένου – στον θρησκευτικό φανατισμό και την πατριαρχία. Η δυσμενής θέση της γυναίκας παρουσιάζεται με ποικίλες παραλλαγές και αξιοθαύμαστη οικονομία. Δεν είναι μόνο τα θύματα που ούτε λίγο ούτε πολύ κατηγορούνται για όσα παθαίνουν επειδή «αυτό ακριβώς τους αξίζει επειδή δεν είναι μόνο αμαρτωλές, αλλά πουλάνε και ναρκωτικά στα μικρά παιδιά» αλλά και η ίδια η ηρωίδα (βραβείο στις Κάνες για τη θαυμάσια Ζαρ Αμίρ-Εμπραχίμι στον ρόλο της Ταχίμι) που βιώνει στο πετσί της την σκληρότητα του ανδροκρατούμενου συστήματος. Από την πρώτη κιόλας στιγμή που φτάνει στην ιερή πόλη συνειδητοποιεί ότι η δουλειά της θα συναντήσει πολλά εμπόδια λόγω του φύλου της. Ο ξενοδόχος αρνείται να της δώσει το δωμάτιο για το οποίο έχει κάνει κράτηση επειδή είναι ανύπαντρη και δεν συνοδεύεται από κάποιον άντρα, ο αστυνομικός που έχει αναλάβει την υπόθεση τη φλερτάρει με κυδαίο τρόπο, ο διευθυντής της τοπικής εφημερίδας έχει τις αμφιβολίες του επειδή υπάρχει μια άθλια φήμη για εκείνη από την πρωτεύουσα. Η ταινία θα σας καθηλώσει, θα σας εξοργίσει και κυρίως θα σας ξαφνιάσει αφού δεν αφορά άλλη μια ταινία με «πρωταγωνιστή» έναν ακόμη σαλεμένο σίριαλ κίλερ, αλλά ένα αιχμηρό σχόλιο για μια σίριαλ κίλερ κοινωνία.

ΕΠΙΣΗΣ

► Χωρίς την παρουσία της Άνα Κέντρικ το ψυχολογικό θρίλερ της Μέρι Νάι «Άλις αγάπη μου» (Alice darling)*½ με θέμα την ψυχολογική κακοποίηση μιας γυναίκας από τον σύντροφό της θα περνούσε απαρατήρητο λόγω της επιφανειακής – και ελάχιστα πειστικής – προσέγγισης του δράματος. ► Το animation «Η μικρή πυροσβέστης» – περιγράφει την ιστορία μιας πιτσιρίκας που ονειρεύεται να γίνει πυροσβέστης όπως ο πατέρας της. ► Το «Ιβάν ο τρομερός»**** είναι ένα από τα κορυφαία φιλμ του Σεργκέι Αϊζενστάιν με θέμα την ιστορία του Ιβάν του 4ου, μέγα δούκα της Μοσχοβίας που στέφθηκε τσάρος το 1547, παρά τις πολιτικές ίντριγκες των Βογιάρων και της θείας του η οποία ήθελε να ανεβάσει στον θρόνο τον γιο της, Βλαντιμίρ.

* ΑΔΙΑΦΟΡΗ
** ΜΕΤΡΙΑ
*** ΚΑΛΗ
**** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ
***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

«Avatar 2: The Way of water» και «Φάλαινα» συνεχίζουν να φέρνουν κόσμο στις αίθουσες.

Βαβυλώνα (BABYLON)**

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ντάμιεν Σαζέλ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Μπραντ Πιτ, Μάργκο Ρόμπι, Ντιέγκο Κάλβα, Τόμμι Μαγκουάιρ

Στα μέσα της δεκαετίας του '20 το Χόλιγουντ είναι ένας χαοτικός μικρόκοσμος αλλά και Γη της Επαγγελίας για εκατοντάδες απόκληρους. Η Νέλι ΛαΡόι φτάνει με όνειρα καριέρας ηθοποιού εκεί όπου ο Τζακ Κόνραντ είναι σταρ του βωβού κινηματογράφου, και προσλαμβάνει ως βοηθό του τον Μεξικανό Μάνι.

Ο Σαζέλ εξακολουθεί να πορεύεται στην πόλη των αστέρων με πολλή διάθεση. Αφήνει στην άκρη τη ρομαντική πλευρά της βιομηχανίας του θεάματος προκειμένου να περιγράψει τα στιγμιότυπα ενός κόσμου που βρίσκεται σε ντελρίο. Φρενήρης ρυθμός, γκροτέσκες καταστάσεις, χαρακτήρες καρικατούρες, εφετζίδικες ανατροπές. Αυτή είναι η τυπική καθημερινότητα που συναντάμε το 1926 στο Χόλιγουντ όπου το βωβό σινεμά κυριαρχεί. Νοσταλγική με αυθεντική αγάπη για το παλιό καταραμένο Χόλιγουντ αλλά χωρίς ιστορία που να έχει «ψαχνό», η «Βαβυλώνα» βουλιάζει από το βάρος των πληθωρικών σκηνικών και των μονοδιάστατων ηρώων.

Πίσω από τις θημωνιές***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ασημίνα Προέδρου ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Στάθης Σταμουλακάτος, Λένα Ουζουνίδου, Ευγενία Λάβδα, Σταμάτης Τσαρούχας, Ντίνα Μιχαηλίδου

Στα σύνορα με τη βόρεια Μακεδονία ένας Έλληνας οικογενειάρχης βιώνει την οικονομική ανέχεια και «αναγκάζεται» να μεταφέρει με τη βάρκα του λαθρομετανάστες έναντι γερής αμοιβής.

Το πετυχημένο σκηνοθετικό ντεμπούτο της Ασημίνας Προέδρου, η οποία υπογράφει και το σενάριο, έχει ως βασικό θέμα τις σχέσεις των μελών μιας οικογένειας τόσο μεταξύ τους όσο και με την κοινότητα στην οποία ζουν. Η επιδέξια κάμερα της σκηνοθέτριας μοιράζει σωστά τον χρόνο μεταξύ του πατέρα, της θρησκοκόλλητης μητέρας και της κόρης. Παρά την προβλέψιμη εξέλιξη, η Ασημίνα Προέδρου καταγράφει με οξυδέρκεια το πρόσωπο της ελληνικής επαρχίας και στέκει με αυθεντικό ενδιαφέρον πάνω από τους ήρωές της, προσπαθώντας να κατανοήσει τα αίτια του εγκλωβισμού τους, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και την αγωνία τους να ανήκουν κάπου.

Η Κυριακή της μητέρας (MOTHERING SUNDAY)*1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Έβα Χάσον ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Οντέσα Πανγκ, Γκλέντα Τζάκσον, Τζος Ο' Κόννορ, Ολίβια Κόλμαν, Κόλιν Φερθ

Η ιστορία μιας γυναίκας που εργάζεται ως καμαριέρα σε αρχοντικό της Αγγλίας του 1924, είναι ερωτευμένη με έναν άντρα που πρόκειται να παντρευτεί άλλη και προσπαθεί να αλλάξει τη μοίρα της, έχοντας εφόδιο την απέραντη αγάπη της για τη λογοτεχνία.

Τυπικό ανθρωποκεντρικό δράμα με σενάριο που αποτελεί διασκευή του ομότιτλου βιβλίου και τη Γαλλίδα σκηνοθέτρια να επιχειρεί να τονώσει τις πιο κινηματογραφικές σελίδες του. Παρότι η γραφή της Χάσον έχει ενδιαφέρον, εστιάζοντας στο εικαστικό κομμάτι, η αποσπασματική αφήγηση αποδυναμώνει την ένταση μιας ιστορίας που κινείται οριακά στον χώρο του μελό και της συναισθηματικής χειραγώγησης.

«Μαρία δεν φοβάσαι πλέον τον Θεό;» (Πίσω από τις θημωνιές)

Η Alice Zeniter μας ξεναγεί στον κόσμο των χάκερ

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Σας έτυχε ποτέ να κοιτάτε διστακτικά ένα μέιλ που λάβατε από κάποιον καθ' όλα φαινομενικά νομότυπο αποστολέα χωρίς να αποφασίζετε αν πρέπει να το ανοίξετε; Φοβηθήκατε ποτέ μήπως πατώντας πάνω σε κάποιο λινκ που λάβατε από φίλο στο Messenger ξεχυθούν καταπάνω σας όλοι οι δαίμονες του διαδικτύου; Αποτολμήσατε ποτέ να ανοίξετε το κουτί της Πανδώρας που κρύβεται πίσω από κάποιο ύποπτο σάιτ στο σκοτεινό δίκτυο; Ακούσατε έντρομοι τη σειρήνα της αστυνομίας να σας εγκαλεί διότι περιτρέχετε απολαυστικά κάποιον ιστότοπο με περιεργο περιεχόμενο;

Σε αυτήν την περίπτωση, ιδού το ιδανικό ανάγνωσμα από μια νεαρή Γαλλίδα συγγραφέα: «*Σαν κράτος εν κράτει*», διά χειρός **Αλίσ Ζενιτέρ**. Και αναφέρομαι στην ηλικία της –είναι σήμερα 37 ετών– διότι σίγουρα γνωρίζει από πρώτο χέρι τα χαρακτηριστικά που αποδίδει στην ηρωίδα της. Η ηρωίδα της, που ακούει στο όνομα Αυτή, είναι μια χάκερ. Μια χάκερ υψηλού επιπέδου. Μια χάκερ που θα σας έκανε να βλέπετε εφιάλτες αν κατά τύχη έβαζε στόχο την αφεντιά σας. Μια χάκερ που κυματοδρομεί αγέρωχα στον έσω κόσμο των υπολογιστών γιατί ο έξω κόσμος των ανθρώπων δεν φαίνεται να της προκαλεί το ενδιαφέρον που θα συγκινούσε μια νεαρή υπαρξη.

Διαβάζω από το μυθιστόρημα σε εξαιρετική μετάφραση του **Γιώργου Καραμπέλα**: «*Το μέσα ήταν ελεύθερο, ακαθόριστο και αχανές, είχε τοίχους, αριθμημένες περιοχές που έφραζαν ξαφνικά τις μαύρες και ρευστές λεωφόρους που κατηφόριζε η Αυτή με τα δάχτυλά της, αλλά είχε μάθει πέφτοντας πάνω σε γραμμές κωδικών πως οι λεωφόροι αυτές μπορούσαν να εξαφανίζονται, να διακόπτονται ή να ανοίγονται. Το έξω ανήκε στους άλλους πάρα πολύ καιρό για να μπορέσει να βρει η Αυτή τη θέση της εκεί, κανείς δεν θυμόταν ποιος το είχε εφεύρει, ούτε πώς είχαν χαραχτεί όλα τα όρια που έκαναν τόσο οδυνηρή την εξέλιξή της εκεί...*»

Η Αυτή συντάσσεται με τους Ανοήτους, αυτή τη σέκτα χάκερς που όλοι γνωρίζουμε από τις πειρατικές επιδρομές της στο διαδίκτυο, και πολεμάει μαζί τους για έναν καλύτερο κόσμο. Συνάπτει μάλιστα δεσμό μ' ένα παλικάρι από δαύτα και ζει ερωτευμένη μαζί του ώσπου ο νεανίας αυτός πέφτει στα δίχτυα της αστυνομίας και μπουντρουμιάζεται ευθαρσώς. Η Αυτή μένει μόνη, φοβισμένη, αντιμέτωπη με το έξω. Το έξω που για κείνη είναι τόπος εχθρικός, γεμάτος παγίδες, σκέτος εφιάλτης. Α-ναζητά τον ιππότη που θα την σώσει – πάντα υπάρχει ένας ιππότης για μια περιπλανώμενη κορασίδα εν κινδύνω. Ο ιππότης που αποφασίζει να την προστατεύσει από την αιχμηρή πραγματικότητα είναι ένας τριαντάρης βοηθός σοσιαλιστή βουλευτή στο γαλλικό Κοινοβούλιο. Ο νεαρός αυτός, ονόματι Αντουάν, γαλουχήθηκε στις διαδηλώσεις της αριστεράς ως φοιτητής για να περάσει εύλογα στο Σοσιαλιστικό Κόμ-

Αλίσ Ζενιτέρ

«*Σαν κράτος εν κράτει*»

εκδ. Βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

μα όταν διέγινωσε σοφά προς τα πού όδευαν οι εξελίξεις στη χώρα του. Γνωρίζει την Αυτή, την ερωτεύεται και αποφασίζει να τη βοηθήσει όταν εκείνη ζητάει τη συνδρομή του – χωρίς, ούτε στιγμή, να ανταποδίδει τον έρωτά του.

Το μυθιστόρημα επιτρέπει στον αναγνώστη να ρίξει μια απολαυστική ματιά στον κόσμο των χάκερ διπλασιάζοντας τις ανασφάλειές του μπροστά σε κάθε άγνωστο λινκ. Μην ανοίξετε το λινκ, ανοίξετε το βιβλίο!

Είμαι παντρεμένη τέσσερα χρόνια και τον τελευταίο καιρό ο σύζυγος έχει αλλάξει πάρα πολύ. Έχει γραφτεί σε μία θεατρική ομάδα του δήμου με την οποία ετοιμάζουν μια παράσταση για το καλοκαίρι και ασχολείται μόνο με αυτό. Όταν σου λέω μόνο, το εννοώ. Δεν είμαι καμία τρελή. Έχει πάρει μέχρι και αναρρωτική από τη δουλειά του για τις πρόβες της ομάδας, ξεφωνίζει μέσα στο σπίτι τον ρόλο του από το πρωί ως το βράδυ, μιλάει όλη μέρα στο τηλέφωνο και σε ένα γκρουπ στο Facebook που έχουν με την ομάδα και γενικώς με έχει εντελώς γραμμένη. Νιώθω πια ότι δεν έχουμε τίποτα κοινό.

Φίλη, θέλω να οπλιστείς με υπομονή και κουράγιο. Ίσως, να περνάει τη φάση του, αλλά από την άλλη –αν το καλοσκεφτείς– είναι πολύ ωραίο να βρίσκουμε στη ζωή κάτι που να μας παθιάζει τόσο πολύ. Καταλαβαίνω κι εσένα, που είχες βολέψει τη ζωή σου/σας μ' έναν συγκεκριμένο τρόπο, αλλά νομίζω ότι «σχέση» σημαίνει στηρίζω τον άνθρωπό μου. Εγώ, στη θέση σου, θα του επικοινωνούσα ότι νιώθω κάπως στην απ' έξω και, σεβόμενη τις νέες ανάγκες του, θα προσπαθούσα να βρούμε ποιοτικό χρόνο και για μας. Τώρα, τι να σου πω. Αν αποφασίσει να ταχθεί ολοκληρωτικά στην τέχνη και δεν θέλει να επενδύσει καθόλου στον γάμο σας, θα πάρεις κι εσύ τις αποφάσεις σου.

Τζένη μου, σε χρειάζομαι! Έχω ένα θέμα που με καίει! Έχω σχέση με ένα παιδί εδώ και 7 μήνες. Περνάμε ωραία, είναι γλυκός, αλλά τώρα τελευταία με πιέζει πολύ να γνωριστούν οι γονείς μας. Του το έχουν ζητήσει αρκετές φορές οι δικοί του, λέει. Έμενα δεν μου αρέσει καθόλου η φάση. Ντρέπομαι, βαριέμαι, φοβάμαι. Όλα μαζί. Εν τω μεταξύ, το συζητήσα και με φίλες μου και οι περισσότερες μου είπαν να το κάνω, γιατί ο φίλος μου είναι πολύ καλό παιδί. Λες να του κάνω το χατίρι; Δεν έχω καμία, μα καμία όρεξη. Μου φαίνεται πολύ νωρίς και επιπλέον δεν βρίσκω τον λόγο.

Με το ζόρι παντρεία δεν γίνεται, που λέει και το δημώδες άσμα. Φυσικά και δεν θα κάνεις κάτι με πίεση ή επειδή στο λένε οι φίλες σου. Δηλαδή τι θα αλλάξει αν οι γονείς του γνωρίσουν τους γονείς σου; Μου φαίνεται τόσο παλιακό όλο αυτό. Και παλιακό και αμήχανο και χωρίς λόγο. Εξήγησέ του ανοιχτά τι σε προβληματίζει και πες του ότι χρειάζεσαι τον χρόνο σου. Ίσως, στο μέλλον να θελήσεις, ίσως και όχι. Μην πιεστείς για τίποτα. Είναι σημαντικό να σεβαστεί την επιθυμία σου και να το εξηγήσει με τη σειρά του στους δικούς του.

Τον έπιασα! Ανακάλυψα ότι το αγόρι μου έχει λίστα close friends στο Instagram. Θα τα πάρω από την αρχή. Εκεί που καθόμουν με την κολλητή μου για καφέ, άνοιξε την κάμερα του κινητού της για να βγάλουμε ένα story και είδα στην αρχική σελίδα πράσινο το εικονίδιο του προφίλ του.

Έπαθα σοκ! Της είπα να το ανοίξει και απλά τον είδα να ποζάρει στον καθρέφτη του σπιτιού του. Έχουμε σχέση εδώ και 2 μήνες και εννοείται ότι από την πρώτη στιγμή που κάναμε follow ο ένας τον άλλο, δεν είχα πάρει χαμπάρι ποτέ κάτι τέτοιο. Ρώτησα τη φίλη μου και μου είπε ότι πρώτη φορά το είχε δει. Νιώθω απογοήτευση και εκνευρισμό. Δεν του έχω μιλήσει ακόμα, γιατί δεν ξέρω πώς να του το φέρω. Έπειτα, κάνω και δευτερες σκέψεις για τη φίλη μου – γιατί να την έχει close friend; Μήπως είμαι παράλογη; Τι να κάνω;

Ψυχραιμία! Πριν αρχίσουμε να δικάζουμε τον φίλο, τη φίλη και το ίδιο το Instagram, ας πάρουμε δυο βαθιές ανάσες. Που έγκειται ο προβληματισμός σου και γιατί τα πράγματα να μην τα δούμε πιο απλά, πιο αθώα, πιο χαλαρά; Θα σου πρότεινα εν αρχή, να του ζητήσεις να σε βάλει κι εσένα στη λίστα με τους close friends στο Instagram. Ασε τις καθυστερήσεις, τις 100 αναλύσεις στο κεφάλι σου, τις αμφιβολίες για όλους και για όλα. Κάτσε πρώτα να δούμε τι θα σου πει και ό,τι προκύψει, εδώ είμαστε!

**ΜΙΑ ΜΟΥ
ΒΡΟΜΙΚΑ
-Reloaded-**
Της ΤΖΕΝΗΣ
ΜΕΛΙΤΑ

© JOHN HOLMES

Ερωτικά αδιέξοδα, sexy απορίες, κρυμμένα μυστικά... και στα fm! Το «Μίλα μου βρόμικα» κάνει τα ερωτικά σας θέματα να ακούγονται σαν παθιασμένο τραγούδι στο Athens Voice Radio 102.5

Μίλα μου βρόμικα.
Μίλα μου αληθινά.
email: info@athensvoice.gr
instagram: [@melitajenny](https://www.instagram.com/melitajenny)

ΚΡΙΟΣ

(20 Μαρτίου - 19 Απριλίου)

Η τρίτη εβδομάδα του μήνα φέρνει και την επιστροφή του Ερμή σε ορθή πορεία στον Αιγόκερω (18/1), ένα γεγονός που θα εξομαλύνει σταδιακά τα πράγματα στο πεδίο των επαγγελματικών σου, που το τελευταίο διάστημα αντιμετώπισαν διάφορα εμπόδια, αναβολές και καθυστερήσεις, σε επίπεδο σχεδίων και κατεύθυνσης της δράσης σου. Από εδώ και πέρα και μέχρι τις 11/2 που θα παραμείνει σ’ αυτό το ζώδιο θα μπορέσεις να «τρέξεις» πλέον με άλλη ταχύτητα τις ιδέες σου, αποσπahrνίζοντας μέσα σου τι θέλεις αναφορικά με το μέλλον σου. Η είσοδος του Ήλιου στον Υδροχόο την Παρασκευή αλλάζει τη δι-άθεσή σου, κάνοντάς σε πιο κοινωνικό και ορεξάτο στις παρέες σου, βοηθώντας σε παράλληλα να αντιμετωπίσεις και ζητήματα με συνεργάτες που είχες αφήσει stand by, ακόμα κι αν στην πορεία βγούνε και κάποιες απογοητεύσεις. Συνοδεύεται, μάλιστα, και από μια Νέα Σελήνη στο ίδιο ζώδιο το Σάββατο που σε ωθεί να αναλάβεις πρωτοβουλία για τους επαγγελματικούς και προσωπικούς σου στόχους για τη νέα χρονιά, βρίσκοντας και στήριξη από πρόσωπα του περιβάλλοντός σου ή και άτομα κύρους που μπορούν να σε στηρίξουν. Καλή περίοδος για να προγραμματίσεις ένα ταξιδάκι, αλλά και για να προχωρήσεις σε αγορές τεχνολογικού εξοπλισμού.

ΤΑΥΡΟΣ

(20 Απριλίου - 19 Μαΐου)

Αν το τελευταίο διάστημα το ζητούμενο στην καθημερινότητά σου ήταν μια λιγότερο προβλέψιμη και πιο ευχάριστη ρουτίνα που μπορεί να σου δώσει την προσοτική να ελπιζεις για κάτι καλύτερο στο ξεκίνημα της νέας χρονιάς, η επιστροφή του Ερμή σε ορθή φορά από αυτή την εβδομάδα (18/1) μπορεί να λειτουργήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Μέχρι και τις 11/2 που θα παραμείνει στον Αιγόκερω θα σου δώσει επίσης το «πράσινο φως» για να ασχοληθείς με ζητήματα σπουδών, επαγγελματικών, ταξιδιών και νομικών υποθέσεων που είχαν «κολλήσει», αποκαθιστώντας σταδιακά και την επικοινωνία με το περιβάλλον σου, που μπορεί να παρουσίαζε διάφορες δυσκολίες. Την Παρασκευή ο Ήλιος προχωρά στον Υδροχόο και το υψηλότερο σημείο του ωροσκοπίου σου και τα επαγγελματικά γίνονται προτεραιότητα για τον επόμενο μήνα. Τώρα είναι η ώρα που πρέπει να ξεκαθαρίσεις τι στόχους θέλεις να επιτύχεις σχετικά με την καριέρα σου, αναφορικά με νέα επιχειρηματικά ξεκινήματα, διαφοροποιώντας ίσως και την προσέγγισή σου, αν διαπιστώνεις ότι η μέχρι τώρα τακτική σου δεν είναι τόσο αποδοτική. Η Νέα Σελήνη στο ίδιο ζώδιο την επομένη είναι βοηθητική για τις συνεργασίες σου.

ΔΙΔΥΜΟΙ

(20 Μαΐου - 20 Ιουνίου)

Θετικά τα νέα στο ξεκίνημα της εβδομάδας Δίδυμέ μου, καθώς την Τετάρτη ο κυβερνήτης σου Ερμής επιστρέφει σε ορθή φορά, αποκαθιστώντας σταδιακά –όχι immediately– την συναισθηματική και εγκεφαλική σου «ομοιόσταση», που δοκιμάστηκε αρκετά το προηγούμενο διάστημα. Ίσως είχε υπάρξει μέσα σου μια ιδιότυπη «γείωση», καθώς συνειδητοποιήσεις ότι πράγματα στα οποία επένδυσες προσωπικά, ερωτικά ή και πρακτικά δεν σε γεμίζουν πια ή πιθανόν οι κινήσεις σου σχετικά με αυτά να μην είχαν τα αποτελέσματα που φανταζόσουν. Από εδώ και πέρα όμως και μέχρι τις 11/2 που θα παραμείνει στον Αιγόκερω, το τονίο ξεκαθαρίζει και θα μπορέσεις να ασχοληθείς με δι-αύγεια σχετικά με προσωπικές σχέσεις που έβγαλαν προβλήματα, αλλά και με θέματα οικονομικών που σε «παίδεψαν» βρίσκοντας τώρα λύσεις. Η είσοδος του Ήλιου στον Υδροχόο την Παρασκευή φέρνει και ένα «άνοιγμα» σε επίπεδο ψυχολογίας σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, που μπορεί να αισθανόσουν πιο «βαρύς» από το συννησιμένο σου, ενώ είναι βοηθητική για να επεκτείνεις τους πνευματικούς σου ορίζοντες, αλλά και για να οργανώσεις σχέδια που αφορούν τις σπουδές και τα επαγγελματικά σου, σε συνδυασμό και με τη Νέα Σελήνη στο ίδιο ζώδιο το Σάββατο.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ

(21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου)

Αλλαγή ρυθμών από αυτή την εβδομάδα με την επιστροφή του Ερμή απέναντί σου στον Αιγόκερω σε ορθή φορά (18/1), που έρχεται για να επαναφέρει σιγά σιγά σκέψεις και δράσεις σε μια σωστή σειρά, σε σχέση με την ασάθεια που επικρατούσε το προηγούμενο διάστημα. Τα «απόνερα» βέβαια αυτής της διέλευσης μπορεί να συνοδεύονται και από κάποιες απογοητεύσεις στον τομέα των σχέσεων και των συνεργασιών σου, αν οι «πληγές» που δημιουργήθηκαν κατά την προηγούμενη περίοδο οφείλονταν σε χρονίζοντα προβλήματα και όχι σε μια παροδική κρίση. Και ίσως παρά τις φιλότιμες προσπάθειες που θέλεις –ή και οφείλεις σε ορισμένες περιπτώσεις– να κάνεις να αντιλαμβάνεσαι ότι σκοντάφτεις πάνω σε πράγματα που δεν μπορού-σες να υπολογίσεις, με το συναισθηματικό κόστος να είναι σημαντικό. Μέχρι τις 11/2 πάντως που ο Ερμής θα παραμείνει στον άξονά σου αξίζει σε κάθε περίπτωση να προσπαθήσεις. Την Παρασκευή ο Ήλιος εισέρχεται στον Υδροχόο, κάτι που σε βάζει ούτως ή άλλως σε μια συνθήκη «εσωτερικού ξεψαχνίσματος» για την κατάσταση των σχέσεών σου και των οικονομικών σου συνεργασιών, με τη Νέα Σελήνη στο ίδιο ζώδιο την επόμενη μέρα να προκρίνει τη δράση και την ανάληψη πρωτοβουλιών.

ΛΕΩΝ

(22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου)

Η επιστροφή του Ερμή σε ορθόδρομη κίνηση από αυτή την εβδομάδα (18/1) έρχεται για να δώσει τέλος στο «μπελέξιμο» και το αυξημένο άγχος του προηγούμενου διαστήματος στον τομέα της δουλειάς και της καθημερινότητάς σου, που επηρέασε μάλλον άχαρα το ξεκίνημα της νέας χρονιάς. Η αίσθηση, μάλιστα, μπορεί να ήταν τέτοια που δεν σου έδωσε την προσοτική για το αύριο που συνοδεύει συνήθως μια αλλογή έτους, αφού από τη μια υπήρχε ανυπομονησία να ξεφορτωθείς παλιά βάρη και εκκρεμότη-τες, ενώ από την άλλη τα σχέδια και οι νέες ιδέες που είχες προς υλοποίηση «σκάλωναν» ποικιλοτρόπως, με τη δυσκολία συνεννόησης με συνεργάτες, συναδέλφους, πελάτες, υπαλλήλους να αποτελούσε έναν ακόμη «μπελά». Σταδιακά η κατάσταση αλλάζει και μέχρι τις 11/2 που θα παραμείνει στον Αιγόκερω θα μπορέσεις να δρομολογήσεις με σαφήνεια και χωρίς άλλα εμπόδια νέα ξεκινήματα, ενώ αν είχε προκύψει κάποιο θέμα υγείας με μια διφορούμενη διάγνωση, είναι καλό να προγραμματίσεις τώρα έναν επανέλεγχο με εξετάσεις. Η είσοδος του Ήλιου, απέναντι σου, στον Υδροχόο (20/1) βάζει τις σχέσεις και τις συνεργασίες στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός σου.

ΠΑΡΘΕΝΟΣ

(23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου)

«Αλληλούια» αναφωνείς στο ξεκίνημα της εβδομάδας με τον κυβερνήτη σου Ερμή να επιστρέφει σε ορθή πορεία (18/1), δίνοντάς σου πλέον πιο σαφή προσανατολισμό σχετικά με τη δράση σου. Η αναδρομή του έφερε μια πιο «χαστική» συνθήκη στην καθημερινότητά σου, όπου μερικές φορές το αυτονόητο μετατρέποταν σε ζητούμενο, ενώ μπορεί να αντιμετώπιζες προβλήματα μέσα σε ερωτικές, φιλικές, επαγγελματικές σχέσεις ή με θέματα που αφορούσαν τα παιδιά σου. Αυτές οι παρεξηγήσεις μπορούν τώρα πιο εύκολα να αποκατασταθούν μέχρι τις 11/2 που θα παραμείνει στον Αιγόκερω, ενώ σε περίπτωση που έπαιζε μια επανασύνδεση/επιστροφή ενός προσώπου στα αισθηματικά σου, θα μπορέσεις να αξιολογήσεις αν η όλη κατάσταση έχει μέλλον ή είναι απλά «μια απ’ τα ίδια». Πράσι-νο φως μπορεί να υπάρξει και σχετικά με επιχειρηματικά ή δημιουργικά σχέδια που κόλλησαν. Σε πρακτικό επίπεδο βέβαια με την είσοδο του Ήλιου στον Υδροχόο την Παρασκευή ανεβάξεις ρυθμούς καθώς οι απαιτήσεις δουλειάς και καθημερινότητας «αφίγγουν», με την ανάγκη για μια πιο λειτουργική διαχείριση του χρόνου σου να είναι πιο προτεραιότητα για τον επόμενο μήνα. Η Νέα Σελήνη στο ίδιο ζώδιο την επομένη μπορεί να φέρει θετικές εξελί-ξεις στα επαγγελματικά ή σε θέματα υγείας.

ΖΥΓΟΣ

(22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου)

Το ξεκίνημα του χρόνου ήρθε με μια μάλλον αρκετά κλειστή διάθεση σε επίπεδο σκέψεων, που αφορούσαν προσωπικές, επαγγελματικές ή άλλες ανα-σφάλειες, που ίσως δεν εξωτερίκευες ή και από μια πρακτική συνθήκη δυσκολιών στον άξονα οικογέ-νειας-καριέρας, απόρροια της αναδρομής του Ερμή στον Αιγόκερω. Από αυτή την εβδομάδα όμως αυτό σταδιακά αλλάζει, αν και η πίεση δεν θα φύγει εντε-λώς μέχρι την έξοδο του Ερμή από τον ευαίσθητο 4ο οίκο του ωροσκοπίου σου στις 11/2, θα υπάρξει ωστόσο η δυνατότητα να βάλεις το μυαλό σου «σε μια σειρά», πράγμα που θα σε βοηθήσει να διαχειρι-στείς αποτελεσματικότερα την όποια ανεπιθύμη-τη «ουρά» παραπόνων και συμβάντων. Αν επίσης είχαν προκύψει θέματα σχετικά με κληρονομικά, ένα ακίνητο, μια μετακόμιση, μια αγοραπωλησία κ.λπ, τώρα θα μπορέσεις να βγάλεις άκρη. Την Πα-ρασκευή ο Ήλιος προχωράει στον φιλικό Υδροχόο και καθετί που αφορά τον έρωτα, τη δημιουργία και τη διασκέδαση σου φαίνεται πιο ικανοποιητικό, έχοντας οργανική ανάγκη για περισσότερη έξαψη και ενθουσιασμό στη ζωή σου. Η Νέα Σελήνη στο ίδιο ζώδιο (21/1) είναι δε ιδιαίτερα βοηθητική για τα αισθηματικά σου, για επιχειρηματικά/καλλιτεχνικά σχέδια, αλλά και θέματα απόκτησης παιδιών.

ΣΚΟΡΠΙΟΣ

(23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου)

Το πρώτο δεκαπενθήμερο του Γενάρη δεν ήταν ίσως τόσο εύκολο από άποψη επικοινωνίας και «ροής» της καθημερινότητας με τον Ερμή ανά-δρομο στον Αιγόκερω να «παίζει» με το μυαλό σου, μπερδεύοντας κι εσένα αλλά και τους άλ-λους σχετικά με το τι θες να πεις, πώς το λες και πώς αυτό περνάει –ή όχι– απέναντι. Ουσιαστικά ήσουν λίγο σε μια κατάσταση «μια στο σφυρί και μια στο πέταλο» και σχετικά με επαγγελματικά σχέδια και συμφωνίες, αφού μόλις κάτι φαίνο-νταν ότι πηγαίνει έστω ικανοποιητικά, κάτι γινό-ταν και βρισκόσουν πάλι «back to square one» γε-μίζοντας νεύρα, ένταση ή και απογοήτευση, αν τα εμπόδια και οι καθυστερήσεις ήταν πραγματικά σημαντικά. Από την Τετάρτη όμως ο Ερμής γυρίζει ορθόδρομος, απαλύνοντας σταδιακά τη σύγχυση του προηγούμενου διαστήματος, βοηθώντας σε διαπραγματεύσεις και θέματα σπουδών ως τις 11/2. Την Παρασκευή ο Ήλιος προχωράει στον Υδροχόο κάνοντας τα θέματα προσωπικής ζωής και σπιτιού προτεραιότητα για τον επόμενο μή-να. Υπάρχει η δυνατότητα καλύτερης συνεννό-ησης και σχεδιασμού για θέματα που αφορούν την οικογένεια, ενώ ζητήματα συγκατοίκησης, μετακομίσεων, ανακαινίσεων κ.λπ μπορούν να ευοδωθούν και με την επιρροή της Νέας Σελήνης στο ίδιο ζώδιο (21/1).

ΤΟΞΟΤΗΣ

(22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου)

Καθώς ο ρυθμιστής της καθημερινότητας, Ερμής, περνάει την Τετάρτη σε ορθή φορά στον Αιγόκερω ως 11/2, η κατάσταση σχετικά με ζητήματα οικονομικών αλλά και αναφορικά με συναισθη-ματικές ανασφάλειες που αντιμετώπιζες τις τε-λευταίες εβδομάδες σιγά σιγά ομαλοποιείται. Τα έκτακτα έξοδα, οι «φουσκωμένοι» λογαριασμοί, οι δυσκολίες σε κλεισίματα συμφωνιών, στην ανεύρεση χρηματοδότησης για την επικήρυσή σου, στη συνεννόηση με τράπεζες, σχετικά ίσως με τον διακανονισμό χρεών σε άγχωσαν αρκετά, ενώ κάποιοι αντιμετώπισαν και περιπλοκές κα-ταστάσεις στην προσωπική τους ζωή, ειδικά στο πεδίο των ερωτικών, με τα μηνύματα να μην είναι ξεκάθαρα και την αμφιταλάντευση σχετικά με τη στάση που όφειλεις να κρατήσεις να σε κουράζει. Από εδώ και κάτω τα «βάσανά» σου τελειώνουν, αφού θα μπορέσεις πρώτα απ’ όλα να βάλεις το μυαλό σου σε τάξη και ακολούθως να προχωρή-σεις με τα νέα σου σχέδια. Η είσοδος του Ήλιου στον Υδροχόο την Παρασκευή επιταχύνει τους ρυθμούς στην καθημερινότηπα για τον επόμενο μήνα, κρατώντας σε σε μια νοτική εγρήγορση που είναι χρήσιμη για να παράξεις νέες ιδέες και να ασχοληθείς με καινούργια πρότζεκτς στα ε-παγγελματικά/να τρέξεις αποτελεσματικότερα θέματα σπουδών, με τις «ευλογίες» και της Νέας (21/1) Σελήνης στο ίδιο ζώδιο.

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ

(21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου)

Η αίσθηση ότι αποκτάς ξανά «κυριότητα» μέσα στο κεφάλι σου φέρνει αισιοδοξία από αυτή την εβδο-μάδα, καθώς την Τετάρτη ο Ερμής γυρίζει σε ορθή φορά στο ζώδιό σου. Και πράγματι το τελευταίο διάστημα ήταν αρκετά κουραστικό, με μια μόνιμη αγωνία για τα καθημερινά και τα πρακτικά της ζωής και έναν άγονο επικοινωνικά τρόπο που δυσκόλευε τη συνεννόηση αλλά και την κατανόηση των ανα-γκών κάθε πλευράς μέσα σε προσωπικές και επαγ-ελματικές σχέσεις. Σταδιακά η όλη φάση περνά σε μια πιο λειτουργική διάσταση, παρόλο που ο Ερμής θα συνεχίσει τη διέλευσή του στον Αιγόκερω ως 11/2, πράγμα που σημαίνει ότι –ενεργειακά του-λάχιστον– δεν θα υπάρχει και η απόλυτη ηρεμία, αλλά μια ανάγκη να περάσεις το μήνυμά σου και να βγεις μπροστά. Την Παρασκευή ο Ήλιος εγκαταλεί-πει το ζώδιό σου και περνά στον Υδροχόο, επομέ-ως τα γενεθλιά σου ολοκληρώνονται για φέτος. Τα οικονομικά έρχονται τώρα στο προσκήνιο για τον επόμενο μήνα, οπότε και θα προσπαθήσεις να τα βάλεις με μια «σειρά», ισορροπώντας έσοδα έξοδα, προχωρώντας σε τυχόν διακανονισμούς χρεών, κάνοντας κινήσεις για μια χρηματοδότηση της επι-χείρησής σου κ.λπ, με τη Νέα Σελήνη στο ίδιο ζώδιο (21/1) να βοηθά σε υπογραφές και κλεισίματα συμ-φωνιών, ειδικά αν έχεις γεννηθεί πρώτες μέρες.

ΥΔΡΟΧΟΟΣ

(20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου)

Χρόνια Πολλά! Με τον Ερμή να κινείται ανάδρομος στον Αιγόκερω και τον 12ο οίκο του ωροσκοπίου σου, οι τελευταίες βδομάδες είχαν κάτι το ψυχο-λογικά πιεστικό και κλειστό, που δεν σου επέτρε-ψε ίσως να μπεις στη νέα χρονιά με την αισιοδο-ξία και τη χαλαρότητα της ελπίδας για το νέο έτος. Και μοιλονότι ο Ερμής θα συνεχίσει να διελαύνει σ’ αυτό το ζώδιο ως τις 11/2 πριν περάσει στο δικό σου, επομένως το άγχος δεν θα σε εγκαταλείψει άμεσα, από αυτήν την Τετάρτη, ωστόσο, γυρίζει επιτέλους σε ορθή φορά, εξομαλύνοντας την αί-σθηση στασιμότητας στην καθημερινότητά σου. Η εσωστρέφεια δεν είναι πάντα κακή –αν συνο-δεύεται δε και από όρεξη για προσωπική ανάπτυ-ξη–, όμως η αλήθεια είναι ότι η κούραση εκτός από νοτική ήταν σε μερικές περιπτώσεις και ενεργει-ακή, καθώς δεν αποκλείεται να έπαιζε και κάποιο σχετικά παρασκήνιο στη δουλειά ή τα προσωπικά σου, που τώρα σιγά σιγά θα αρχίσει να αποκαλύπτε-ται. Καλό διάστημα μέχρι τις 11/2 για να κάνεις ένα τσεκ απ, αλλά και για να αφοσιωθείς σε διαβάσμα-τα για σπουδές, αν βρίσκεσαι σ’ αυτή την ηλικία. Την Παρασκευή ο Ήλιος εισέρχεται στο ζώδιο σου και τα γενεθλιά σου ξεκινούν για φέτος, συνοδευ-όμενα από μια Νέα Σελήνη στον Υδροχόο την επο-μένη που σε ωθεί να κάνεις τη ευχή σου και να θέ-σεις τους στόχους σου για τη νέα γενεθλία χρονιά.

ΙΧΘΥΕΣ

(18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου)

Με θετικό τρόπο ξεκινάς τη νέα εβδομάδα, αφού την Τετάρτη ο Ερμής γυρίζει σε ορθή φορά στον Αιγόκερω, όπου και θα παραμείνει ως τις 11/2. Το τελευταίο διάστημα ήταν αρκετά εξουθενωτικό σε επικοινωνιακό τουλάχιστον επίπεδο, αφού η συ-νεννόηση με συνεργάτες, συναδέλφους, πελάτες, προϊσταμένους κ.λπ. «έμπαζε» από παντού και κω-ρίς ιδιαίτερες μάλιστα αφορμές, ενώ η ίδια εικόνα υπήρχε για μερικούς και σε προσωπικές σχέσεις με παιδιά, φίλους, σύντροφο. Πολλές φορές η α-δυναμία της κάθε πλευράς να εκφράσει με σαφή-νεια –σε σωστό χρόνο και με τον σωστό τρόπο– το μήνυμά της απέναντι οδηγούσε σε αψυχολόγητες συμπεριφορές, απογοητεύσεις και παράπονα, με αποτέλεσμα το άγχος και η αίσθηση σύγχυσης να διαιωνίζονται. Σιγά σιγά όλα αυτά θα αρχίσουν να ξεκαθαρίζουν και πραγματικά αν μια σχέση είχε δι-αρραγεί ουσιαστικά, τώρα είναι η κατάλληλη στιγ-μή για μια προσπάθεια συμφιλίωσης. Αν επίσης είχε υπάρξει μια επανασύνδεση με κάποιον πρώην, από εδώ και πέρα θα φανεί αν θα μακροημερεύσει ή αν απλά είναι κάτι παροδικό. Την Παρασκευή ο Ήλιος προχωράει στον Υδροχόο και τον 12ο οίκο του ωρο-σκοπίου σου ακολουθούμενος από μια Νέα Σελήνη στο ίδιο ζώδιο την επομένη, που τονίζει την ανάγκη μιας νέας προσέγγισης στη φροντίδα της υγείας και της φυσικής σου κατάστασης. **A**

NEW!

*Μια άναρχη ιστορία,
όπως είναι όλες
οι ιστορίες μας.*

Έπρεπε να είχα φύγει. Πριν με φιλήσει. Ή, έστω, λίγο μετά. Πριν αφεθώ. Αντ' αυτού έφυγα την επόμενη μέρα το πρωί, μετά τον δεύτερο καφέ: η επιθυμία λιγότερη, η σιγουριά να μου χτυπάει τον ώμο. Κατέβασα τα παράθυρα του αυτοκινήτου, παρόλο το κρύο, για να φύγει από πάνω μου. Η ανάγκη ακόμα εκεί. Θα είναι αλλιώς. Ακούς; Θα είναι αλλιώς. Ήταν ήδη το ίδιο.

Δεν ήμουν αθώα. Ήξερα. Δεν ήμουν όμως ούτε ψεύτρα. Μίλησα. Διαλέξαμε και οι δύο από ένα λάθος και το κρύψαμε στον κόρφο μας σαν ευχή. Δεν μπορεί να μην ήξερε. Δεν μπορεί να μην έβλεπε. Πως δεν ενέδιδα το ίδιο, πως επέλεγα τις λέξεις που τροφοδοτούσα με οξυγόνο με την ακρίβεια νευροχειρουργού. Δεν ήθελε να δει και εγώ δεν ήθελα να ακούσω. Και έτσι, αυτός τυφλός και εγώ κωφάλαλη, αφεθήκαμε στην αίσθηση που απαιτεί τη μεγαλύτερη θυσία: το δοχείο της ψυχής σου. Την μεγαλύτερη θυσία όταν το θες πολύ, ή για τους λάθος λόγους.

**Βρείτε το
σε όλα τα
βιβλιοπωλεία**

ATHENS
voicebooks

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα, 2103617170 (εσωτ. 114), fax: 2103617310
Παραγγελίες on-line: athensvoice.gr/athens-voice-books

VEMONDO

Ανακαλύψτε

Veggie & Vegan γεύσεις!

VEGANUARY

Το Veganuary είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που εμπνέει ανθρώπους σε όλο τον κόσμο να τρέφονται από την αρχή του έτους με vegan επιλογές. Η ενέργεια ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2014 και μέχρι σήμερα παραπάνω από 1,5 εκατομμύρια άτομα έκαναν εγγραφή στον ιστότοπο Veganuary ξεκινώντας μια vegan διατροφή μαζί με το ξεκίνημα της νέας χρονιάς.

Vemondo
Vegan
μουσακάς

380 g
3,69€

1 Kg = 9,71€

VEGAN
ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗ
ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΣΟΥ
VEGANUARY

Όλο τον Ιανουάριο, ανακαλύψτε τη μεγάλη ποικιλία vegan και vegetarian επιλογών στα Lidl.

Αντιμετώπιση
της κλιματικής
αλλαγής

Κλιματική ουδετερότητα
Προϊόν
ClimatePartner.com/12555-2105-1001

Καλό για σένα,
καλό για
όλους:

Για να αντισταθμίσουμε τις CO₂ εκπομπές [σε επιλεγμένα προϊόντα], υποστηρίζουμε διαπιστευμένα και διεθνώς πιστοποιημένα προγράμματα προστασίας του κλίματος.

f i y in
lidl-hellas.gr

